

Nr 4 • 2001 • årgång 25 • 55 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Afghanistan
år noll efter
talibanerna**

**Maktskifte i
Bangladesh**

**Indiska träd och
deras betydelse**

**Meditation
på export**

Afghanska folket befriat – till vad?

Precis när de sista sidorna till den här tidningen görs färdiga kommer en rubrik på text-TV: Dödsskjutningar i Indiens parlament. Tolv döda. Hittills.

I slutarbetet med förra SYDASIEN kom terrorattackerna mot World Trade Center. Därefter bombningarna mot Afghanistan och sedan Befrielsen.

”Nu är det afghanska folket befriat” jublade krigskorrespondenterna. Befriat från talibaner men befriat till vad? Efter de första dagarnas återkommande bilder på glada barberare och den lika glada biografmaskinisten i Kabul, skedde en viss tillnyktring. Glädjescenerna med kvinnor som bränner sina burkor uteblev. Till mångas förvåning. Att projicera all världens ondska på talibaner leder onekligen till förenklingar.

Vill man fördjupa sina kunskaper om Afghanistan är det nog lämpligast att då och då stänga av TV:n och lägga dagstidningarna åt sidan. I det här numret gör vi vad vi kan för att ge en bild åt landet som, befarar jag, snart åter är glömt av omvärlden. Särskilt intressant är **Richard Eatons** artikel om det ideologiska och religiösa kitet mellan **bin Ladin** och talibanerna.

Ett annat lästips, fast i bokform, är **Tomas Löfströms** *Gryningsflickan* (1986). Jag läser just nu för andra gången hans roman om den frihetsökande Aurora och hennes dragning till Afghanistan. Berättelsen är fiktiv men kryddad av de historiska händelserna i 20- och 30-talets Berlin och Kabul. En fängslande bok som ger relief åt dagens händelser.

Terrorattacker till trots, det är viktigt att behålla sitt lugn och jämnmod (om man har något!). Det är en av hörnstenarna i den allt populärare Vipassana-meditationen som **Katarina Plank** berättar om i det här numret.

Peace in our time!

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 4/01:

Afghanistan:

Anders Davidson om talibanregimens fall och vad som kommer efter	3
Talibanrörelsen och drömmen om ett nytt kalifat.....	5
Därför misslyckades den kommunistiska revolutionen	6
Afghanska kvinnor kräver sina rättigheter.....	8
Tips på ytterligare läsning	8

Pakistan:

Religiösa skolor sprider hat och terror..	10
Familjer oroas över jihad-kämpars öde i Afghanistan	13
Muslimsk plikt göra uppror?	
WW Hunter ställde frågan 1871	14
Dikt av Yousaf Jhelumi	15

Astrologi – vetenskap eller vidskepelse? 16
Inger Wiklund om Indiens älskade träd18

Bangladesh

Maktskifte efter våldsamt val.....	22
Hinduer förföljs av fundamentalister	23
Textilindustrin försvagas av kriget	23
Nya helgdagar efter valet.....	25
Förbudet mot baby-taxi efterlevs inte ..	25

Vipassana-meditation på export	26
Ajit Roy om globetrotterdiplomati	29
Daliter konverterar till buddhism	30
Nu vill alla indier bli succéförfattare	33
”Naipauls åsikter ger stöd åt hindutva” ..	34
Sören Sommelius lovordar Naipaul	35
Svensk-indiska översättningsprojektet invigt i höst	36
Notiser	39
Sri Lankas nye ledare ingår fredshopp ..	40

Omslaget: Afghansk flyktning i Jalozai-lägret i Pakistan

Foto: ASIM RAFIQUI

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A, 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida: <http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund och

Katarina Sandström Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2001

Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst,

031-743 99 05, ekonomitjanst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen

SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år)

kostar för privatpersoner i Sverige 220 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek 250 kr.

Övriga Norden (B-post) 285 kr, övriga Europa

(B-post) 315 kr, utom-Europa (A-post) 350 kr.

Lösnummerpris: 55 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i mars.

Manusstopp: 10 februari 2002

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att

sprida information om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperia-

lismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående från politiska partier

och grupperingar i Sydasien såväl som i Sverige.

SYDASIEN HITTAR...

...färska doktorsavhandlingar med anknytning till Sydasien. Sådana är inte alltid särskilt läsvänliga. Rejala undantag finns dock, och ett sådant är den lysande avhandling som **Anna Lindberg**, historiker och huvudansvarig för Indien-kursen vid Österlens folkhögskola i Tomelilla, försvarade den 13 oktober vid Lunds universitet. Anna har studerat de kvinnliga cashew-fabriksarbetarna i den sydindiska delstaten Kerala och hur deras liv har förändrats under 1900-talet, och om hur kastväsende, klasskänslor och könsroller har utvecklats under samma tid – och definitivt inte alltid till det bättre.

Titeln på den välskrivna och faktiskt inte alls särskilt akademiskt krångliga avhandlingen är *Experience and Identity: A Historical Account of Class, Caste and Gender among the Cashew Workers of Kerala, 1930-2000*, och ingår i skriftserien ”Studia Historica Lundensia”.

Information om fler skandinaviska doktorsavhandlingar med Sydasien-tema inom en lång rad vetenskaper, kan man hitta på SASNETs specialsida därom, <http://www.sasnet.lu.se/dissert.html>. Bara nu i höst har det publicerats avhandlingar om exempelvis Hare Krishna-rörelsens utveckling (**Finn Madsen**, Köpenhamn); om hinduismens förhållande till vattenföroreningarna i Ganges (**Sidsel Hansson**, Lund); och frivilligorganisationen Unnaysans arbete i Kolkata 1973–1997 (**Eldrid Mageli**, Oslo).

Lars Eklund

Bonusläsning i Monsun 4/01

Läs mer Sydasien på nätet!

Surfa till: www.sydasien.m.se/monsun.html

och använd lösenordet *tvind*.

Där hittar du följande:

@ **Rahul Bedi**: Talibanernas ideologi lever vidare vid koranskolan i indiska Deoband

@ **Ajit Roy**: The hidden meaning behind the Afghanistan drama

@ **Meena Menon**: Fält med genmodifierad bomull kan komma att brännas i Indien

@ **Suman Pradhan**: Utvärdering av kronprins vällars kontrovers i Nepal

@ **Pär Jansson**: Indiska hindufundamentalister om kristendomen – ”en destruktiv religion”

Talibanernas fall bereder åter vägen för gamla motsättningar

Talibanerna är borta. I Kabul visar biografen åter krigsfilm, men för oss som följt nyheterna från Afghanistan före den 11 september tycks filmen gå baklänges. Kabul har fallit – igen. Talibanerna drog därifrån lika fort som de en gång intog huvudstaden. Styrkor lojala mot **Burhanuddin Rabbani**, tadjiken, har tagit Kabul – igen. Lika överraskande som sist och som när de fyra år senare – 1996 – retirerade undan talibanerna.

Tidigare sinsemellan rivaliserande lokala klanledare har övergett talibanerna och gått till den vinnande sidan. Då talibanerna trängde norröver föll motståndet som ett korthus när lokala kommander och klanledare anslöt sig till den vinnande sidan.

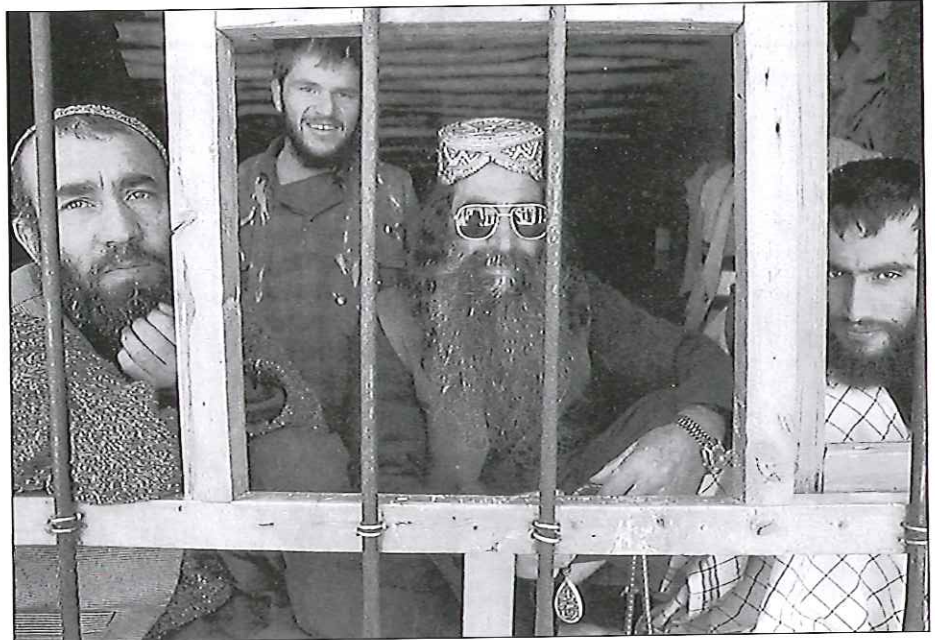
Men som talibanerna ändå upplevt så har de rätteligen kan lastas för att deras tillbakadragande ersatts av en löshet som rådde före dem och som tog till att bereda vägen för de talibanerna återtagande, från hemprovinserna söder till Kabul och vidare till Mazar-i-Sharif i norr. En laglöshet tillsammans med vintern utgör allvarliga hinder för de humanitära hjälpsändningarna som flera miljoner afghaner efter vinters snöfattiga vintrar och därpå följande torka är helt beroende av. (Kommer näst troligen rikligt med snö väntar ännu ett år med torka och svältkatastrofen närmar sig, och kommer snön hotar en omfattande svält redan i vinter.)

Irritation i Islamabad

Irritationen och oron i Islamabad är densamma som 1992: De brittisk-amerikanska bombningarna har slagit sönder Afghanistanpolitiken och Pakistans ledare har än en gång dragit kortaste strået medan ärke-rivalen Indien sitter med trumf på hand. Islamabad har förlorat vad som kallats landets strategiska djup, med vilket menas att Pakistan är inklämt mellan Indien och Afghanistan och inte längre har ryggen fri.

General **Pervez Musharaff** går en svår balansgång även om de högljudda sympatierna för talibanerna tystnat i takt med deras förluster. Trots uunderförstådda löften från USA föll Kabul i händerna på Norra alliansen och krafter i den militära under-rättelsetjänsten ISI kan spela under täcket med den islamiska oppositionen om det kan bidra till att snärja kuppgeneralen än mer och till sista fälla honom.

Det "lilla spelet", det om makten i Pakistan, kan komma att ta överraskande vändningar.

Fångslade tjetjenska, arabiska och pakistanska legosoldater, tillfångatagna under Norra Alliansens segertåg, här i en cell i Panjshir-dalen. FOTO: DILIP BANNERJEE/INDIA TODAY

Kriget kan tyckas vunnet för USA men det har inte gått helt enligt planerna.

När fokus flyttas från de militära insatserna kanske också Washington vaknar med en svår baksmälla: de afghanska styrkor som nu åter tagit ett fast grepp om Kabul understöds främst av Indien, Iran och Ryssland, som alla därmed i det stora spelet om Centralasiens olja, i rivaliteten med Saudiarabien respektive i konflikten om Kashmir har flyttat fram sina pjäser.

USA har vunnit kriget men kan komma att förlora freden. (Hur det ska gå i kampen mot terrorismen är inte ämnet för denna artikel.)

Den 11 september har inte helt förändrat världen. Gamla konfliktmönster (Stormaktsspelet, Kalla kriget) går igen och världspolitikerna gäller inte endast kampen mot världsterrorism: trots nära samarbete och för en tid sammanfallande intressen är rivaliteten tydlig mellan Washington och Moskva, bägge strävar efter att flytta fram sina positioner i regionen.

Fiendens fiende min vän

Den 11 september och den 7 oktober, då bombkriget inleddes, har inte heller helt förändrat Afghanistan. I den interna konflikten om makten tar var och en fortfarande stöd utifrån och fortfarande gäller att fiendens fiende är min vän. Det ändrar inga samtal i världen och i synnerhet inte några papper underskrivna i Bonn.

Det är många intressen som ska jämkas

sammans i dessa dagar och under den kommande vintern.

Så som situationen förändrats i Afghanistan kan Bonnmötet snabbt bli ännu ett i raden av misslyckanden för FN.

Utan USA:s bomber hade inte Ryssland kunnat leverera nya vapen i stor skala till Norra alliansen och utan vapenleveranserna hade Norra alliansens olika militära styrkor knappast stått tillräckligt starka att ta Mazar-i-Sharif. Utan USA:s B-52:or hade inte Norra alliansens tadjikiska styrkor tillhörande Jamiat Islami än en gång kunnat hinna före till Kabul.

Få sörjer säkert talibanerna men situationen i Afghanistan är i dag mycket lik den som rådde när talibanerna klev fram på den nationella arenan.

Bandithövdingarna tillbaka

Fram till 1996 var Afghanistan uppstyckat mellan olika krigsherrar och rörelser i krig med varandra. Smuggling och opiumproduktion bar upp ekonomin. Inblandningen utifrån var omfattande.

I går som i dag.

Nu är de lokala aktörerna, de afghanska krigsherrarna och bandithövdingarna, från de åren tillbaka.

Mot gränsen till Iran i väster har **Ismail Khan**, löst knuten till Rabbani, återinträtt som guvernör i Herat.

I östra Afghanistan är **Haji Abdul Qadir**, pashtun, tillbaka i Jalalabad. Den-

VÄND!

Anti-talibansk soldat tar en paus och lyssnar på radorapporter, framför sin tanks under slutoffensiven mot Tora Bora-grottorna utanför Jalalabad, där Al Qaedas nätverk försöksade sig in i det sista.

FOTO: ROMEO GACAD/EPA PRESENS BILD

FORTS.

samme som när **Usama bin Ladin** efter vistelsen i Sudan återvände tog emot honom. Densamme som gjorde sig känd som framgångsrik smugglare med privat flyglinje till Golfstaterna, som lät opiumodlingen pågå i Ningarhar.

Formellt ingår Qadir i Norra alliansen men det innebär knappast att han med automatik accepterar president Burhanuddin Rabbani, tadjik, som landets nya ledare.

I norr pågår fördelningen av territorium genom strider mellan grupperingarna i Norra alliansen. Där fördelningen är avgjord har den huvudsakligen skett efter etniskt mönster: Uzbek, hazar, tadjiker, pashtuner, alla har tagit sitt.

Sönderfall att vänta?

I söder i det pashtunska kärnområdet är flera gamla krigsherrar tillbaka. Med vägspärrar och tullar, och i färd med att formera sin opposition mot presidenten Rabbani.

Väster om huvudstaden samlar hans allierade **Khalili**, hazar, sina styrkor i Bamyān, beredd att gå in i Kabul för att skydda stadens hazara-befolkning. I norr avvaktar **Rashid Dostum**, uzbek, ännu en ökad men viktig krigsherre i Norra alliansen, i sitt traditionella tillhåll Mazar-i-Sharif.

Och Kabul kontrolleras som sagt av Rabbanis trupper, betydligt tyngre beväpnade än vad som behövs för att endast upprätthålla lag och ordning.

Frågan är om Norra alliansen nu när den

gemensamma fiendens saga är all kommer att falla sönder i nya förödande inbördes strider. Om den kommer att fortsätta de etniska rensningar den ägnade sig åt sist de behärskade Kabul – eller stred om huvudstaden så att den lades i ruiner. Den närmaste tidens utveckling är bland annat avhängig vad slags politisk lösning som pressas på afghanerna i Bonn eller annorstädes.

Avgörande blir också hur stormakterna hanterar sina afghanska klienter.

Medan bomberna föll utvecklades det diplomatiska spelet snabbt. Det pågick vid inte mindre än sex olika bord. Pakistan samlade exilpashtunska ledare i Peshawar men kung **Zahir Shah**, pashtun, som avsattes i en kupp 1973 och sedan dess levte i exil i Rom ville inte komma dit.

I stället inlät han sig i samtal med företrädare för den Norra alliansen och träffade en tillfällig överenskommelse med den (som Rabbani bröt, först i och med intåget i Kabul, sedan i och med att han motsatte sig en lösning som gav en roll åt kungen). Iran var skeptisk till kungen och slöt sig till en grupp exilafghaner inblandade i de så kallade Cypren-samtalen, även där fanns en stark skepsis mot den gamle monarken. I Genève samlades andra konstellationer.

Allt rann ut i sanden. Tills Bonnmötet.

Det som krävs av en afghansk regering för att den ska kunna få legitimitet och kunna skapa stabilitet i landet och därmed förutsättningar inte bara för nödhjälp utan också för återuppbyggnaden är att den blir etniskt bred. Där måste finnas både tadjiker

och uzbek, både hazarer och pashtuner.

Någon regering med mindre än dessa skulle inte få legitimitet, vare sig bland afghanerna eller internationellt. USA, Pakistan och Iran vill alla se bredast möjliga regering.

En följd av omvärldens krav är att de grupper som stod för fördöelsen åren 1992 till 1996 ånyo bereds plats vid maktens köttgrytor.

Sprinten har dragits ur

I nyheterna spelas filmen baklänges men det jag ser på vita duken roar mig inte. Utvecklingen oroar mig mer även om man kanske kan vara optimistisk. Mycket värre kan det nog inte bli.

Sprinten har ånyo dragits ur och ingen vet var Afghanistans sammanbrott stannar den här gången. Kanske smids nu nya, hållbara lösningar och allianser i Bonn men framtiden är svår att sia om, nu som då. Den kloke bör även undvika att i dag uttala sig tvärsäkert om vad som skedde i går.

Situationen är svårbedömlig, händelseutvecklingen än svårare att förutse. Ett skeende kan dölja ett annat och som vi sett kan brädet slås över ända mycket snabbt så att spelet om makten plötsligt är ett annat.

Det enda som med säkerhet kan sägas är – nog – att talibanerna tycks vara ute ur leken.

Det kan knappast USA och Pakistan spela ut igen.

Anders Davidson

Historisk roll för talibaner i dröm om återupprättat kalifat

I det långa loppet kommer talibanrörelsen kanske att ha mer att säga sociologer och antropologer än statsvetare eller historiker. Rörelsen har drag gemensamma med såväl barnkorståget i Europa under tidigt 1200-tal, i det spanska inbördeskriget på 1930-talet samt opiumkriget i Kina 1839–1842.

Parallell med Taipingupproret

Men dess närmaste parallell är det stora Taiping-upproret som bröt ut i Kina vid mitten av 1800-talet, och blev en tjugoårig konflikt i vilken 20 miljoner människor dog. Rörelsen leddes av en marginaliserad bonde – han hade misslyckats fyra gånger i Manchu-dynastins ämbetsmannaexamen – som trodde sig vara **Jesu Kristi** yngre bröder.

Både Taiping- och taliban-rörelsen uppvisar typiska drag hos klassiska så kallade millenaristiska rörelser, Sådana typiska drag är:

□ **En manikeistisk världsbild, där gott ställs mot ont.** En skarp begreppslig uppdelning görs mellan gruppens medlemmar som kämpar för Rättvisa och Godhet och dem som inte är medlemmar och som är genomsyrade av Ondska.

□ **Ett isolerat samhälle belägrat av en fientlig yttervärld.** En sådan isolering tjänar att skärpa rörelsens anspråk på att stå för sanningen. Från första början övervägde talibanerna aldrig att dela makten med andra krigsherrar, Man såg sig som bärare av ett särskilt och unikt öde i den afghanska historien. Naturligt nog kan det krig som utkämpats mot talibanerna nu i höst endast tjäna att ytterligare skärpa de troende talibanernas anspråk på att företräda sanningen.

□ **Medlemskap markerat av viss form av kroppshår.** På samma sätt som de kinesiska Taiping-rebellerna insisterade på att inga medlemmar fick klippa håret, insisterar talibanerna på att manliga medlemmar måste ha ett skägg som är långt som en knuten näve.

□ **Puritansk moral.** Denna stämmer med föreställningen om att den icke-talibanska världen är genomsyrad av synd och korruption. Unga talibaner har sina rötter i pakistanska koranskolor och är fullkomligt avskurna från kvinnor.

Deras speciella moraluppfattning är därför inriktad på att förtrycka kvinnor, som för talibanerna utgör hemvist för korruption och ondska.

Examensceremoni för studenter vid Darul Aloom Haqqania, en islamisk skola närstående talibanrörelsen, nära Peshawar i Pakistan.

FOTO: RIAZ KHAN/AP

□ **Ledarna är marginella ur det dominerande samhällets synpunkt.** Rörelsen leds av en skugglik figur – den mystiske, enögde mullah Omar, som vägrar att låta sig fotograferas eller intervjuas. Han är inte någon prålig före detta krigsherre lik Ahmad Shah Massoud, "Lejonet av Panjshir". Omar är, i likhet med ledarna för många millenaristiska rörelser i det förflutna, en enkel och oskolad bybo.

□ **Radikal omdefiniering av traditionell auktoritet.** Den traditionella världsliga auktoriteten i samhället har legat hos stamhövdingarna, *khanen*, och den traditionella religiösa auktoriteten har varit en av tre välkända gestalter:

– *piren*, eller den karismatiska, sufiske, helige mannen, som hade en viss direktkontakt med den gudomliga makten.

– *saiyiden*, vars prestige och auktoritet härleddes ur hans släktskap med Profeten.

– *'alimen*, aktad för sin lärdoms skull.

Mullan traditionell driftkucku

I och med talibanerna, blir den nye figuren i stället mullan, som annars i det traditionella islamiska samhället – från Turkiet till Indien – varit den minst respekterade religiösa auktoriteten, eftersom han i regel var en ohyfsad och obildad person.

I alla tider har den okunnige mullan varit en figur man gycklat med i folkulturen,

VÄNDI

FORTS.

han har varit något av en driftkucku. Vad talibanerna gjort är att vända upp och ned på denna föreställning; i stället bär varje talibansk befälhavare stolt titeln mulla.

□ **Försök att förena den heliga skriften med verkligheten.** Talibanerna tror på en storslagen teleologi (läran om alltings ändamålsenlighet), enligt vilken **Muhameds** mantel ska återförenas med den islamiske kalifen för första gången på 1 400 år. Det är särskilt detta som gör den till en millennaristisk rörelse och inte bara en kult. En religiös kult utgör en statisk struktur; medan en rörelse har ett förlopp och en teleologi. Den leder till en viss slutpunkt.

Den dyrbaraste relikerna i Afghanistan utgörs av profeten Muhammeds mantel, bevarad i en helgedom i närheten av Kandahars stora moské, vilken är talibanernas andliga hem. Den 4 april 1996 fördes manteln, som inte tagits ut ur helgedomen på 60 år, till mulla Omar. Denne stod på taket till en byggnad i stadens centrum. Där svepte han manteln om sig själv, medan 1 200 religiösa ledare hyllade honom som *Amir al-Muminin* eller "De Trognas Befälhavare".

Detta är kalifens titel, som i sunnitisk islam är den andlige och ideelle politiske ledaren för hela den islamiska världen.

Talibansk teori om kalifatet

Under 600-talet e Kr fördes kalifatet vidare från Profeten till en rad kalifer, först i Mecka och Medina, och från mitten av 700-talet med säte i Bagdad under den abbasidiska dynastin. Men på 1200-talet ödelade de hedniska mongolerna Bagdad och kalifens ämbete avskaffades.

Men föreställningen om att den muslimska världen ska ha en enda ledare dog inte ut, och på 1500-talet återuppstod den, i och med att de ottomanska turkarna erövrade Arabien och därmed vann kontroll över de heliga platserna Mecka och Medina. Vid det här tillfället utropade sig den ottomanske sultanen i Istanbul till islams kalif.

Så förblev fallet till det tidiga 1900-talet, när det osmanska imperiet efter första världskrigets slut upplöstes. Sultanen avsattes och kalifens ämbete blev än en gång obesatt. Men enligt talibansk teologi levde kalifens anda vidare i indiska Deoband, vilket är säte för det mest prestigefyllda muslimska seminariet i Sydasiens och vars studenter omfattar det ledande sydasiatiska muslimska prästerskapet.

Arvet kvar i Pakistan

När den islamiska staten Pakistan bildades 1947 förekom idén att kalifatets anda överfördes från Deoband-skolan till Karachi. Närmare bestämt till stadens mest inflytelserika *madrasa* (religiösa skola), i Karachi-förorten Bimori Town. Denna *madrasa* drivs av **Nizam al-Din Shamzai**,

dess främste lärde, vars *fatwa* (religiösa påbud), har störst auktoritet bland konservativa muslimer i Pakistan.

Det är här som kalifatets anda förblivit intill denna dag. Men talibanerna tror att kalifatets anda inom en nära framtid kommer att flyttas från Karachi till Kandahar, där den till sist kommer att förenas med den självutnämnde kalifen, mulla Omar.

Detta tänkande bär en extremt kraftfull millennaristisk slagkraft, och detta av två skäl:

1. För det första skulle en flyttning av kalifatet till Kandahar för första gången på femton århundraden innebära att kalifatets ämbete förenades med innehavet av Profetens faktiska mantel.

2. För det andra menar man i ortodoxt tänkande att kalifatets flyttning från dess nuvarande vilande andliga tillstånd till ett aktivt och påtagligt tillstånd kräver att kalifen måste kontrollera islams båda heligaste helgedomar – Mecka och Medina. Och för att detta ska kunna ske måste helgedomarna rensas från de korrupta ledare som i dag kontrollerar dem.

Det är här **Usama bin Ladin** kommer in i bilden. Det är inte bara så att bin Ladin hjälper till att finansiera talibanerna eller att hans son sägs vara gift med mulla Omars dotter och de därmed är knutna till varann med familjeband.

Noga räknat är bin Ladin – som i grund och botten är en hängiven arabisk nationalist – besluten att rensa Arabien från huset Saud som för närvarande kontrollerar islams två heligaste platser.

Ur bin Ladins synpunkt är den saudiska regimen moraliskt befleckad på grund av sin korruption, omoraliska livsstil och sitt militära beroende av en utländsk makt, nämligen USA.

Så för att göra denna millennaristiska vision till verklighet måste två historiska händelser äga rum:

För det första måste talibanerna erövra hela Afghanistan, och för det andra den saudiska dynastin och dess amerikanska supportrar fysiskt undamröjas från den arabiska halvön. Därmed kompletteras mulla Omar och bin Ladin varandra på ett grundläggande sätt:

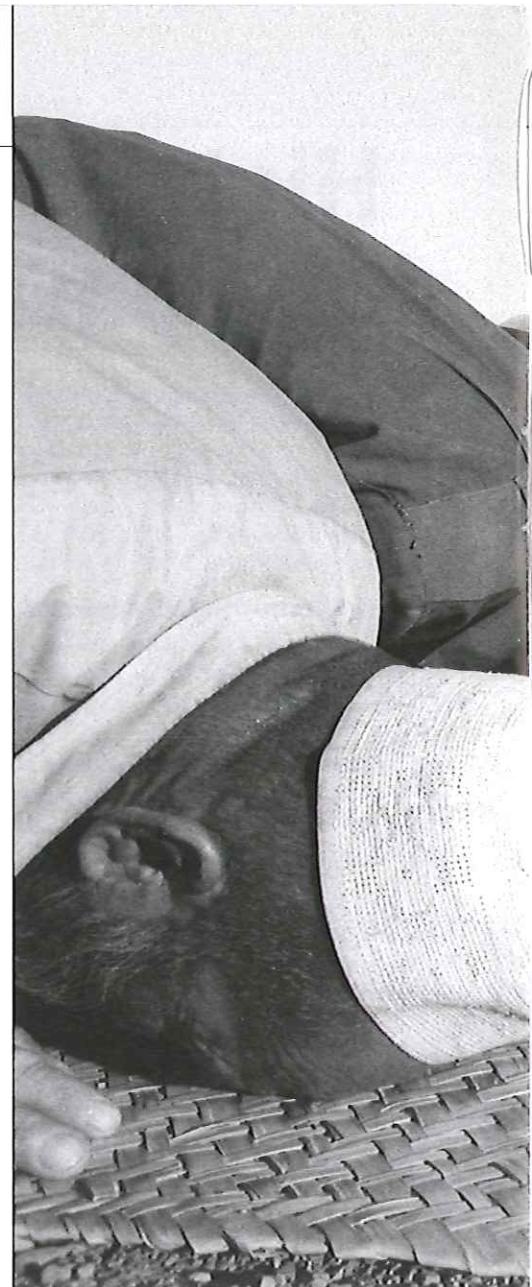
□ Mulla Omar, tilltänkt kalif för hela islam, behöver bin Ladin för att rensa Arabiens två heliga platser från den korrupta saudiska regimens kontroll så att han blir islams aktivt verksam kalif. Han behöver också bin Ladins pengar.

□ Bin Ladin, den beslutsamme arabiske nationalisterna, behöver mulla Omars universalistiska, millennaristiska roll för att förse honom med det globala inflytande och det panislamiska stöd han behöver för att uppnå sitt program i Saudiarabien.

Richard M Eaton

professor i historia, University of Arizona

Översättning: Anders Sjöbohm

Afghanska flyktingar ber i en av många utomhus

Därför m

Det görs också många goda analyser till hur Afghanistan slitits sönder under mer än 20 års blodig konflikt, men det är anmärkningsvärt att nästan inget intresse riktas mot den kommunistiska regim som styrde landet 1978–1992. Det talas enbart i termer om att mujahedin under de åren kämpade mot en sovjetisk ockupation av landet.

Men att reducera skeendet under dessa år till att uteslutande ha gällt en heroisk frihetskamp mot utländska ockupanter – en historiesyn som för övrigt odlades av solidaritetsrörelsen med Afghanistan under 1980-talet samtidigt som denna medvetet teg om CIA:s ödesdigra stöd åt de mest extrema islamistiska grupperna inom mujahedin – är ren historieförfälskning.

För oavsett vad man anser om legitimiteten hos den vänsterregim som kom till makten efter den så kallade *Saur*-revolutionen i Afghanistan i april 1978 (se SYD-

noskeer i flyktinglägret Jalozai. Gemensamma bönestunder skapar en känsla av samhörighet i flyktingtillvaron.

FOTO: ASIM RAFIQUI

Misslyckades revolutionen

ASIEN 3/78) och som slutgiltigt undanröjdes när den siste kommunistiske presidenten **Najibullah** störtades 1992, så är det omöjligt att förstå dagens komplicerade etnisk-politiska situation om man bortser från vad denna regim stod för.

Den italienske historikern **Antonio Giustozzo** försöker råda bot på den okunskap som rått därom. I sin bok *War, Politics and Society in Afghanistan, 1978–1992*, utgiven förra året på Hursts förlag i England, bjuder han på mängder av värdefull information om den interna politiska utvecklingen i Afghanistan. Boken bygger på intervjuer med regimens företrädare, liksom på offentligt och hemligt material ur sovjetiska/numera ryska arkiv, på doktorsavhandlingar som gjorts i Ryssland samt afghanska och sovjetiska radioutsändningar från den tid det gäller.

Giustozzo, som är nära medarbetare till professorn och författaren **Fred Halliday**,

beskriver i boken hur *Saur*-revolutionen snabbt urartade med fraktionstrider inom det styrande PDPA-partiet, och blodiga utrensningar. **Hafizullah Amin**s skräckregim hösten 1979 ledde fram till den sovjetiska inmarschen vid jultid, vars främsta syfte var att störta Amin och ersätta denne med **Babrak Karmal**.

Ingen landsbygdsförankring

Han redogör för hur revolutionen misslyckades med sina tre främsta föresatser, nämligen att genomföra kvinnoemancipation, läskunnighet och jordreformer. Orsaken var att partiet nästan helt och hållet hade sin bas i städerna, framför allt bland lärare, tjänstemän och intelligentia i Kabul, men var utan stöd från stamledare och prästerskap, och saknade över huvud taget förankring bland bönderna på landsbygden.

Det innebar att de reformer som beslutades om aldrig kunde genomföras mer än

i städerna. Där innebar vänsterregimen å andra sidan betydande framsteg, exempelvis beträffande kvinnornas deltagande i arbetslivet, och man satsade stort på utbildningssystemet.

Men ute på landsbygden saboterades effektivt alla ansträngningar att genomföra såväl kvinnoemancipation som jordreformer, och unga idealistiska tjänstemän som skickades ut för att verkställa regeringens politik mördades systematiskt av mujaheddin. Mullor och feodala jordägare manade till kamp mot regeringen, och uppror bröt ut på flera håll, med början i Herat 1979.

Detta motstånd trodde sig regimen till en början kunna eliminera med vapenmakt. En stor armé byggdes upp av Karmal, men dess effektivitet blev svag till följd av fraktionsstridigheter, deserteringar och allmänt bristande professionalism, och i stället tvingades man förlita sig på den sovjetiska

VÄND!

Arianatorget, Kabul 27 september 1996. Blodig slutpunkt för den kommunistiska regimen i Afghanistan. Talibanerna erövrade huvudstaden och avrättade den fyra år tidigare störtade presidenten Najibullah, t v, och dennes bror Shahpur. FOTO: HAIDER SHAH/REUTERS

FORTS.

militären – som givetvis kom att uppfattas som främmande inkräktare i landet.

Giustozzo visar dock hur en omsvängning skedde i den så kallade "pacifiserings"-politiken från och med 1986, när Najibullah tog över makten. Visserligen hade Babrak Karmal redan några år tidigare insett att ett fortsatt styre hängde på att man lyckades vinna tillbaka stödet från landsbygdens prästerskap och stamledare. Men det blev Najibullah som, med sovjetiskt gillande, på allvar inledde den nya strategin.

Marxismen skrotades som officiell ideologi och folkrepubliken avskaffades 1987. En Nationell Fosterländsk Front ersatte PDPA-partiet, och Najibullah satsade på förhandlingar med lokala stamledare som erbjöds autonomi i utbyte mot politisk lojalitet. Han genomförde också ett val 1988 till en lagstiftande församling, varvid 50 platser avsattes för "den väpnade oppositionen" som inte deltog i valet (se SYD-ASIEN 3/88).

Vad Najibullah gjorde var att försöka återskapa en styresform av den feodala typ som tidigare förekommit i Afghanistan, med sig själv som "kung" och med vasaller som mot riklig kontantersättning och med rätt att styra sina territorier efter eget gottfinnande ändå upprätthöll lojaliteten mot den formella statsmakten.

Dessa lokala vasaller upprättade milisförband, ofta bestående av före detta mujahedinsoldater, och i många fall blev det just dessa miliser – däribland den som ökände uzbekiske krigsherren **Rashid Dostum** bildade – som runt om i landet kom att svara för regimens vakthållning och strid mot mujahedin.

Att Najibullahs regim överlevde det sovjetiska uttåget 1989 berodde, enligt Giustozzo, på att han faktiskt vid den tiden

byggt upp en så pass stark ställning att han klarade att stå emot mujahedin. Men det byggde på att han hade pengar att betala sina vasaller med, och när Sovjetunionen upplöstes och pengaflödet därifrån upphörde innebar det dödsstöten för Najibullahs regim. Vasallernas lojalitet upphörde, Dostum med flera bytte sida och mujahedin kunde tåga in i Kabul 1992.

Avslutningsvis redogör Giustozzo för att de segrande mujahedinledarna, som tog över 1992, till sin sociala bakgrund påminde om de kommunister man bekämpat. De nya herrarna var lika mycket ett urbant ledarskap, och deras förståelse av hur de skulle klara av att kontrollera landsbygden var lika bristfällig som kommunisternas hade varit 1978.

Något som fick till följd att landet inte fick den efterlängta fred man längtat efter, utan ett fortsatt förödande inbördeskrig och efter 1994 talibanernas skräckvälde.

Lars Eklund

Aldrig har det skrivits så mycket

Aldrig har det väl skrivits så mycket om Afghanistan i västerländska media som efter den 11 september i år, till följd av terrorattacken i USA och det därpå följande bombkriget mot Afghanistan. Om det förr varit svårt att hitta bakgrundsmaterial är måhända problemet nu det omvända, det är svårt att sovra i mängden.

Som en service erbjuder därför SYD-ASIEN närstående SASNET, Nätverk för svensk Sydasienforskning, en webbsida där man presenterar länkar till bra analytiska artiklar om Afghanistan i svenska såväl som internationella media. Adressen är <http://www.sasnet.lu.se/kriget.html>

SYDASIENS medarbetare **Ajit Roy**,

Afghanska kvinnor fullständiga

Efter internationella påtryckningar utsågs två kvinnor till poster i den nya övergångsregeringen i Afghanistan. Det är bara början, enligt de kvinnor som deltog på toppmötet för afghanska kvinnor som hölls i Bryssel i början av december.

– De poster som gavs till kvinnor anses inte som riktigt tunga av den stora majoriteten män, säger **Sima Wali**, framstående afghansk kvinnorrättsaktivist som lever i USA.

De två kvinnor som kommer att sitta med i övergångsregeringen är läkaren **Sima Samar**, som utsetts till minister med ansvar för kvinnofrågor, och den före detta generalen **Suhaila Seddiqi** som utsetts till hälsominister.

FN:s representant för Afghanistan, **Lakhdar Brahimi**, har sagt att FN hoppas på fler kvinnor i regeringen. Sima Wali tänker se till att det internationella samfundet lever upp till det.

– Vi arbetar för att se till att det finns biträdande kvinnliga ministrar på de poster som anses tunga, säger hon.

Kräver garantier i grundlag

Toppmötet för afghanska kvinnor avslutades med en gemensam proklamation. I den kräver kvinnorna "central representation" i det traditionella afghanska råd, *loya jirga*, som ska sammankallas i Afghanistan om sex månader för att besluta om landets framtid.

De kräver också att kvinnliga afghanska jurister ska vara med och ta fram landets nya grundlag i vilken de kräver att könsdiskriminering förbjuds.

Under talibanernas styre förvägrades kvinnor utbildning, de fick inte arbeta utom med vissa sjukvårdsuppgifter, de fick

med bas i indiska Kolkata, deltog på 1980-talet i den särskilda tribunal som prövade de sovjetiska krigsförbrytelseerna under dess krig i Afghanistan. I vår webb-bilaga Monsun analyserar Roy utvecklingen i Afghanistan. Läs på <http://www.sydasien.m.se/afganalys.html>

SYDASIEN erbjuder för övrigt också en sida med länkar till de bästa webbsajterna för att hålla koll på vad som händer i Afghanistan. Adress: <http://www.sydasien.m.se/bralankar.html>

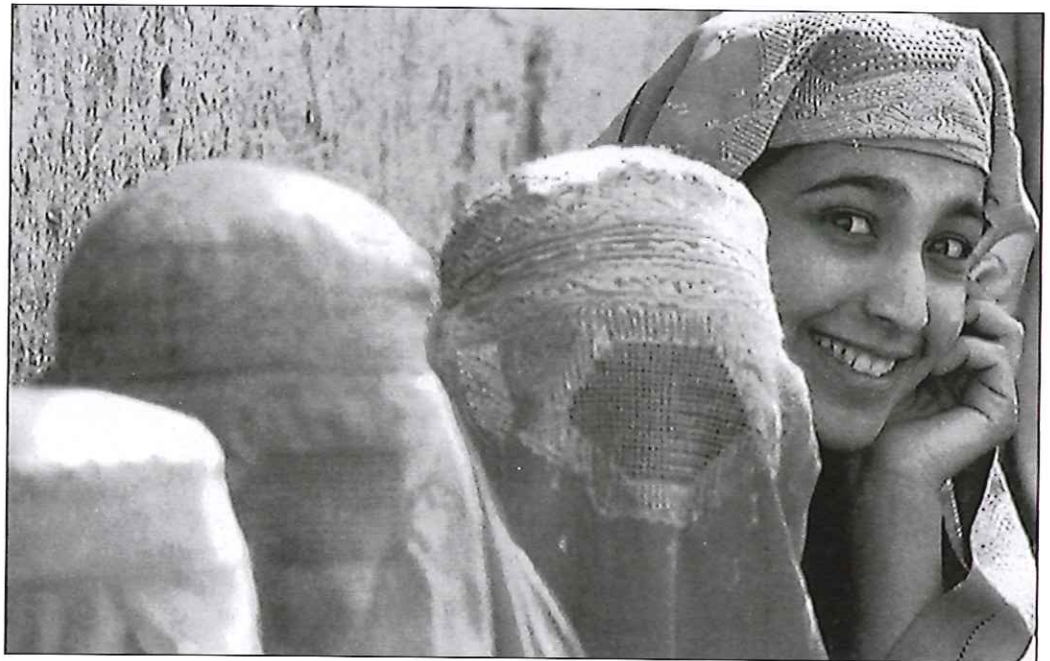
Bland de källor som återfinns där är det naturligtvis BBC South Asia som är den i särklass bästa. För den som vill få en rejäl bakgrund till vad som nu – efter talibanregi-

nnor kräver rättigheter

inte lämna sina hem om de inte åtföljdes av en manlig släkting och de beordrades bära heltäckande kläder.

– Nästa grundlag måste innehålla garantier för kvinnors rättigheter, säger **Qadria Yazdan Parast**, före detta professor vid Balkh-universitetet i Mazar-i-Sharif som flydde sitt hemland i slutet av 90-talet och som nu är flykting i Nederländerna.

Hon säger att det viktigaste är att den nya grundlagen är baserad på FN:s principer, men att den också ska baseras på "islam och på traditionella afghanska värden".

Kvinnor vågar åter visa sina ansikten i det befriade Kabul.

FOTO: EMMANUEL DUNAND/AFP

Pengafrågan avgörande

Sima Wali säger att hon är säker på att kvinnornas roll i det framtida Afghanistan till följd av den stora uppmärksamhet frågan fått inte kommer att glömmas bort. Men hon säger att det är viktigt att omvärlden fortsätter att utöva påtryckningar på de afghanska männen, särskilt ekonomiska påtryckningar.

– Pengafrågan kommer att bli mycket viktig för männen som leder den nya regeringen. Det är något de inte kan låta bli att bry sig om; det är där den verkliga makten ligger. Det är ingen hemlighet att löftet om pengar från internationella biståndsgivare bidrog till att få igenom vissa beslut, så som att skapa en ministerpost för kvinnofrågor, säger hon.

Anna Diamantopoulou, EU-kommissionär med ansvar för sysselsättning och sociala frågor, har sagt att EU-kommissionen de kommande månaderna ska lansera

en rad initiativ för att integrera könsrollsperspektivet i "hela spektrat" av EU:s utrikespolitik.

– Fram till dess ska jag göra vad jag kan för att stödja de afghanska kvinnornas kamp för att få sin rättmätiga plats i samhället, sa hon.

EU tog ett initiativ för att hjälpa kvinnorna i början av december när kommissionären för bistandsfrågor, **Poul Nielson**, återlanserade projektet "Mat för arbete" som bekostas av Echo (EU:s kontor för humanitärt bistånd), och genomförs av Medair, en ickestatlig organisation som arbetar i Afghanistan.

– Detta projekt kommer att hjälpa hundratals kvinnor som inte har någon inkomstkälla att skaffa mat till sig och sina familjer, sa Nielson när han besökte en av projektets deltagare som tillverkar mattor i sitt hem.

Brian Kenety/IPS

om Afghanistan som nu...

mens fall – händer med landet rekommenderas besöka http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/in_depth/world/2001/war_on_terror/after_the_taliban/default.stm

I övrigt finns utmärkta Afghanistan Online, som erbjuder senaste nytt om situationen i Afghanistan. Där återfinns också basfakta om politik, historia, folk, ekonomi, islam samt länkar till andra hemsidor på temat Afghanistan. Adress: <http://www.afghan-web.com/>

På svensk mark finns det utmärkta Utrikespolitiska Institutet, UI, representerat. På UI:s hemsida presenteras lättfattlig bakgrund till konflikterna i Afghanistan på adressen: [http://www.totalforsvaret.se/](http://www.totalforsvaret.se/telegraf/show_news.asp?show=/telegraf/kartan/afghanistan/default.xml)

[telegraf/show_news.asp?show=/telegraf/kartan/afghanistan/default.xml](http://www.totalforsvaret.se/telegraf/show_news.asp?show=/telegraf/kartan/afghanistan/default.xml)

UI gav för övrigt tidigare i år ut en liten tryckt skrift om Afghanistan och talibanerna, som ingår i Utrikespolitiska Institutets skriftserie. Författare är **Carl Johan Gardell**, välkänd för SYDASIENS läsare. Även om talibanregimen nu fallit kan detta häfte varmt rekommenderas för den som vill lära sig förstå hur talibanerna kunde ta över makten i Afghanistan.

Skriften kan beställas via Utrikespolitiska Institutets hemsida, <http://www.ui.se>

Lars Eklund

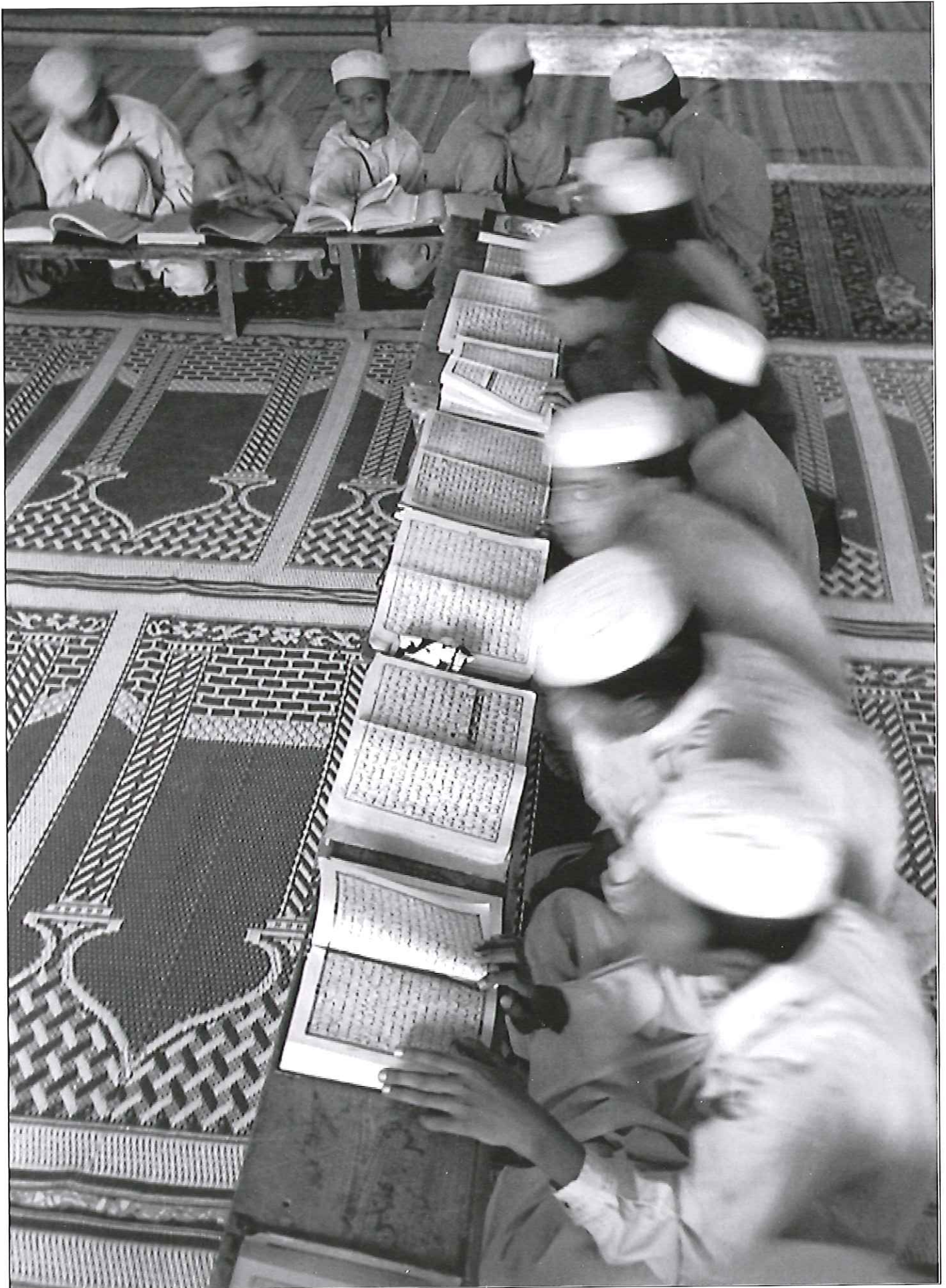
Annons:

ANK NR
07 30866

ORD&BILD 5-6/01
Nordisk kulturtidskrift grundad 1892
www.tidskriftenOrdoBild.se

100 kronor
Beställ på 031-743 99 05

INDIENS DELNING

Koranläsning vid en madrasa utanför Rawalpindi.

FOTO: PER-ANDERS PETTERSSON/PRESSENS BILD

Religiösa skolor i Pakistan sprider terror och hat

I slutet av juli i år dödades verkställande direktören för Pakistan State Oil, en högt uppsatt chef på försvarsministeriet samt en religiös ledare i ett bakhåll i Karachi respektive Lahore. Chefen på försvarsministeriet och den religiösa ledaren dödades samma dag. Gemensamt för dem var att de var shia-muslimer.

Efter mordet faxade den sekteristiska organisationen *Lasker-e-Jhangvi* till flera tidningsredaktioner, och meddelade att den tog på sig ansvaret – inte bara för dessa tre, utan även mord på ett antal läkare som tillhörde en annan shia-sekt. Det sägs också att ledaren för *Lashkar-e-Jhangvi* är **Riaz Basra**, en notorisk terrorist, och att de bekostar mordet på andra shiiter – speciellt högutbildade personer.

Nav för sekteristiskt våld

Pakistan – det befolkningsmässigt näst största landet i den muslimska världen har blivit ett nav för sekteristiskt våld. Man kan kallt konstatera att många religiösa organisationer är inblandade i detta våld, och att det tilltar alltmer.

En stor mängd människor förlorar livet, och dessvärre har såväl militära som civila regeringar utnyttjat etniska och sekteristiska olikheter/skillnader för egna intressen. General **Zia ul Haq**, diktator under elva år, brukade islam som sin huvudsakliga slogan. I sitt sökande efter legitimitet och iveren att säkra en social bas för sitt politiska styre, understödde han religiös fundamentalism. Under hans tid skapades en bördig jordmån för sekterismen att växa och frodas i.

Lagen mot offentlig hädelse, *Hudood-förordningarna*, de offentliga hängningarna och spöstraffen (se SYDASIEN 3/01), skapade ett brutalitetens ethos. De svagare delarna av samhället blev till lovligt byte genom att fungera som verktyg att etablera ett slags islamska kreditivbrev i staten.

Nya fiender för jihad

Konsekvenserna av Zias islamisering är uppenbara: Under det senaste årtiondet har de sekteristiska spänningarna vuxit och våldet tilltagit. Efter general Zias död drog visserligen USA tillbaka sitt militära och finansiella stöd, och de religiösa extremisterna hamnade i ett ingenmansland (med avseende på ekonomiskt stöd och fortsatt överlevnad) men de gick vidare och förklarade jihad mot sin nya fiende.

Det hävdas att en del gav sig av till Kashmir och Afghanistan, medan andra

strävade efter att iscensätta en sann islamisk revolution i själva Pakistan genom att förklara krig mot ondskan genom att döda människor tillhöriga andra sekter än de själva.

Förr i världen brukade sekteristiska dispyter uppstå vid enstaka tillfällen, i vissa lokala områden eller vid speciella religiösa tillfällen, men nu vidmakthålls detta våld året om, dess mål är slumpartat och attackerna utförs systematiskt. Utländska organisationers inblandning kan inte uteslutas när man beaktar denna systematiska och organiserade natur.

Förutom våldsamma sammandrabbningar, utsätts andra sekters heliga platser för attacker och religiösa ledare mördas. Intoleransen, hatet och missämjan har nått en sådan nivå att endast en liten incident kan leda till en stor våldsam konfrontation.

En geopolitisk dimension har tillkommit beträffande den tidigare uppdelningen mellan islams religiösa grundvalar och dess praktiska tillämpningar bland pakistanska muslimer.

Den allvarliga sekteristiska konflikt

Utländska regeringar understödjer det sekteristiska kriget i Pakistan

som nu pågår för fullt började uppmärksammas internationellt 1988 sedan **Arif Hussaini Al-Hussaini**, ledare för den sunni-muslimska organisationen *Teharik-e Nifaz-e-Fiqah-Jaffaria* mördats. I december samma år dödades, förmodligen som en hämndaktion, Irans generalkonsul i Lahore, **Sadeq Ganji**.

Myndigheterna försummade möjligheten att ta itu med problemet under **Nawaz Sharifs** första period som premiärminister (1990-1993), trots att hans regering hade en betydande majoritet bakom sig i parlamentet. I stället bröt under denna period ett blodigt krig ut mellan sunni- och shiasekter, efter mordet på **Maulana Haq Nawaz Jhangvi** i den extrema sunnimuslimska organisationen *Sipaha-e-Sahaba*, SSP.

Båda sekternas platser för tillbedjan attackerades, och deras viktigaste ledare blev måltavlor – ett fenomen som fortsätter än i dag. 1992 stod det klart att SSP hade tillgång till sofistikerade vapen, att de hade lärt sig att använda dem, och att de var beredda att slå till även mot polisen.

I provinsen Punjab var 1994 ett av de värsta åren beträffande sekteristiskt våld. Det året krävde sådana incidenter 73 liv, och mer än 300 människor skadades. Många av dödsoffren sköts på måfå medan de höll på att bedja.

I slutet av år 1996 förekom blodiga sekteristiska strider i Nordvästgränsprovinsen, något som vållade hundratals dödsoffer. Under 1996 började också högre regeringstjänstemän bli måltavlor för extremistvåldet. Året därefter hade dödssiffrorna nått över 200.

Hundra dödsoffer år 2000

Under år 2000 dödades mer än hundra personer i sekteristiskt våld, de flesta av dem shiamuslimer. Det bekräftades officiellt att Afghanistan utgjort träningsplats för många av de sekteristiska terroristerna. Landet gav även fristad för flera eftersökta brottslingar, däribland **Riaz Basra**. Inom sunni-gruppen förekom dessutom upprepade sammandrabbningar mellan de två organisationerna SSP och *Sunni Tehrik*.

Mönstret och omfattningen av våldet

uppvisar vissa tydliga drag. De stridande grupperna är välorganiserade och väl beväpnade. Deras förmåga att bevara sin effektivitet och komma undan rättvisan har att göra med det nätverk som finns, i form av *madrasas* (religiösa skolor), islamistiska partier, och det faktum att man haft baser på andra sidan gränsen samt ett omfattande ekonomiskt stöd från utlandet – inte bara från organisationer, även från utländska regeringar. Det anses mer eller mindre klarlagt att det sekteristiska kriget i Pakistan understöds av å ena sidan Saudiarabien och å den andra Iran.

Omöjligt undslippa våldet

Hot riktas regelmässigt mot representanter för polis och domstolar. Det ökade bruket av tunga vapen liksom den allmänna brutaliseringen av konflikten har bidragit till att det i det närmaste inte finns någon plats att undkomma våldet, vare sig hemma, i moskén eller på sjukhus, ja inte ens i fängelser.

Och det är inte frågan om att vara skyl-

VÄNDI

FORTS.

dig eller oskyldig till något. Det räcker att bara vara – att vara shia eller sunni, av *Barelvi*-sekt eller *Deobandi*. Detta återspeglas i de profiler som polisen ställt samman av de sekteristiska aktivisterna; dessa har genomgående låg utbildning, tillhör fattiga familjer, är unga och står oftast utan arbete. Många av dem har heller ingen religiös utbildning, och har inte ens gått i grundskola.

Under Zia ul Haqs regim stärktes det religiösa etablissemang avsevärt, inte minst tack vare införandet av *Zakat* och *Usher*-förordningarna 1979. I de särskilda *Zakat*-kommittéer som bildades blev moskéernas mullor (*maulvis*) ansvariga för fördelningen av pengar till de fattiga. På landsbygden fick de dessutom i uppdrag att samlas in *Usher*-skatten, vilket höjde deras status avsevärt, i det att de fick kontakt med distriktets administration och det lokala politiska styret.

Förökade sig som svampar

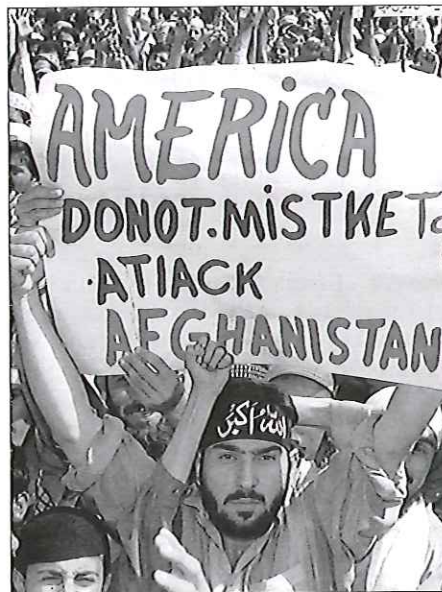
Regeringens beslut att förse *madrasas* med *Zakat*-medel gjorde att dessa religiösa skolor förökade sig som svampar. De kom att spela en stor roll när det gällde att tillhandahålla soldatmaterial i upprätthållandet av den sekteristiska konflikten, och som institution för att reproducera en ideologi i vilken en sådan konflikt är förankrad.

Enligt officiella dokument ska det finnas inte mindre än 2 512 religionsskolor (*deeni madaris*) enbart i Punjab. Koncentrationen är som störst i södra delen av provinsen, och det är också här den sekteristiska konflikten är som starkast. *Sipah-i-Sahaba Pakistan* har en stark bas i Jhang, vilket bevisades i 1993 års val då SSP vann flera mandat där.

36 procent av alla *deeni madaris* i Punjab får ekonomiskt stöd från regeringen via *Zakat*-medel. Övriga finansieras genom privata bidrag inom landet eller med hjälp av stöd från utlandet (länder och organisationer). Sekteristiska organisationer är inte längre beroende av regeringens stöd. I många fall är det tidigare elever som nu är bosatta utomlands, liksom sympatisörer bosatta i storstäderna, som regelbundet betalar pengar till skolorna.

Enligt en undersökning som gjorts studerade 218 939 elever, mellan 5 och 18 år gamla, vid olika *deeni madaris* i provinsen. De är i regel ordentligt hjärntvättade, och den religiösa utbildningen i en specifik sekt gör dem till offervilliga medarbetare utan tolerans för rivaliserande sekters tankar och läror. Dessa i regel fattiga elever har inga andra sätt att försörja sig på och är lätta att upptas i olika militära och sekteristiska organisationer.

Tillväxten av dessa skolor har varit snabb, eftersom illitterata föräldrar i sin iver att låta sina barn studera, gärna sätter dem i *deeni madaris*, där mat, husrum och

Protester i Karachi mot USA:s krig i Afghanistan. AP

kläder tillhandahålls fritt. De som utexamineras förstärker därefter *maulvi*-institutionen. För efter att ha memorerat den heliga Koranen utantill (oftast utan att förstå den), är det dessa elever som blir *maulvis* i de lokala moskéerna, även i städerna.

Elever kedjas fast

Disciplinen vid skolorna är stenhård, och eleverna utsätts för fysiska övergrepp. En rapport sammanställd av Pakistans människorättskommission avslöjade att elever vid *deeni madaris* inte bara blir slagna, utan många av dem blir bokstavligen fastkedjade.

”Vid Madina-moskéns *madrasa* i Lahore har 14 barn i åldern 7 till 17 år kontinuerligt hållits fastkedjade, i uppemot tre år. Kedjorna togs bara bort kort när barnen skulle byta kläder... Barnens anklar och vristar hade utvecklat djupa ärr från långvarigt blödande och öppna sår.”

”14-åriga **Mohammad Azam Dogar**, från *Behalvi-madrasan* i Shujaabad uppmärksammades av tidningarna efter att han hade lyckats rymma från sin fångenskap och försökt befria sig från sina kedjor genom att placera dem på ett järnvägsspår. Tåget skar honom i bitar.”

”**Sajjad Mahmood**, som flydde från *Jamia Madina Faiz-i-Alam* i Rawalpindi, hade fortfarande benen kedjade och märken efter tortyr över hela kroppen när han upptäcktes av någon och befriades från sina kedjor.”

Detta är inte isolerade händelser; att bestraffa barn genom att kedja fast dem är ett vanligt agerande i Pakistan. Det sker exempelvis på grund av att barnen har svårt att lära sig hela verser av Koranen utantill på det främmande arabiska språket. Jämsides med sådana fysiska övergrepp förekommer sexuell exploatering.

1998 rapporterade en tidning om detta tabubelagda ämne, bara för att bli offer för

den aktuella religiösa gruppens vrede. Tidningen attackerades, upplagan brändes och det utfärdades en *fatwa* (religiöst dekret) om att reportern skulle dödas. Innan dagen var över tvingades den angripne reportern fly landet och söka asyl utomlands.

Trots uppmärksamheten som detta fall kom att orsaka fortgår exploateringen som tidigare. Ett annat upprörande fall gällde en sexårig pojke, **Abdul Rehman**, från Multan som räddades från en religiös skola. Han hade 27 djupa sår på kroppen och hade fått kallbrand. Pojken berättade att hans lärare brukade ta med honom in på sin privata kammare i moskén, klä av honom och därefter gräva tänderna i hans nakna kropp.

Rekrutering till jihad

Ett annat närbesläktat övergrepp på barn i Pakistan i religionens namn har varit den olagliga rekruteringen av ungdomar som skickats till Afghanistan som volontärer för att kämpa tillsammans med talibanerna i.

I ett fall skickades en 13-åring från Karachi till Afghanistan bara några dagar efter att han blivit antagen vid sin skola, och utan att föräldrarna underrättats. Fadern, som överraskades av upptäckten, vände sig då till Högsta domstolen som utfärdade ett dekret till rektorn, polisens generalinspektör och till berörda ministerier att ingripa. Men det tog flera dagar för myndigheterna att spåra pojken i Afghanistan och få honom hemskickad.

De islamistiska organisationer som är inblandade i sekteristisk terrorism och som vill genomdriva en islamistisk revolution genom att utgjuta sina medmänniskors blod har glömt bort att islam framför allt betonar medkänsla, tolerans och tålmod. Den Helige Profetens uttalanden (*Ahadith*) i detta ämne lyder: ”En muslim är en från vars tunga och händer andra muslimer är säkra” och ”en sann troende ägnar sig aldrig åt smädelse eller förbannelser”.

På ett annat ställe säger den Helige Profeten: ”Den huvudsakliga visdomen i vår religion är kärlek till människan och att göra gott för alla – rättfärdig eller syndare.” De islamistiska organisationernas ledare borde följdriktigt uppmans instruera sina medlemmar att avhålla sig från aktiviteter som sårar känslorna hos andra sekter, och likaledes fundera över om de verkligen är sanna utövare av islam?

Skärpt lagstiftning

Den 14 mars 2001 drevs vid ett möte mellan det nationella säkerhetsrådet och den federala regeringen i Islamabad igenom ett omfattande legalt ramverk för att underlätta insatser mot grupper som är involverade i sekteristisk terrorism, och för att kunna förbjuda sådana organisationer.

Mötet som leddes av presidenten general **Pervez Musharraf** godkände rekommendationer som utarbetats av den så kallade ”Specialgruppen för sekteristisk har-

Oro i pakistanska hem över de "heliga krigarnas" öde

Varje gång en gäst kommer reser sig **Shamsur Rehman** upp och hälsar dem. Han får motta omfamningar och kondoleanser. Hans 23-åriga son **Mohammad** var en av de frivilliga pakistanier som dödades i striderna i grannlandet Afghanistan.

Byborna sitter utanför Shamsurs lerhus i bergsbyn Talash och talar om sonen, som de menar mött martyrskapet i Afghanistan. Mohammad åkte till Afghanistan i oktober för att kämpa med talibanerna efter att USA gått till attack mot landet. Han var inte ensam om att bege sig som frivillig från Nordvästgränsprovinsen i Pakistan.

Efter att **Maulana Sufi Mohammad**, ledare för det fundamentalistiska partiet *Tehrik Nifaz Shariat Mohammadi*, utlyst jihad, begav sig 8 000 frivilliga till grannlandet för att kämpa med talibanerna.

– Jihad mot Amerika är bindande för alla muslimer, sa Sufi innan han gick över gränsen till Afghanistan.

Shamsur Rehman fick veta att hans son stupat genom ett ögonvittne. Han sägs ha dödats i samband med strider med Norra alliansen.

– Min son reste till Afghanistan för att slåss mot USA och inte mot afghaner, säger Shamsur Rehman.

Besvikelse över talibanerna

Andra "heliga krigare" lyckades undfly bomberna och har återvänt till Pakistan med bittra erfarenheter. **Haji Dawa Noor**, tillhör Maulana Sufi Mohammads parti, och han ledde en stor grupp av pakistanska frivilliga. Väl hemma igen säger han sig vara besviken på talibanerna.

– Överallt gav talibanerna upp utan att slåss.

Han säger att detta till slut fick honom att kasta sitt vapen och resa tillbaka till Pakistan förklädd till flykting.

Men tusentals familjer i Pakistan vet inte var deras anhöriga som reste iväg som frivilliga tagit vägen. En av dem är **Faizul Hassan**, som oroar sig över sin pappa, en pensionerad soldat som sist hördes av via ett telefonsamtal från Mazar-i-Sharif dagen innan staden föll.

Och oron stiger i takt med att nyheterna om massmord på utländska krigare når Pakistan.

Exakt hur många pakistanier som är försvunna är okänt, men enligt *Tehrik Nifaz Shariat Mohammadi*s talesman **Maulana Qiyamuddin** rör det sig om upp till 3 000 personer.

Hundratals av dem kan sitta fängslade i olika delar av Afghanistan. Vissa krigares kroppar har sänts hem. Men det förekommer också obekräftade rykten om att man begärt lösensummor för att släppa pakistanska soldater ur fångenskapen.

Hat mot utländska soldater

Så fort talibanerna föll och Norra alliansen övertagit kontrollen visade sig hatet mot de utländska soldaterna öppet bland de icke-pashtunska afghanerna. Många ger de utländska soldaterna skulden för det utdragna inbördeskriget och för att ha hjälpt talibanerna till makten.

En del pakistanier hotar nu att hämnas på afghanska flyktingar i Pakistan om inte deras landsmän återvänder.

De pakistanska myndigheterna har samtidigt beslutat sig för att vidta juridiska åtgärder mot dem som begav sig till Afghanistan för att strida. Man vill visa de militanta islamisterna i landet att man tänker agera mot dem.

Sufi Mohammad, *Tehrik Nifaz Shariat Mohammadi*-partiets ledare är en av dem som drabbats. Han greps när han återvände till Pakistan efter talibanernas reträtt. Han anklagades för att ha smugglat tunga

vapen in i Pakistan och dömdes jämte 30 av sina anhängare till tre års fängelsestraff av den pakistanska militärregimen, enligt en drakonisk lag om gränsbrott från 1861.

Den snabba domen mot Sufi visar den pakistanska regeringens nya politik, som den antog efter det att landet gick med USA i koalitionen mot terrorism. Landets militär som tidigare ansetts stödjande islamistiska partier vill nu visa att den är kraftfull i sin kamp mot extremismen.

– Extremisterna har avslöjat sig själva, och nu kommer jag att vidta konkreta åtgärder så att den moderata majoritetens vilja får råda, deklarerade president **Pervez Musharraf** den 26 november.

Islamister grips

Jamaat-i-Islamis och Jamiat Ulemas högsta ledare har fängslats eller satts i husarrest, och polisen spanar över hela landet efter medlemmar i religiösa partier, som anklagas för att ha haft kontakter med **Usama bin Ladin** och hans nätverk al-Qaida. 50 personer greps i Karachi i slutet av november, när myndigheterna slog till mot *Tehrik-i-Islam Taliban* och andra islamistiska grupper i staden.

Hittills har de religiösa partierna varit försiktiga i sin kritik mot regeringen efter talibanernas reträtt. I stället för att gå ut på gatorna har de kommit med politiska uttalanden som halvhjärtat fördömer regeringen för situationen i Afghanistan.

– Vi kommer att starta en rörelse mot regeringen efter Eid (den muslimska festival som markerar slutet på ramadan), säger **Maulana Fazlur Rehman**, ledare för *Jamiat Ulema Islam*, i ett uttalande från sitt hem i Nordvästgränsprovinsen, där han hålls i husarrest.

Nadeem Yaqub & Muddassir Rizvi/IPS

FORTS.

moni". Rekommendationerna går ut på att administrationen i provinserna uppmanas att strikt tillämpa gällande lagstiftning mot vapen användning och uppviglande uttalanden, och snabbt ingripa varje gång det inträffar saker som kan förväntas leda till sekteristiskt våld.

Sådana våldsincidenter har blivit allt vanligare, på sistone bland annat i Karachi, Jhang och Sheikhpura, och det är något som återspeglar det usla tillståndet för lag och ordning i landet.

I slutändan är det de vanliga medbor-

garna som betalar priset för det grymma spel som politiska och religiösa ledare spelat i religionens namn de senaste 20 åren. Det är av stor vikt att den militära regeringen verkligen driver igenom en lag som innebär att de militanta grupper som nu ödelägger landet avväpnas.

Afrasiab Khattak, ordförande för Pakistans människorättskommission:

– Kraven på stringenta åtgärder mot de element som är ansvariga för våld ekar ihålligt i kölvattnet av det fortsatta sekteristiska dödandet och den hatpropaganda som tillåts predikas öppet. Det är hög tid att det

styrande etablissemang avhåller sig från tomma ord när det sker på bekostnad av folkets liv och säkerhet.

Regeringens hållning måste skärpas, annars kommer våldet att fortsätta, ännu fler dödas och ytterligare förödelse drabba Pakistan.

Rana Rizvi

Översättning: Katarina Plank

Är muslimer moraliskt förpliktigade att gripa till vapen när de hamnar under icke-islamiskt styre? Kommer den stränga arabiska wahabitiska uttolkningen av islam att sprida sig från baser nära Afghanistan till andra delar av den indiska subkontinenten? Vilken politik ska en stat föra för att förvissa sig om moderata muslimers fortsatta lojalitet?

Dessa var frågor som W W Hunter sökte ge svar på när han 1871 gav ut boken "The Indian Musalmans: Are They Bound in Conscience to Rebel Against the Queen?"

Lojalitet eller uppror en fråga för teologer

WW Hunter var en inflytelserik ämbetsman i den brittiska kronkolonin Indien. Hans bok från 1871 riktar in sig på Wahabi-rörelsen, som uppstod på den Arabiska halvön på 1700-talet. Dess främste företrädare på den indiska halvkontinenten under 1800-talet var Sayyid Ahmed Bareilwi.

Ahmed var en enkel soldat tills han under en vistelse i Mekka 1821–1824 blev andligt väckt. Tillbaka i Indien lyckades han inom loppet av några få år etablera ett religiöst-politiskt nätverk som sträckte sig från Bengalen i öster till Afghanistan i väster och ganska långt ner i Sydindien.

Mitt framför näsan på engelsmännen inrättade han en bas i staden Patna i Bihar, en medarbetarstab bestående av lärda muslimer, liksom ett nätverk av sympatisörer i de byar hans predikanter uppsökte. Nätverket var svårt att upptäcka, eftersom man använde sig av ett kodspråk i vilket Gud omtalades som "domare", uppror som "rättsfall", pengar som "rubiner" och pengabelopp angavs som antalet pärlor i en rosenkrans. Hans edsvurna män dolde sig bakom en mängd tacknamn.

Upphöjde sig till kalif

Trots att han ursprungligen kom från Rae Bareilly i det dåvarande nordindiska kungariket Oudh etablerade han sin viktigaste bas bland pashtunerna i gränslandet mot Afghanistan. 1826 lyckades det honom att rycka staden Peshawar ur sikhernas kontroll. Här upphöjde han sig till kalif och präglade mynt i sitt namn. Lyckan vände dock 1831, då han mördades, sedan han tvingat pashtuner att gifta bort sina döttrar med hans eget folk från Nordindien. Dessförinnan hade han emellertid framsynt sett till att etablera ett system av apostolisk tronföljd.

Från baser i gränsområdet fortsatte hans efterföljare att angripa folk på slättlandet, som nu stod under direkt brittiskt styre. Angreppen ägde ofta rum på fredagar. Folk som togs till fånga frigavs därefter ofta i utbyte mot lösensummor.

Britterna svarade med att genomföra straffexpeditioner. Mellan 1850 och 1863 skickade britterna inte mindre än 20 expeditioner mot wahabiterna i och omkring Sittana och Mulka. Britternas förluster blev stora. 1863 lyckades wahabiterna döda 847 man av en styrka på 9 000. Och 1868 bröt ännu ett uppror ut.

Wahabiterna såg sin kamp som ett rättfärdigt krig under halvmånebaneret mot de vantrogna (britterna) och hedningarna (hinduer och sikhler). Frågan som den texttrogne Hunter ställde sig var om de hade belägg för detta i den islamiska traditionen, i vilken det skiljs mellan förhållanden i länder med islamiskt styre (*Dar-ul-Islam*) och i stridens länder (*Dar-ul-Harb*).

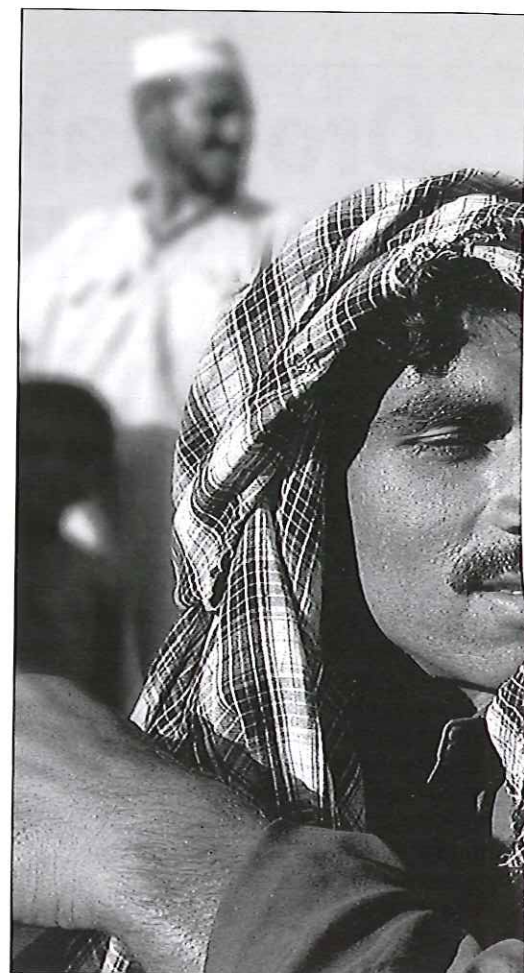
Plikt att göra uppror?

Frågan var om muslimer ska anses vara förpliktigade att föra krig i de länder där islam inte är statsbärande, eller om muslimer kan leva fredligt under ett icke-islamiskt styre försåvitt deras rättigheter respekteras. För att få svar på detta analyserade Hunter en rad *fatwas* som utfärdats av muslimska lärda, dels i Indien och dels i själva Mekka, där rättslärda ur såväl *Hanafi*-, *Shafi*- som *Maliki*-lagskolorna tagit upp frågan.

De lärda i Mekka kom i sina slutsatser fram till att Indien varit ett *Dar-ul-Islam* när muslimerna hade överhöghet över landet, och därför lät man det vara upp till de enskilda muslimerna att komma fram till att Indien på nytt måste hamna under islamiskt styre.

Indiska muslimska lärda var däremot mycket försiktigare. De var överens om att Indien tidigare varit *Dar-ul-Islam*. Men enligt en utläggning av **Maulvi Karamat Ali**, som publicerades av Muhammadan Literary Society i Calcutta var Indien fortfarande ett *Dar-ul-Islam*, och därför var muslimerna inte moraliskt förpliktigade att göra uppror. Denna konklusion byggde på en text från 1700-talet.

Enligt Hunter valde Karamat Ali denna text just för att den gav honom de bästa korten på hand för att förklara Indien så-

som varande *Dar-ul-Islam*.

En strikt tolkning av islamisk lag på området skulle leda till slutsatsen att om icke-muslimer tar över makten i ett islamiskt land så blir det per definition ett *Dar-ul-Harb*. Men Maulvi Karamat Ali ansåg att så länge som muslimernas religiösa rättigheter respekterades av britterna så förblev Indien *Dar-ul-Islam* trots att landet hamnat under brittiskt styre.

Han hävdade på samma sätt att ett land som Afghanistan inte var förpliktigat att skänka hjälp åt de indiska muslimerna, eftersom Afghanistan inte var beläget längs den rutt som britterna använt sig av för att kolonisera Indien. Britterna hade kommit till Indien sjövägen, varför Afghanistan inte hade någon rätt att ingripa!

Islamiska styret upprätthölls

Andra indiska rättslärda argumenterade att britterna under lång tid upprätthöllt ett islamiskt styre i Indien. Ända fram till 1857 regerade man i stormogulernas namn, och man präglade mynt likaså i dessas namn. Muslimernas särställning eroderades endast långsamt, och just för att det gick så långsamt måste muslimerna acceptera att leva under brittiskt beskydd i Indien.

Indien hade förvisso blivit ett *Dar-ul-Harb*, men så länge som muslimernas religiösa rättigheter (att arbeta, uppföra moskéer, besöka helgongravar, fara på pilgrimsfärd etc) och den islamiska familjerätten upprätthölls fanns det inga moraliska förpliktelser att göra uppror, hette det.

Slutligen slog auktoriteter bland indiska

Ömsint möte mellan far och son, i det afghanska flyktinglägret Jalozai i Pakistan.

Foto av **Asim Rafiqui**, som bor i Sverige men som under år 2001 tillbringat lång tid i Jalozai-lägret, för en foto-dokumentation av flyktingarnas tillvaro.

shia-muslimer fast att för deras vidkommande var tiden inte den rätta att göra uppror, eftersom den rätte ledaren ännu inte med säkerhet uppenbarat sig. Shias utgjorde en minoritet och önskade inte göra gemensak sak med sunni-muslimerna.

Undanpressade av hinduer

Efter att ha avgjort frågan om huruvida muslimer kan leva fredligt under brittiskt styre frågar sig Hunter självkritiskt om britererna i Indien faktiskt behandlat muslimerna på ett korrekt sätt. Hans svar blev ett kvalificerat "nej". Före briterernas ankomst var muslimerna ett herrefolk i Sydasien.

Med briterernas maktövertagande förloade muslimerna successivt denna ställning, även om man under flera decennier behöll en privilegierad roll. Deras religiösa institutioner slapp betala skatt, språket de föredrog (persiska) förblev det officiella språket i Indien, och deras unga män uppnådde höga poster inom byråkratin och armén. Muslimska domare satt med när rättsfall med anknytning till islamisk lag avgjordes i de statliga domstolarna.

Men under 1800-talet, och i synnerhet efter 1850, blev muslimerna enligt Hunter gradvis undanpressade av bättre utbildade hinduer.

Den sympati som det officiella Indien uppvisat gentemot deras föregångare, såsom varande Sydasiens härskare, försvann. Deras religiösa institutioner tvingades betala skatt, och muslimska lärda hade inte längre någon självskrivna plats vid domstolarna.

De muslimska massorna hade alltid varit fattiga. Nu falnade glansen även på den muslimska eliten. Och detta, varnade Hunter, gav grogrund för wahabitisk propaganda. Utveckling måste ske långsamt, menade han. Elitens privilegier och känslor måste respekteras.

Seglivade argument

Man kan inte påstå att den brittiska kolonialadministrationen till fullo följde Hunters rekommendationer. Den andra hälften av 1800-talets politik både bekräftade och undergrävde de existerande privilegierna och principerna.

Hunter levererade dock ett seglivat och bärkraftigt argument för att man skulle ta speciella hänsyn till muslimerna, och då framför allt den muslimska eliten. Denna argumentation kom senare flitigt att utnyttjas av ledarskapet i Muslim League, som anspelade på att det brittiska styret hade haft negativa konsekvenser.

Så såg Hunter på saken den gången, för 130 år sedan. Frågan är hurpass mycket situationen har förändrat sig fram tills i dag.

Stig Toft Madsen

Adjunkt, internationella utvecklingsstudier
Roskilde Universitetscenter

Översättning: Lars Eklund

Källa: WW Hunter: The Indian Musalmans: Are They Bound in Conscience to Rebel Against the Queen?, London: Trübner & Co (1871).

Öppet poetiskt brev till statsminister Göran Persson angående terrorattacken mot USA och USA:s bombningar av Afghanistan

Vi är parasiter
Vi är terrorister
Till döds kan ni inte hugga oss
med era vassa knivar
Ni kan inte heller utrota oss
med era bombningar
Det var ni som sådde oss

Det var ni som födde oss
med era spermier
genom era våldtäkter
på våra generationer

Det är ni som skyddar
våra övermäktiga kungar
för att sluka våra rikedomar
Det är ni som styr våra länder
genom att rekrytera våra Generaler

Vi vandrar hit och dit
på grund av krig och kris

Vi äter vår egen skit

Vi dricker vårt eget piss

Som virvlar dödar vi döden
i det oändliga livets öken

Med våra mytiska planer
reser vi till era paradiser

Som monstruösa svartskallar
förför vi era ljushåriga döttrar
med våra åsneaktiga könslemmar

Vi bosätter oss i era bostäder
som era trovärdiga svärsöner
med ett tomt skrattande prat
men med ett eldigt blommande hat
som kommer att explodera oss
tillsammans med himmelshöga hus

Yousaf Jhelumi

Pakistansk poet bosatt i Sverige

Helig vetenskap eller bara skadlig vidskepelse?

Prestigeladdad kamp kring astrologins roll i Indien

Kontroverserna kring den indiska regeringens försök att etablera "vedisk" astrologi som vetenskap rasar vidare (se SYDASIEN 3/01). Hur argumenterar kontrahenterna för och emot astrologin som vetenskap? På vilket sätt bidrar astrologin till saffraniseringen? Och hur fungerar i praktiken astrologin i dagens Indien?

När utvecklingsminister M M Joshi, tog initiativ till att introducera indisk astrologi som akademiskt ämne utgick en skrivelse till landets universitet. Ambitionen att etablera astrologin som en separat naturvetenskaplig disciplin förklarades bland annat med: "Det föreligger ett brådskande behov att återuppliva den vediska astrologiska vetenskapen vid indiska universitet för att tillåta vetenskaplig kunskap att nå ut till det indiska samhället i sin helhet och för att skapa tillfällen att exportera denna vetenskap till resten av världen".

Reaktionen från främst naturvetares sida blev skarp. I gemensamma utrop och öppna brev har ledande vetenskapsmän utvecklat kriterierna för vad som kan betecknas som vetenskap. Sammantaget skisseras, med tungt artilleri, en hypotetisk-deduktiv metod med intersubjektivitet, reproducerbarhet och falsifierbarhet à la vetenskapsfilosofen **Karl Popper** som krav. Astrologin konstateras falla på varje punkt. Vidare framhålls att astrologin, i det att den har sin grund i "vidskeplighet och magi", har etiskt och socialt skadliga effekter. Den bör därför snarare motverkas, än uppmuntras och spridas via det statliga utbildningssystemet, menar kritikerna.

Officiella responser från regeringens eller myndigheternas sida har inte givits, men i spridda uttalanden har såväl BJP-politiker som professionella astrologer gått i svaromål.

Uråldrig och populär

Från astrologers sida hänvisas i huvudsak till den indiska astrologins "uråldrighet", dess rötter i den heliga skriftsamlingen *Veda* och – inte minst – dess breda popularitet. "Vedisk astrologi har varit en del av indisk kultur och socialt liv sedan urminnes tider", framhåller en grupp astrologer an-

Dr Ashish Bhattacharjee, välansedd astrolog i Kolkata, håller en egenhändigt framställd traditionell "horoskop-rulle". Den innehåller en individs födelsehoroskop med tolkningar som sträcker sig över hela livscykeln. Sådana horoskoprullar, som ofta är konstverk, framställs inte längre, de är alltför tidskrävande.

slutna till vad som benämns Vediska Ockulta Forskningscentrat. "Den har accepterats och praktiserats av folket, vilket är ett tillräckligt bevis för att observationerna är korrekta och till gagn", förklarade de i *Times of India* i september. Ytterligare en grupp astrologer, verksamma vid privata astrologiska lärosäten, hävdade i samma nummer av tidningen, att den indiska astrologin är "världens äldsta vetenskap" vilken i sig innefattar ämnen som "matematik, astronomi, fysik, kemi, biologi, agrikultur, metallurgi, meteorologi, medicin, geografi, geometri etc". Samtidigt markerade man avstånd till hindunationalismen: att införa indisk astrologi på universitetet är inte saffranisering, ty "även arabiska lärdar har i stor utsträckning bidragit till det as-

trologiska fältet". Astrologerna bekräftade härmed indirekt vad även akademikersamfundet påtalat, att den indiska astrologin (*gyotisha* eller *gyotirvidya*, "vetande om ljuset") inte är i någon rimlig mening "vedisk" ehuru den har rötter i Veda.

Vetenskap är en prestigeladdad kategori som astrologerna av naturliga skäl önskar identifiera sig med – i synnerhet som alternativet är vidskepelse. Men de använder (som bäst) ett för-modernt vetenskapsbegrepp och talar, vad gäller kommunikationen med vetenskapssamhället, för döva öron.

Med BJP-politiker och andra *hindutva*-anhängare inträder ett nytt tonläge. Här handlar det mer om att stigmatisera meningsmotståndare med tillmälen som "anti-

I den populära indisk-hinduiska astrologin ingår också kulten av de nio planetgudarna (navagraha). Bland dessa är Shani (Saturnus) den mest fruktade. Shani kan krossa varje mänskligt företag men också – om på rätt sätt blidkad – vara till hjälp. Över hela Indien finns tempel och mindre helgedomar dit människor går för att vörda Shani. Lördagar, som är Shanis dag (Shanivara), hålls en särskild puja (gudstjänst) till hennes ära.

nationalister” och ”pseudo-sekularister” än att argumentera för den indiska astrologins trovärdighet.

Enligt A Bhatkalkar, talesman för BJP, har ”de så kallade sekularisterna ... ett inbyggt hat till allt indiskt, det må vara astrologi, vediska studier eller sanskrit”. (Times of India, 9 september) Dock har BJP måst ge sig på en punkt: astrologin inrättas som humanistiskt, inte naturvetenskapligt ämne. Först ut är universitetet i Lucknow som i oktober i år invigde institutionen för astrologi. Samtidigt har i september federala högsta domstolen accepterat att juridiskt pröva frågan om astrologi som akademisk disciplin.

Med BJP/NDA-regeringens utbildningspolitik har, menar kritiker, en ödesdiger omgestaltning av det indiska utbildningssystemet inletts. Målsättningen är, enligt regeringstalesmän, att ”indianisera, nationalisera och spiritualisera” utbildningen. Nyligen beordrades landets skolor att stryka vissa för hindunationalismen obekväma avsnitt i historieböckerna (bland annat R S Sharmas uppgifter att arkeologiska utgrävningar inte utvisar några bosättningar i Ayodhya vid den tid då Rama enligt de mytologiska Purana-texterna ska ha regerat där).

”Om historien är ensidig, bör vi ändra den”, har premiärminister Vajpayee sagt, vilket är ett ovanligt öppet medgivande av historieskrivningens propagandistiska funktioner.

Nu förhandlar den hinduiska reformrörelsen Arya Samaj med utvecklingsminister Joshi om att i skolböckerna stryka teorin om ”ariernas” (indoeuropeiskt talande nomadstammar) invandring till den indiska subkontinenten; enligt hindunationalister är ”arier” (läs hinduer) landets urbefolkning.

Selektiv hinduisering

Med införandet av jyotisha tycks den selektiva ”hinduiseringen” ha nått också vetenskaperna och den högre utbildningen. För hindunationalismen är det viktigt att markera kontinuiteten mellan det indiska, det hinduiska och det vediska; i tankekomplexet ingår att inte endast det hinduiska folket och den hinduiska kulturen kan återföras till Veda, utan också alla kunskaps-

system (inklusive de moderna naturvetenskaperna).

Veda är all visdoms källa. ”Vediska” kunskapsystem, varav den indiska astrologin uppges vara en, behöver återupplivas och i någon mån förnyas, men de kan inte i grunden ifrågasättas. Den indiska astrologin blir till en ”helig” vetenskap, en absurd hybrid men en som kan förmodas ge vetenskaplig legitimitet åt en hinduisk-sakral kosmologi vilken utgör ett viktigt fundament också för det hindunationalistiska idébygget.

Inget kritiskt tänkande

Regeringens utbildningspolitik slår ut förutsättningarna för ett kritiskt och rationellt tänkande, framhåller kritiker. BJP har också utsatts för hårt motstånd, inte endast från oppositionens sida utan i minst lika hög grad från allierade partier (utom Shiv Sena) inom NDA. Men oron är stor. Den till dels arroganta och nedlåtande kritiken mot den indiska astrologin (inte bara som vetenskap) kan ses i ljuset härav. I huvudsak handlar det om att slå vakt om den sekulära och vetenskapliga karaktären i undervisning och utbildningssystem och, i förlängningen härav, att värna om de demokratiska och sekulära principer som varit bärande i indisk politik alltsedan självständigheten 1947. Och som nu är hotade.

Astrologi diskuteras ofta, alldeles som i den indiska debatten, i termer av vetenskap eller vidskepelse. Såväl astrologi som vidskepelse bestäms då utifrån ett helt dekontextualiserat perspektiv.

Astrologin, så som den faktiskt praktiseras, kan bäst förstås som ett symbolspråk, ett språk som söker skapa ordnande mönster för mänskligt liv och som fungerar inom ramen för specifika kosmologier. Den indiska astrologin utgör en integrerad del av en större indisk-hinduisk (tillika jainistisk och buddhistisk och med vissa modifieringar indisk-kristen och indisk-muslimsk) världsbild enligt vilken det råder korrespondenser mellan makro- och mikrokosmos, himmelskt och jordiskt, gudomligt och mänskligt. Astrologins grundantaganden om bland annat förekomsten av influenser eller korrespondenser mellan ”planeter” och dessas positioner på himlavalvet i ena sidan och mänskliga och jordiska företeelser å den andra blir med det synsättet en självklarhet.

Det här betyder inte att människors tilltro till astrologin är entydig eller orubblig. Attityderna växlar, förutom från person till person, från ett tillfälle till ett annat. För det första finns problemet att rätt tolka

”himlaskriften” – man kan alltid betvivla den astrologiska expertisens kompetens. För det andra finns alltid en mängd ytterligare, icke-astrologiska, faktorer som påverkar skeenden – man kan alltid betvivla att de planetariska förhållandena är av avgörande betydelse.

Härtill existerar i Indien en mängd olika astrologiska skolor och praktiker. Här finns till exempel *tantriskt* (eller mystiskt-rituellt) inspirerade astrologer, *bhakti* (eller teistiskt) motiverade, och ”vetenskapligt” (eller fysiskt-empiristiskt) inriktade astrologer. Spänningarna dem emellan kan vara betydande. Människor väljer utifrån egna perspektiv eller prövar ett flertal olika astrolog(i)er. Under alla förhållanden blir astrologers varierande tolkningar, förutsägelser och ”botemedel” till en av många möjliga instrument för att orientera sig i tillvaron och för att hantera problem som dyker upp i vardagslivet. Om de med hjälp av de astrologiska symbolspråken producerade ”berättelserna” – baserade på individuella födelsehoroskop och anpassade till aktuella problemställningar och sammanhang – är (i vanlig mening) sanna eller ej är en helt annan, och i sitt sammanhang knepig, fråga.

Som del av en större indisk-hinduisk världsbild upprätthåller den indiska astrologin också metafysiskt förankrade hierarkiska strukturer baserade på skillnader i kast, genus och rituellt definierad renhet/orenhet.

Mångfalden och flexibiliteten i de astrologiska systemen, så som de i dag fungerar, skapar förutsättningar för förändringar och förnyelser i hanterandet av de hierarkiska strukturerna. Frågan är om en av hindunationalistisk ideologi strömlinjeformad ”akademisk” indisk astrologi gör så?

Eva Rosén-Hockersmith,
text och foto

Dyrkade – och dödade

Skogsskövlingen tär hårt på Indiens besjälade och populära träd

Indien är fullt av konstiga träd. De blir visserligen färre för varje år – i takt med timmermaffians skogsskövlingar. Men får de chansen, rotar de sig i den smalaste husspricka och kan sedan förvandla en öde stadstomt till ogenomtränglig djungel.

De indiska träden liknar inte något vi är vana vid från våra nordliga breddgrader. De är både större och frodigare, giftigare eller matnyttigare än våra blyga björkar. De doftar mer, ger större och färggrannare blommor och saftigare, mustigare frukter. Fråga en indier, och det verkar som om det inte finns en buske som det inte går att äta, bota feber och gulsot med, brygga sprit på, mata korna med, bygga likbål av eller på annat sätt göra användbar.

Dessutom är träden ofta heliga. Gudar av olika slag har tagit sin boning i vissa träd, medan andra träd har blommor, blad eller frukter som gudarna tycker om att få i offergåva. Märk dock att olika gudar har olika preferenser, så det gäller att se upp så att man inte offerar någon av de giftiga frukter som Shiva hyser sådan förkärlek för till den blide Vishnu, till exempel. Då kan det gå illa.

Mest känt av alla heliga och oheliga träd i Indien är förstas **pipalträdet** (*Ficus religiosa*). Det var under ett pipalträd som Buddha satt när han fick sin upplysning och de flaggbeprydda pipalträd som i dag kan beskådas i Bodhgaya och i Sarnath sägs vara ättlingar i rakt nedstigande led till denna historiska celebritet.

Andra pipalträd, med mindre förnäma anor, känns inte sällan lätt igen på den runda cementplattform som murats upp runt stammen.

Ovanpå plattformen tronar oftast några gudabilder, ibland apguden Hanuman, men för det mesta en eller flera shivalingam, shivas stenfallor, som verkar trivas bra under pipalträd.

Illvillig planet

Annars är pipalträdet hemvist för den illvilliga, olycksbringande planeten Shani, Saturnus, och har man tur kan man hitta träd med statyer av hela Navagraha i en ring runt stammen, det vill säga de nio gudomliga himlakropparna med Saturnus i spetsen.

Men Shani är alltså ingen trevlig planet att ha att göra med, och folk som känner sig stå under hans mörka inflytande, med and-

ra ord är allmänt otursförföljda, flockas på lördagar (Saturnus dag) till pipalträd för att genom *puja* och offer till trädet hålla Shani på gott humör. De offerar små oljelampor av lera som brinner vackert i hundratal under grenarna, och vandrar ett visst antal varv runt stammen, allt från sju till hundratio varv.

Vissa träd är så populära att folk måste stå i kö på lördagar för att få en plats i den långsamma ringdansen. Så går vi runt om ett pipalträd...

Skämt åsido kan pipalträd också vara rätt besvärliga. De har en irriterande tendens att slå rot i husväggar, tak och murar och eftersom de är så heliga kan man inte hugga av dem, annat än i smyg och med risk för gudomlig vedergällning. Rötterna sprider sig genom murverket tills väggar spricker och hus hotar att rasa ihop. Finns det redan ett träd på tomten måste man anpassa sitt byggande efter det. Inte ens muslimer kommer undan. Jag har sett en moské krumbukta sig runtomkring och under ett pipalträd, med grenar stickande ut genom väggar och tak.

Inte mindre sällsamt och minst lika heligt är pipalträdet kusin, **syanträdet** (*Ficus bengalensis*). Utmärkande för denna fikus är dess svårtyglade expansionsdrift. Banyanträd skickar ut lianliknande lufrötter som när de når marken slår rot och sväl-

ler ut till nya stammar. Det finns hela små skogar som egentligen bara är ett enda träd, oräkneliga stammar som alla sitter ihop. Nästan varje by har sitt eget flerstammiga banyanträd, men de flesta träd hålls i herrans tukt och förmaning och lufrötterna klipps av långt innan de når marken.

Under högtiden *Vat Savitri* i början av monsunen dyrkas banyanträd av unga, nygifta kvinnor. De offerar frukt, blötlagda ärtor och hembakat till banyanträdet och fastar och ber för det som alla indiska kvinnor alltid ber för i sina otaliga fastehögtider: att deras män ska bli så långlivade som möjligt. De som har oturen att bo långt från ett banyanträd, vilket ofta är fallet i städerna, får vara glada om de kan få tag på en gren att dyrka.

Devi föredrar nimträdet

Lokala gudar, inklusive spöken och andra väsen av diskutabel gudomlighet, tycker om att bosätta sig i banyanträd, men Devi, den stora gudinnan, föredrar det luftiga **nimträdet** (*Melia azadirachta*) som är ett av Indiens viktigaste och mest användbara träd. Om man ser ett nimträd omvirat med rödgul tråd och fullt av rökelsestickor och röda små dukar kan man dra slutsatsen att det dyrkas som en form av gudinnan. Detta hindrar dock inte att folk drar nytta av trädets alla märkvärdiga medicinska och anti-septiska egenskaper. Kvistarna bryts av och tuggas med tänderna till alldeles förträffliga engångstandborstar. Vem har inte sett indier stroa omkring i gryningen och meditativt gnugga tänderna med en pinne?

Frön, bark och blad kokas, mals, pulvriseras eller torkas till medel mot allt från hudparasiter och brännsår till diabetes och magåkommor. Modiga män knapar i sig bladen som de är. Besk medicin det, vill jag lova.

När ett amerikanskt företag nyligen fick patent på ett bekämpningsmedel tillverkat av nim, slog Indien bakut. Detta är uråldrig indisk kunskap, menade man. Varenda indier vet hur man använder nim. Och rned gamla skrifter och medicinska urkunder som bevis lyckades Indien faktiskt få patentet indraget.

Kampen om nimträdet väckte starka känslor och bevakades uppmärksamt i massmedia. Segern över amerikanerna basunerades ut i triumferande rubriker. Devi kanske hjälpte till. Tänka sig att ta patent på en gudinna!

Devi tycker också om **hibiskus** (*Hibiscus rosasinensis*). Kransar av blodröda hibiskusblommor offeras till henne och smyckar statyerna av hennes olika uppen-

Vackert snidade trädörrar som den här gamla porten är det ingen som har råd med längre. Många får nöja sig med plankor av billigt mangovirke eller gnisslande järndörrar.

Liken efter en gång stolta teakträd ligger på lit de parade utanför sågverken.

barelseformer: Durga, Kali, Parvati, Shitala med flera.

Dessa gudinnor tycker ju egentligen bäst om blodoffer, men tiderna har förändrats, det är inte längre lika respektabelt att offra levande djur, så Durga & Co får för det mesta nöja sig med olika symboliska offersubstitut, såsom just hibiskusblommor vars röda färg lätt associeras till blod. Hibiskuskransarna säljs i högar utanför gudinetemplen. Och för att tillgodose den stora efterfrågan på blommor odlas hela åkrar av hibiskus. Inte de där små krukväxterna vi har i våra fönster, utan veritabla träd.

Giftiga, blekblå blommor

Bredvid hibiskusarna kan man se stora åkrar med giftiga **maddaraträd** (*Asclepias gigantea*) som inte odlas av någon annan anledning än för sina blekblåa små blommors skull. Dessa skördas, binds till kransar och offras till Shiva. Shiva tycker nämligen om gift. Maddarablommorna är så giftiga att de som plockar dem helst ska ha glasögon på sig för att skydda ögonen mot den giftiga växtsaften.

Frukterna och de vackert gula klockformade blommorna från det giftiga **kanerträdet** (*Nerium indicum*), en slags oleander, offras också till Shiva, och allra mumsigast är de taggiga frukterna från den död-

ligt giftiga **dhatrabusken** (*Datura metel*). Dhatura finns faktiskt som trädgårdsväxt också i Sverige, mer känd som spikklubba, men familjer med barn och hundar avråds från att odla den. En liten nypa räcker för att döda en människa. I ytterst små mängder har dhatura en starkt berusande effekt och bara några droppar avkok på ett dhaturablod kan lugna gallstensmärter. Skrupelfria **bhanga** (cannabis)-försäljare i Indien brukar krydda sin vara med lite dhatura för att sätta mer sprätt på det hela, inte sällan med dödlig utgång.

Shivas dragning till giftiga växter går förresten tillbaka till tidernas gryning, då gudarna och deras ärkefiender **asura**-demonerna tillsammans kärnade havet i jakt på odödlighetsdrycken **amrit**. Innan de lyckades kärna upp **amrit** dök det dock upp

Engångstallrikar och skålar av ihopsydda och formpressade blad från Mahuatriet.

en massa andra saker, bland annat ett gift som hotade att förgöra världen, varpå Shiva skred till handling, svalde giftet och räddade världen utan värre följder än att han blev blå om halsen.

Griper girigt efter belbladen

Ingen puja till Shiva är förstås fullständig utan några blad från **belträdet** (*Aegle marmelos*), kallat wood-apple på engelska. Det rufsiga belträdet känns lätt igen på att alla grenar i manshöjd saknar blad. Folk sträcker nämligen sina giriga händer så högt de kan för att plundra grenarna på blad att offra till Shivas stenfallosar. Men belträdet är inte giftigt, och dess stora, tunga, stenhårda frukter har en strykande åtgång på sommaren. Fruktskalet, som krossas med ett trubbigt verktyg, avslöjar ett torrt, fibrigt innanmäte som ser allt annat än aptitligt ut. Men lägg det i vatten, tillsätt socker och, voila!, en smaskig näringsrik saft uppstår som genom trolleri.

Överhuvudtaget verkar det inte finnas några frukter, nötter eller frön som indierna inte har hittat någon användning för. Ta **mahuatriet** (*Bassia latifolia*), till exempel, som har stora ovärdade blad och ser ut som om det skulle behöva kmmas. Av mahuatrietets blommor bryggs sprit och

FORTS.

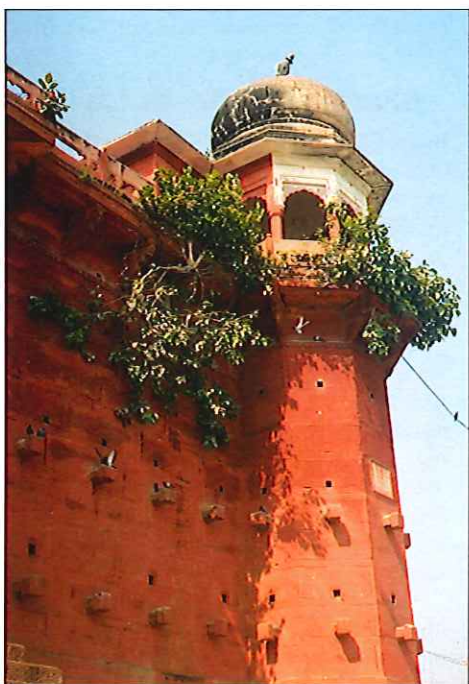
det räcker att promenera genom en allé av blommande mahuaträd på våren för att man ska bli lite yr i skallen av de mustigt doftande blommorna. Ur frukterna, som kommer senare, pressar man olja, och med skal och sådant som blir över gödslar man åkrarna eller matar korna. De stora bladen, slutligen, sys ihop och formpressas till miljövänliga engångstallriker som säljs billigt i storförpackningar. Tyvärr tycker många av dagens trendiga indier med moderna aspirationer att det är mycket häftigare med papperstallriker och plastmuggar än de där dammiga gamla bladfaten.

Kungen av fruktträd

Kungen av fruktträd är annars **mangoträdet** (*Mangifera indica*), som man kan se växa i hundratals i lummiga fruktträdgårdar på landet. Det är ett storgrovt träd, för att vara ett fruktträd, och dess långa spetsiga blad som växer i klasar har många rituella användningsområden. Klasar med fem blad är heligast och man kan se dem hänga på träd över dörrarna till hus där det firas bröllop eller andra lyckliga tilldragelser.

Mangon har en kort men intensiv säsong under den helvetesheta högsommaren, och de stora, gyllengula, saftiga frukterna är något helt annat än de där torra exemplaren man kan köpa för tio kronor styck i Sverige. De lyckligt lottade som har egna träd frossar i frukt och bybarnen gör nattliga pallningsraider till grannars mangoträd.

Mangokonnosörer talar om många olika sorter, *Dashari* från Lucknow, *Langla* från Varanasi, *Alfonso* från Mumbai, med flera,

Det heliga pipalträdet har slagit rot i en gammal palatsvägg i Varanasi och sprider sig otyglat längs torn och murkrön så länge ingen tar mod till sig att begå helgerånet att hugga av det.

Gudinnan dyrkas vid foten av ett nimträd. Röda hibiskusblommor tycker hon om.

som skiljer sig i form, färg och smak. En svensk besökare får väl vara glad om han känner igen en mango. För det kan vara svårt att hitta rätt i utbudet av underliga exotiska frukter. En tjej jag kände gick ut för att köpa papaya och kom tillbaka med en aubergine.

Det palmliknande **papayaträdet** (*Carica papaya*), *papita* i Indien, kan man hitta i många små villaträdgårdar även inne i städerna. Det ger stora gulgröna frukter och har sin säsong på våren och försommaren. Av någon anledning tycker indierna bäst om att äta papayan omogen med salt och peppar, precis som de gör med *guava* och *jamun*.

Guavaträden (*Psidium guajava*), *amrudi* i Indien, är lite mindre än mangoträden, men odlas liksom dessa i stora fruktträdgårdar på flera hektar. Frukterna mognar på hösten och oftast i så stora mängder att de blir så billiga att till och med de fattigaste, som annars inte har råd med frukt, klarar av att köpa dem. Mogna frukter kan dock vara svåra att få tag i, eftersom indierna som sagt föredrar att äta dem omogna, med salt.

Jamunträden (*Syzygium cumini*) är högvuxna med tätt mörkgrönt bladverk och planteras gärna i alléer för att de är så eleganta och ger bra skugga. Deras frukter är mörka och plommonliknande och precis som med blåbär blir man blå i munnen av att äta dem.

Liknar vårtiga kottar

Allra exklusivast är förstas de kortlivade lichii- (*Litchi chinensis*) och sitaphal (*Annona squamosa*)-frukterna. De röda, utsökt goda lichiplommonen kan man bara träffa på under två-tre veckor på sommaren, och sitaphal-frukterna, av engelsmännen kallade custard apples, är så ömtåliga att de knappt går att transportera. Bara på vägen hem från basaren förvandlas hälften till mos, vilket väl är en anledning att vi aldrig ser dem i Sverige. Till utseendet liknar de stora vårtiga kottar

och det vill till ett visst mod att vaga smaka på dem för att upptäcka hur delikata de faktiskt är.

Många av fruktträden används också som billigt virke. Mango, till exempel, är fattigmansvirket framför andra. Grovt hyvlade plankor spikas ihop till buckliga bränsor och dragiga fönsterluckor. För det är inget bra virke. Det blir snett och vint, det ruttnar fort och angräps lätt av termiter, men används i alla fall eftersom det är mindre dyrt än andra träslag.

Virke blir nämligen dyrare i takt med att Indiens skogar krymper. Snart kommer bara miljonärer kunna kosta på sig att använda trä som material. Att bygga hela hus av trä har det förstas aldrig varit tal om i Indien, utom i Himalayas skogrika trakter, men dörrar, dörramar, fönsterluckor och vackert snidade möbler har traditionellt tillverkats av trä.

Nu kostar bara en dörr över tiotusen rupier, **teak** (*Tectona grandis*), det finaste träslaget, säljs till rena fantasipriser och **devdar** (*Cedrus deodara*), indisk tall, och **shisham** (*Dalbergia sissoo*), det mörkbruna trä som nu är modernt i väst, har blivit oöverkomliga för gemene man.

I stället har man blivit tvungen att använda andra material. Besök ett indiskt hem och du finner stolar av plast, garderober av plåt, sängar av plywood och bord av glas och aluminium. Fönsterramar, luckor och till och med hela dörrar tillverkas av järn

Inte en sticka till spillo

Å andra sidan finns det ju gott om äckligt rika i Indien, som har råd att pryda sina barocka marmorvillor med jättelika träfönster och paraddörrar. Så gå förbi ett indiskt sågverk och se de kolossala liken efter en gång stolta skyhöga teakträd ligga där på lit de parade.

Och inte en sticka går till spillo. Ved till Indiens alla sotiga *chulhas*, lerspisar, blir allt svårare att få tag på, så varenda flisa, barkbit och kvist säljs som bränsle. I specialbyggda sågspånspisar lagar de fattiga sin mat på sågspånet som kostar trettio rupier säcken. En säck räcker omkring en månad.

Betydligt mer går det åt att elda upp ett lik. 500 kilo virke brukar kremerarna vilja pracka på de sörjande, vilket kostar tusentals rupier. Inte alla har råd med det utan försöker komma undan med mindre. Om veden tar slut innan liket har brunnit upp, slängs de okremade delarna i floden tillsammans med resten av askan.

Statens försök att på sina håll införa billiga elektriska krematorier, för att spara skog och minska föroreningarna, möts med stor skepsis. Vad är väl en plåtugn mot en traditionell kremering ned väldoftande sandelträ (för de som har råd), det obligatoriska krossandet av den halvbrunna skallen och andra uråldriga outhärliga ritualer?

För den som är intresserad av indiska träd finns det förstas många fler spännande träslag än de som beskrivs här.

Ta en runda i en indisk storstad och bli för-

Artikelförfattaren under några unga teakträd med framtiden för sig. Folk har börjat investera i teakplantager, "det gröna guld", som det står i reklamen.

vånad över alla träd du hittar. Några bra florror, i klass med dem vi har i Sverige, finns tyvärr inte, så bäst är det att ha en indier med sig som kan peka ut och berätta om de olika träden.

De flesta stadsindier har ju kvar sina rötter

i någon by på landet och har ännu inte glömt hur ett tamarindräd eller brödfuktsträd ser ut. De vet att bladen från **harsingharträdet** kan bota feber.

Träden följer indierna genom livet. Från fostertiden då deras mammor matas med

stärkande avkok på banyanbark, tills dess att de bärs till det dyrköpta likbålet på en bår av nyskuren bambu.

Inger Wiklund, text och foto

Ovanligt våldsamt val

Bangladeshs minoriteter hårt utsatta både före och efter valet

Parlamentsvalet i Bangladesh är över för den här gången. Efter en ovanligt blodig valrörelse vann fyrpartialliansen med Bangladesh Nationalist Party (BNP) i spetsen en jordskredsseger. Vilka de politiska konsekvenserna kommer att bli av maktskiftet återstår att se. Än så länge vägrar Awami League att acceptera valresultatet och våldsamheterna i landet fortsätter.

Den överraskande valutgången tros ha flera orsaker. Tidiga bedömningar gick till stor del ut på att väljarna tröttnat på korruptionen och vanstyret under Awami League och därför vänt partiet ryggen. Folket i Bangladesh har under de senaste fem åren sett korruptionen i landet öka. När partiet sedan ställde upp med samma kandidater, som under den senaste femårsperioden uppenbart missbrukat sin maktställning, så tycks väljarna helt enkelt ha tröttnat och valt att satsa på något annat.

Vilket alternativ som än funnits har då spelat mindre roll. Denna gång har folket röstat fram BNP, tillsammans med det islamitiska Jamaat, en fraktion av förre militärdiktatorn Mohammed Ershads Jatiya Party och de båda islamistiska partierna Jamaat-e-Islami och Islami Oikya Jote. Premiärminister blir BNP:s ledare Begum Khaleda Zia.

Taktisk valseger

Även om det är troligt att det ligger en del i denna analys visar en närmare titt på valresultatet att huvudförklaringen troligtvis är en annan. Faktum är att röstsammanräkningen visar att fler väljare än någonsin valt att rösta på Awami League och att partiet i dag är det största, räknat i antalet sympatisörer. Däremot led partiet ett svårt nederlag vad gäller antalet platser i parlamentet. Philip Gain som är koordinatör för organisationen SEHD, Society for Environment and Human Development, arbetar just nu med en rapport om valet i Bangladesh och ger sin syn på utfallet.

– Den främsta orsaken till alliansens seger är utan tvekan rent taktiskt. Ingen räknade med att effekterna av en allians skulle kunna bli så stora. Men BNP har också lyckats bra med att mobilisera anti-

Awami-League väljarna samtidigt som Awami League misslyckats med att splittra alliansen och misstänkliggöra BNP för dess samarbete med extremistpartier.

I valet fick Awami League 40 procent av rösterna och alliansen tillsammans 47 procent. Med majoritetsval i enmansvalkretsar fick detta konsekvensen att Awami League led en mängd små nederlag och deras representation i parlamentet blev endast 20 procent medan fyrpartialliansen har över 70 procent av platserna i parlamentet. Det gör att de i dag befinner sig i en unik maktställning med rätt att ändra i konstitutionen.

Oroligheter sedan juli

Tiden före och efter valet i Bangladesh har varit mycket våldsamt. Flera hundra människor har dödats och flera tusen har skadats i politiska oroligheter runt om i landet sedan interimregeringen tog över makten i mitten av juli.

– Jämfört med valen 1991 och 1996 har valet i år varit ovanligt våldsamt. Något som är mycket oroande i det här sammanhanget är att de etniska minoriteterna i landet varit måltavla för många våldsamma attacker, säger Philip Gain.

Förföljelserna av etniska minoriteter är en komplicerad fråga i Bangladesh och det är svårt att göra en samlad bedömning av situationen. Många rygten och motstridiga uppgifter florerar. Klart är att människor förföljts och drivits på flykt, att kvinnor och unga flickor våldtagits och att familjer fått sina hem plundrade och nerbrända. I vilken utsträckning det har skett och vilka som ligger bakom dåden är mer osäkert.

Många hävdar att det är BNP- och Jamaat-aktivister som ligger bakom våldet och att det främst riktas mot landets hindu-minoritet för att denna grupp är känd för att stödja Awami League. Andra säger att flera grupper är utsatta och att även den muslimska delen av befolkningen råkat illa ut efter valet. Andra hävdar att det är Awami League som ligger bakom en del av terrorn mot etniska minoriteter för att vinna sympatier hos väljarna och internationella givare och organisationer. Philip Gain vill inte utesluta att det kan vara så i vissa av fallen.

– Awami League anklagar BNP för allt våld som skett i landet före och efter valet. Samtidigt brutaliserades samhället ytterligare under deras tid vid makten och det har hänt flera gånger att Awami League inte velat göra ordentliga utredningar om

våldsdåd som de borde ha haft egenintresse i att reda ut.

Den tidigare premiärministern Sheikh Hasina gick direkt ut och ogiltigförklarade valresultatet. Hon sa att det varit "fritt men inte rättvist". Vad hon menar är än så länge höljt i dunkel. Senare har hon också hävdad att Awami League varit utsatt för en konspiration mellan BNP, interimregeringen och valkommissionen och att den skulle vara kopplad till Awami Leagues ovilja att sälja ut landets olje- och gas tillgångar.

De flesta bedömare verkar dock eniga om att årets val varit lika rättvist som valen 1991 och 1996.

– Det är svårt att säga när ett val är fritt och rättvist. Valobservatörerna har haft relativt få oegentligheter att rapporta från själva valdagen, säger Philip Gain, men tillägger; ser man till vad som hände innan valet i form av korruption, våld och trakasserier mot etniska minoriteter, och vad som skett efter 1 oktober så kan valet knappast betraktas som fritt och rättvist.

Maktskifte i undre världen

Knappt två månader efter valet fortsätter våldsamheterna och parallellt med maktskiftet i parlamentet sker ett maktskifte i

Få kvinnor invalda

□ Endast sex kvinnor blev invalda i Bangladeshs parlament, Jatiya Sangsad. Utöver premiärminister **Khaleda Zia**, änka till den före detta militärdiktatorn **Ziaur Rahman**, och **Sheikh Hasina**, dotter till Bangladeshs landsfader **Sheikh Mujib**, tar nu ytterligare fyra kvinnor plats i det 300 ledamöter starka parlamentet.

Tre kvinnor representerar BNP och två Awami League. Den sista platsen gick till **Roushan Ershad**, gift med general **Hussain Mohammed Ershad** som tog makten 1982 i en militärkupp och styrde Bangladesh fram till 1990.

Sammanlagt ställde 1 933 kandidater upp i valet. 37 av dessa var kvinnor. Awami League ställde upp med tio kvinnor, BNP med tre. Jamaat-e-Islami saknade helt kvinnlig representantion.

let kommer att bli mer konservativt, men på det stora hela kommer inte mycket att förändras. Ekonomiska frågor styr relationerna till omvärlden. BNP har redan börjat bättra på relationerna till Indien och diskussioner pågår med amerikanska bolag och med Indien om en eventuell exploatering av landets olja och gastillgångar, säger **Philip Gain**.

Han tror heller inte att detta är något som Jamaat kan påverka.

– Jamaat är stärkt i och med valet men i praktiken är det BNP som bestämmer. Många skulle nog säga att det är bättre med Jamaat i regeringen för nu legitimerar de själva en USA-vänlig politik vilket troligtvis har tonat ner deras protester mot exempelvis kriget i Afghanistan. Våldsamheterna skulle kunna tänkas ha varit värre om de suttit i opposition.

Hur som helst, **Khaleda Zia** borde ha en hel del att fundera över inför framtiden. Kommer hon klara av att hålla ihop alliansen? Den demokratiska utvecklingen är mycket bräcklig och landet är enligt en färsk undersökning det mest korrupta i världen.

Sedan har vi den direkta situationen för folket. Hälften av befolkningen lever i absolut fattigdom, arbetslösheten är över 30 procent och problemen med undernäring och bristande sanitet är värre än på de flesta håll i Asien. Dessutom ställer långivande institutioner som Världsbanken och Internationella valutafonden och flera av de stora biståndsgivarna krav på ekonomiska reformer i landet. Reformerna som ofta visat sig vara svåra att kombinera med en politik för de marginaliserade och utsatta i Bangladesh.

Pelle Amberntsson,
Svalorna i Bangladesh

Hinduer flyr efter attacker från fundamentalister

Tusentals hinduer har flytt från Bangladesh över gränsen till Indien. De berättar att de har utsatts för våldtäkt, tortyr, mord och utpressning.

De våldtog mig och min nioåriga dotter. Hur skulle jag kunna stanna i det landet, säger 40-åriga **Shefali Das** från **Bhola** i södra Bangladesh.

Hon är nu flykting i den indiska delstaten **Västbengalen**, och hon lever i fruktan över att hon ska tvingas åka tillbaka.

– Vi har hotats med döden om vi åker tillbaka. Vi har redan förlorat vår heder, nu kommer vi att förlora våra liv, säger hon.

Attackerna började när det sekulära partiet **Awamiförbundet** lämnade regeringsmakten till en övergångsregering i juli. Hinduerna utgör tio procent av Bangladeshs befolkning.

Övergångsregeringens ledare **Latifur Rehman**, som har anklagats för att gynna fundamentalistiska krafter, brydde sig inte om rapporter om attacker som ska ha utförts av anhängare till den koalition som nu sitter vid regeringsmakten.

Ledare för antifundamentalistiska grupper säger att hinduerna angreps för att de sågs som en röstbank för **Awamiförbundet** inför parlamentsvalet den första oktober.

– Men nu attackeras de för att våra egna bin **Ladinar** vill göra Bangladesh till en enhetligt muslimsk nation, som Pakistan eller Afghanistan, där hinduerna inte har någon plats, säger **Shahriyar Kabir**, som är ordförande i en grupp som kallar sig **Kommittén mot mördarna från 1971**, vilket syftar på det folk mord som utfördes av pakistanska soldater och lokala kollaboratörer under det bangladeshiska befrielsekriget 1971.

Avråts från att rösta

Kabir säger att fundamentalisterna var upprörda över att så många hinduer röstade i parlamentsvalet den första oktober.

– Under tidigare militärregimer har hinduerna avråts från att registrera sig för att rösta. Men **Awamiförbundet** skötte registreringen med stor rättvisa, säger **Kabir**. Genom det växte antalet hinduiska röstberättigade till 8,2 miljoner, nästan en sjättedel av det totala antalet väljare.

– Om de alla hade röstat så skulle **Awamiförbundet** inte ha kunnat förlora.

Men inte mer än tio procent av hinduerna kunde rösta, säger **Kabir Choudhury** på **Sydasiatiska koalitionen** mot terrorism.

VÄND!

FOTO JOHAN SIDENMARK
Vilken väg kommer Bangladesh att ta? Awami League är som gott som uttraderat, sett till antalet platser i parlamentet, medan det islamistiska Jamaat-e-Islami numera sitter med i regeringen.

Bangladeshs undre värld, där alltifrån kontrollen över direkt brottslig verksamhet till kontrollen över offentliga toaletter och tågstationer berörs. Samma maktskifte sker nu också på universiteten runt om i landet. BNP:s och Jamaats studentrörelser tar över kontrollen på institutionerna och det rapporteras att porträtt på landsfadern **Sheikh Mujib** rivs ner och skändas. Den 16 november sköts rektorn vid **Chittagong College** ihjäl av fyra maskerade män. Rektorn var en uttalad motståndare till studentrörelsernas dominans på landets universitet. Senare har två Jamaat-aktivister gripits för mordet.

Ingen större förändring?

Nu återstår frågan vad maktskiftet kommer att ha för betydelse för politiken i Bangladesh och i förlängningen för människorna som bor där. Hur kommer exempelvis relationerna till omvärlden att förändras? Hur kommer kvinnors och etniska minoriteters situation att påverkas med mer extremistiska krafter vid makten? Kommer den nya regeringen kunna göra något åt korruptionen och fattigdomen i landet?

– Det kan visserligen tänkas att samhäl-

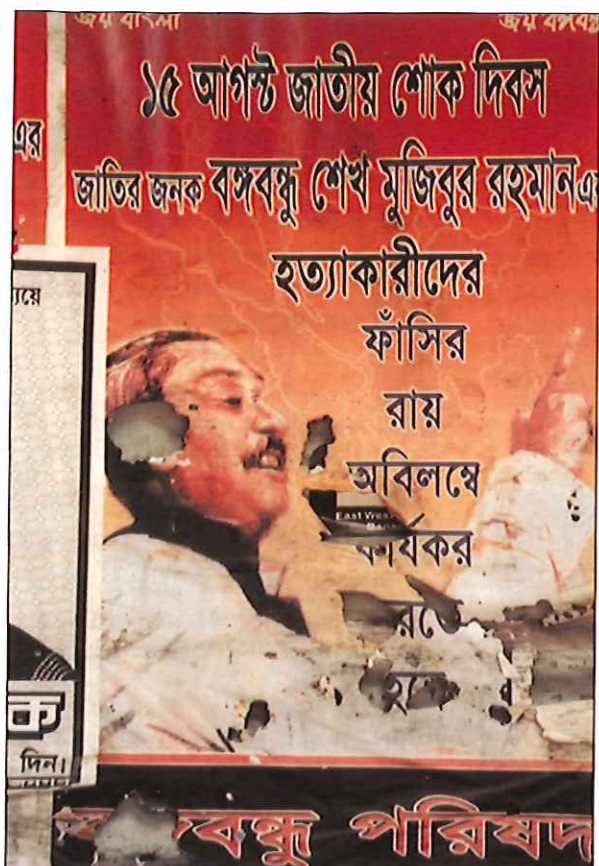

FOTO PELLE AMBERTSSON

Är Awami League historia? Bangladeshs landsfader Sheikh Mujib friskt i valrörelsen av Awami League. Trots att det är mer än 25 år sedan han störtades i en militärkupp.

FORTS.

Jahar Saha från Bagerhat berättar att hinduerna tvingades avge löften om att de inte skulle rösta.

Han förlorade sin parlamentsplats i valet och utsattes för nya attacker. Nu bor han hos en vän i indiska Kolkata tillsammans med 20 familjemedlemmar och lika många

– Och de hinduer som gick för att rösta fick veta att deras röster redan var avlagda. De som insisterade fick stryk.

Mer än 15 000 hinduer och ytterligare 2 000 muslimer som stödjer Awamiförbundet har kommit till Västbengalen bara under oktober månad. Mer än 300 hinduiska Awamian-hängare har dödsats, enligt en sammanställning som Sydasiatiska koalitionen mot terrorism gjort. Enligt den har även 50 hinduiska flickor och kvinnor våldtagits, och hundratals hus satts i brand.

Bangladeshs nye inrikesminister, **Altaf Hussein Choudhury**, har sagt att oppositionspartierna överdriver rapporterna om våldsamerhet.

Men i mitten av november tog landets premiärminister **Begum Khaleda Zia** initiativ till en utredning och hon lovade också att skydda hinduerna. **Shamim Osman**, tidigare parlamentsledamot för Awamiförbundet, är en av de hinduer som har flytt till Indien. Fundamentalisterna bombade hans kontor innan valet i ett attentat som dödade 26 människor.

medarbetare. Han säger att han funderar på att söka asyl i Indien.

– Jag kommer att bli dödad om jag åker tillbaka. Den fundamentalistiska koalitionen är fast besluten att bryta ned Awamiförbundets politiska stöd, och de kommer att göra vad som helst för att uppnå sina mål. Vi har två val – att starta en väpnad kamp mot dem, liksom vi gjorde mot Pakistan 1971, eller att fly med livet i behåll.

Journalister hotade

Flera före detta parlamentsledamöter för Awamiförbundet har tvingats fly, och Reportrar utan gränser hävdar att många journalister har hotats för att ha rapporterat om övergrepp mot hinduer och oppositionspartiernas anhängare.

Awamiförbundets ledare **Sheikh Hasina** har uppmanat hinduerna att stanna kvar och kämpa och inte fly.

– Det här är ert land. Bangladesh tillhör bengaler från alla religioner. Vi kämpade mot pakistanierna 1971 för att etablera en bengalisk och inte en islamsk ordning i vårt älskade land. Hinduerna – lämna inte det här landet, om ni åker kommer de sekulära krafterna att bli ännu svagare, sa Hasina vid ett massmöte i Faridpur.

Men de sekulära krafterna är splittrade efter Awamiförbundets valnederlag i oktober, då det bara lyckades säkra 62 platser av 300 i parlamentet. Den styrande koalitionen, som leds av nationalistpartiet BNP fick 214 platser.

Awamiförbundet hävdar att attackerna mot hinduer är en del av en diabolisk plan för att "talibanisera" Bangladesh.

Sarbari Majumdar/IPS

Kriget i Afghanistan drabbar textilindustrin

Efterverkningarna av attentatet mot World Trade Center 11 september och USA-alliansens angreppskrig mot Afghanistan blir många och allvarliga för olika länder i Asien.

Bangladesh hör till ett av de drabbade länderna. Värst drabbad är den exportberoende textilindustrin.

Redan har 1 000 fabriker stängts och 350 000 arbetare, varav 250 000 kvinnor, blivit arbetslösa. Ett hårt slag mot kvinnornas och därmed även barnens förbättrade ställning.

Efter att USA-alliansen startade sin attack mot Afghanistan kommer inte längre

amerikanska eller europeiska uppköpare till Bangladesh. Bangladeshiska affärsmän rekommenderas i stället att resa till Bangkok eller Hongkong för att förhandla om orderbeställningar. Det ger fördyrade omkostnader för Bangladesh och samtidigt har priserna sjunkit.

Visserligen är arbetsförhållanden inom textilindustrin vidriga och otidsenliga men arbetet innebär ändå en möjlighet för kvinnor att komma ut i samhället, få en minimal egen inkomst, bidra till familjens försörjning, undslippa farligare sysselsättning såsom prostitution och slippa stå under mannens överhöghet.

Uppsägningarna innebär ett stort steg bakåt och har redan

skapat stora sociala problem. Även förpackningsindustrin och annan verksamhet som är beroende av textilindustrin har drabbats av stängningar och avskedanden.

Pakistan gynnas

Pakistan sägs däremot ha fått fördelar för sin kläd- och textilindustri. Troligtvis kommer USA att gynna både Pakistan och Indien till följd av Afghanistan-kriget.

Detta kommer att få en fördömande effekt på Bangladeshs ekonomi och i slutändan på vanliga människors liv. Bangladesh är inte längre intressant för USA eftersom man inte behöver ha flygbaser eller annan militär utrustning där.

Det ser inte ljöst ut för

Bangladeshs ekonomi. Utländsk valuta kommer dock in till landet genom överföring av pengar från alla bangladeshier som arbetar utomlands. Många skickar varje månad hem pengar till sina familjer.

I Bangladesh känner man stor oro inför Afghanistan-kriget, inte bara ur egoistisk ekonomisk synvinkel utan naturligtvis främst ur ett mänskligt humanitärt perspektiv.

Landet krävde ett bombstopp omgående. Det var ett krig där oskyldiga dödades, där världens mäktigaste land slog mot världens fattigaste människor, enligt de flesta bangladeshier.

Ingeborg Sevastik

FOTO JOHAN SIDENMARK

Den före detta militärdiktatorn Ziaur Rahman som mördades i en militärkupp 1981 har fått ett uppsving efter valet eftersom hans efterlevande hustru, Khaleda Zia, numera är premiärminister.

Nya ledare, nya helgdagar

Den nyvalda regeringen i Bangladesh, bestående av en högerallians mellan BNP, Jatiya Party och två islamistiska partier, har möblerat om rejält i landets administration.

Till på köpet har de kastat om bland landets helgdagar för att markera banden till den nya premiärministerns bakgrund. Under de två månader den nytillsatta regeringen suttit vid makten har lika många nya helgdagar införts.

21 november uppmärksammades Armed Forces Day som en hyllning till armén och gamla generaler för deras insatser för nationen.

7 november var det nationell helgdag i samband med Revolution and Solidarity Day, som firades till minne av årsdagen då före detta militärdiktatorn general Ziaur Rahman befriades från fängelset, så att han senare kunde genomföra en militärkupp och ta över makten i landet 1976.

Onekligt har den gamle generalens popularitet stigit sedan BNP och premiärminister Khaleda Zia kom till makten. På många håll i landet har bilderna av landsfadern Sheikh Mujib bytts ut mot general Zia.

Förkärlek till armén

Khaleda Zia, hustru till Ziaur Rahman, förklarade i ett offentligt uttalande i början av november att landets nya regering ska göra allt för att förstärka och modernisera armén. En kanske tveksam satsning i ett av

världens fattigaste länder som redan har en välmående försvarstyrka.

Premiärministern anser att en disciplinerad och professionell armé är en ovärderlig resurs och hon vill även involvera arméns deltagande i nationens uppbyggnad i större omfattning. Arméns deltagande under valperioden anser Khaleda Zia vara ett föredömligt exempel på hur samarbetet kan se ut.

Johan Sidenmark

Mandatfördelning

Regeringsalliansen:

BNP	191
Jamaat-e-Islami	17
Jatiya Party (N-F)	4
Islami Oikya Jote	2

Oppositionen:

Awami League	62
Jatiya Party (Ershad)	14
Jatiya Party (Manju)	1
Krishak Sramik Janata League	1
Oberoende kandidater	6

Vakanta platser 2

Totalt: 300

Icke förhandlingsbar livsstil!

Dhaka har på senare tid fått stor internationell uppmärksamhet på grund av sina luftföroreningar. Flera gånger har staden utsetts till världens mest förorenade. Trots miljonsatningar sker ingen förändring, tvärtom, situationen blir bara värre och värre.

Det är inte enbart en miljökatastrof som pågår mitt framför näsan på det bangladeshiska folket, utan också en socioekonomisk förödelse, enligt Atiur Rahman, ekonom och docent på Bangladesh Institute of Development Studies. Rapporter gjorda av miljödepartementet tillsammans med FN och Världsbanken har uppskattat att luftföroreningarna i landets fyra största städer årligen orsakar runt 20 000 dödsfall och ytterligare en miljon fall av sjukdomar som kräver medicinering. Lägg förutom detta till 850 miljoner fall av obetydligare sjukdomssymptom som inte kräver behandling, till exempel huvudvärk och illamående. Kostnaderna för nationen med tanke på dödsfall, sjukvård och arbetsbortfall uppskattas till mellan 200 och 800 miljoner dollar.

Luftföroreningarna orsakas framförallt av den snabbt ökande trafiken. De stora bovorna i sammanhanget är bortåt 60 000 så kallade baby-taxi med tvåtaksmotorer. Regeringen tog för två år sedan ett beslut, efter rekommendation från Världsbanken, att fasa ut antalet baby-taxi till år 2003. Inga nya får tas i bruk och det är förbudet att importera reservdelar. Trots detta verkar antalet i stället öka. Uttjänta fordon smugglas in från Indien och taxiförarna lyckas på något vis ordna nyregistreringar från myndigheterna trots det rådande förbudet. Kanske har Bangladesh hämtat inspiration från USA och deras hållning till att minska växthuseffekten. Folket i Bangladesh vill ha kvar baby-taxi, den bengaliska livsstilen är inte förhandlingsbar.

Johan Sidenmark

Utmanad fredsrörelse

I slutet av oktober stod Bangladesh värd för den första internationella konferensen för fredskultur, arrangerad av Asian Scholars Forum on Peace. Den ägde rum i Rajshahi där representanter för olika asiatiska trossamfund, människorättsorganisationer, ungdoms- och kvinnorörelser och frivilligorganisationer diskuterade lösningar för att uppnå fred i Asien. Den nystartade fredsrörelsen står inför stora utmaningar, inte minst med tanke på utvecklingen i Afghanistan.

Meditation för ett rent

Indiern och lekmanallära-
ren S N Goenka har sedan
1970-talet lärt ut vipassa-
na-meditation till andligt
nyfikna resenärer.

Kurser ges i dag regelbun-
det över hela världen –
även i Sverige. I slutet av
oktober deltog närmare
femtio personer i den se-
naste kursen som hölls
här.

Katarina Plank, doktorand
i religionshistoria, beskri-
ver rörelsen som vuxit upp
kring den hinduiska lek-
manalläraren som lär ut
en buddhistisk medita-
tionsteknik.

The first day is over, you have
now nine more to work...
to work hard and seriously...

Med en plirande och granskande blick från
TV-skärmen ut över meditatörerna i salen,
konstaterar S N Goenka att det arbete som
är gjort är gjort och därför ska lämnas där-
hän – för att fokusera på vad som kan ut-
rättas under den resterande tiden av medi-
tationskursen.

I tio dagar pågår de intensiva medita-
tionskurserna där vipassana, insiktsmedita-
tion, lärs ut stegvis av S N Goenka och
hans assisterande lärare; sittande medita-
tion praktiseras från tidig morgon till kväll-
ningen. Det kroppsliga obehag, som de
flesta meditatörer upplever ganska snart
under kursen, kommer delvis från den ova-
na meditationsställningen, men förklaras
framför allt bero på den reningsprocess
som har inletts. Meditationen syftar till att
uppmärksamma sambandet mellan sinne
och kropp. De kroppsliga förnimmelser
som uppstår används som ett redskap att lä-
ra sig att bli medveten om skeendet och
samtidigt behålla ett lugn, ett jämnmod.

Kurserna har genom åren kommit att
standardiseras och genomförs i dag med
hjälp av kassett- och videoband. Oavsett
var i världen en meditatör deltar i en kurs,
om det så är i Dharamsala, Kathmandu,
Stockholm eller Massachusetts, får han el-

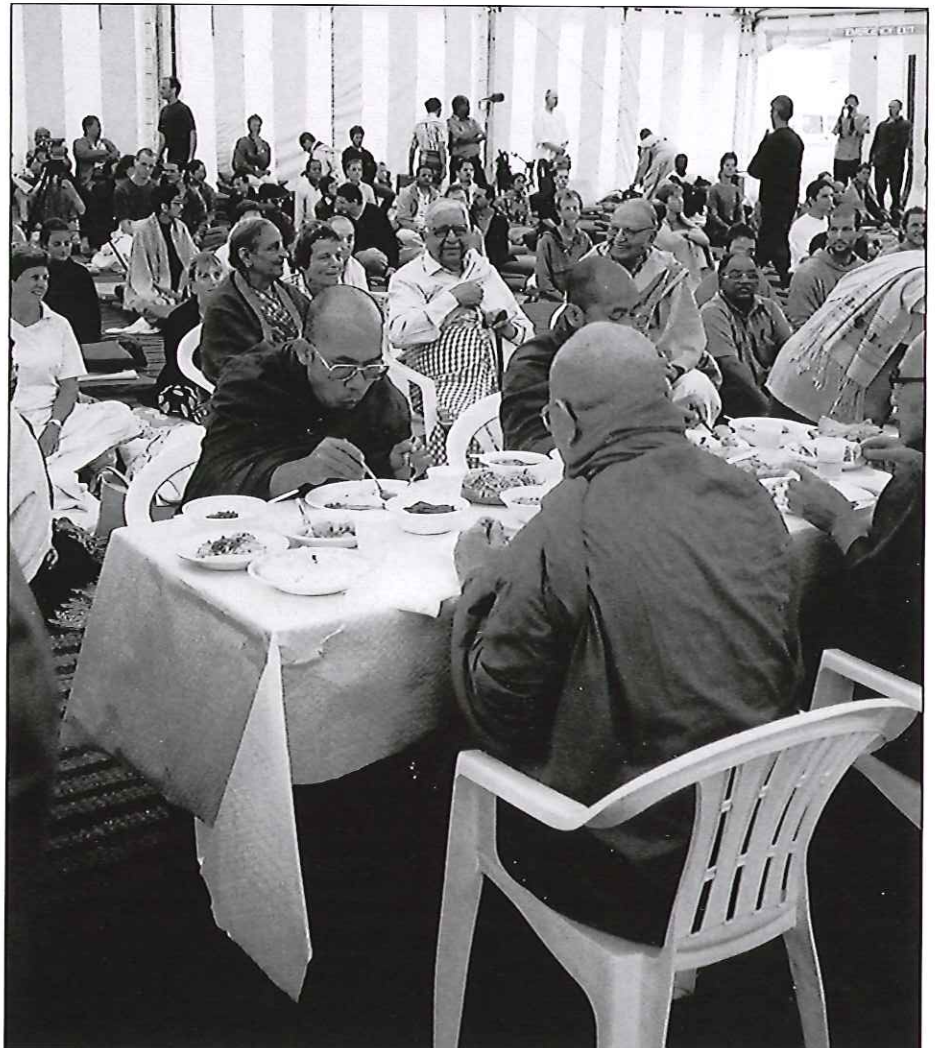

FOTO: MARIANNE ERIKSDOTTER

S N Goenka ger sangha dana (gåvor) till burmesiska munkar under sitt besök på det
brittiska meditationscentrat Dhamma Dipa i augusti i år.

ler hon exakt samma instruktioner och för-
klaringar. Oftast är en meditationslärare
begränsad till den tid och plats han eller
hon är verksam, men genom de audiovisu-
ella hjälpmedlen har Goenka, via sina as-
sisterande lärare, lyckats nå ut till en be-
tydligt större målgrupp än vad som annars
hade varit möjligt.

Snabb utveckling

Sedan 1969 har S N Goenka verkat som
meditationslärare i Indien. De första åren
anordnades kurserna som så kallade gyp-
sy-camps, zigenarläger. Genom att hysa in
sig i skolor och ashrams och under tio da-
gar omvandla dessa till fungerande medi-
tations- och övernattningslokaler, kunde
de första meditationskurserna genomföras.

Goenka nådde snabbt ryktbarhet, och
under 1970-talet var en tiodagarskurs för
honom nästan en nödvändighet vid en
längre andlig resa till Indien.

I dag finns fler än 60 meditationscentra,

och enligt rörelsens egna uppgifter prakti-
seras meditationstekniken i över hundra
länder.

Den löst sammansatta rörelse som har
uppstått kring Goenka har inget eget namn.
I stället betonas meditationspraktiken och
lärarsuccessionen, och benämningen blir
därför oftast "vipassana-meditation så som
den lärs ut av S N Goenka i U Ba Khins
tradition". I de länder där ett flertal seriösa
meditatörer går samman för att anordna
kurser, tar man namn efter det geografiska
område där man befinner sig. Således kal-
las föreningen som anordnar kurser i
Sverige för Vipassana Scandinavia (och
täcker de skandinaviska länderna utom
Danmark – som har en egen förening som
heter Vipassana Denmark).

Kurserna är organiserade på donations-
basis. Bara de som fullgjort en tiodagars-
kurs får donera pengar för att möjliggöra
att framtida kurser kan hållas. Varje områ-
de är dessutom ekonomiskt självständigt.

sinne

Från organisatörernas sida är man noga med att betona att deltagande i en kurs inte innebär en anslutning till någon organiserad rörelse: allt bygger på eget valt engagemang.

Cirka en fjärdedel av alla meditatörer som sitter en tiodagarskurs återvänder för att fördjupa sin praktik.

Även om rörelsen är löst sammanhållen av praktiserande individer, så finns där ett etablerat kontaktnät där elektroniska media spelar en avgörande roll. Det blev inte minst tydligt i samband med jordbävningkatastrofen i Gujarat i början av året, och i samband med terroristattacken i New York den 11 september.

På rörelsens hemsidor (www.dhamma.org och www.vri.dhamma.org) uppmanades meditatörerna att samlas i en gemensam världssittning, individuellt eller i grupp, för att dela med sig av sina meriter med offren och deras anhöriga. Den senaste världssittningen ägde rum lördagen den 29 september, mellan kl. 18 och 19 amerikansk östkusttid.

Travellerkultur

Många långtidsresenärer kommer i kontakt med vipassana-meditation under sina resor i Indien och Nepal. Huvudcentrat Dhamma Giri ligger strax utanför byn Igatpuri, på sluttningen där bergskedjan Västra Ghats tar sin början. Tågen från Mumbai når Igatpuri och Nashik-distriktet på cirka tre timmar. Vanliga centra som besöks är också de i Jaipur, Rajasthan, och Mandvi, Gujarat. Andra populära ställen är Bodhgaya och Dharamsala, där kurser anordnas regelbundet och som under turistsäsongen har övervägande västerländska deltagare.

En slags egen subkultur kan också märkas bland vipassana-meditatörerna: Det finns de som åker mellan olika centra i Asien och Europa för att varva sittande och servande – ideellt arbete under kurserna.

Hinduisk bakgrund

S N Goenka föddes in i en hängiven hinduisk affärsfamilj i dåvarande brittiska Burma 1924. Enligt egen utsago led han svårt av återkommande migrän som ingen läkare kunde bota, bara lindra med kraftiga morfinsprutor. En affärskollega rekommenderade Goenka att uppsöka den burmesiske lekmanaläraren U Ba Khins meditationscentra, eftersom kollegan ansåg att migränen var av psykosomatisk art. Vipassana-meditationen som U Ba Khin lärde ut skulle därför kunna hjälpa.

Med mycken tvivel över att praktisera en buddhistisk meditationsteknik när han själv var hindu, lät sig Goenka i alla fall övertalas. Han satt sin första kurs på

VÄNDI

Har fått stor spridning i USA och Europa

□ Vipassana, insiktsmeditation, är den form av *theravada*-meditation som fått störst spridning bland lekfolk i Europa och USA.

En mängd olika vipassana-tekniker har utvecklats genom århundradena. En av de nyare, som fått stor spridning runt om i världen, är den av den burmesiske munken Mahasi Sayadaw utformade så kallade noteringstekniken.

Även om de olika vipassana-metoderna kan skilja sig ganska markant åt, syftar de alla till samma mål; att i den egna personen erfara och nå insikt om tillvarons tre kännetecken: hur allt är obeständigt (*anicca*) och inte har någon bestående, oföränderlig kärna (*anatta*) och hur otillfredsställelse (*dukkha*) uppstår genom att inte inse detta.

I Sverige lärs vipassana-meditation ut både av munkar vid de singalesiska och thailändska templen i Stockholm, och av lekmanalärare; förutom Vipassana Skandinavien, som anordnar meditationskurser i lekmanaläraren S N Goen-

S N Goenka. Guruji eller Goenkaji som han också vördsam kallas av sina studenter.

kas vipassana-tradition, finns även Vipassanagruppen – en förening med anknytning till Gaia House i Storbritannien där ett flertal europeiska lärare är verkamma.

Katarina Plank

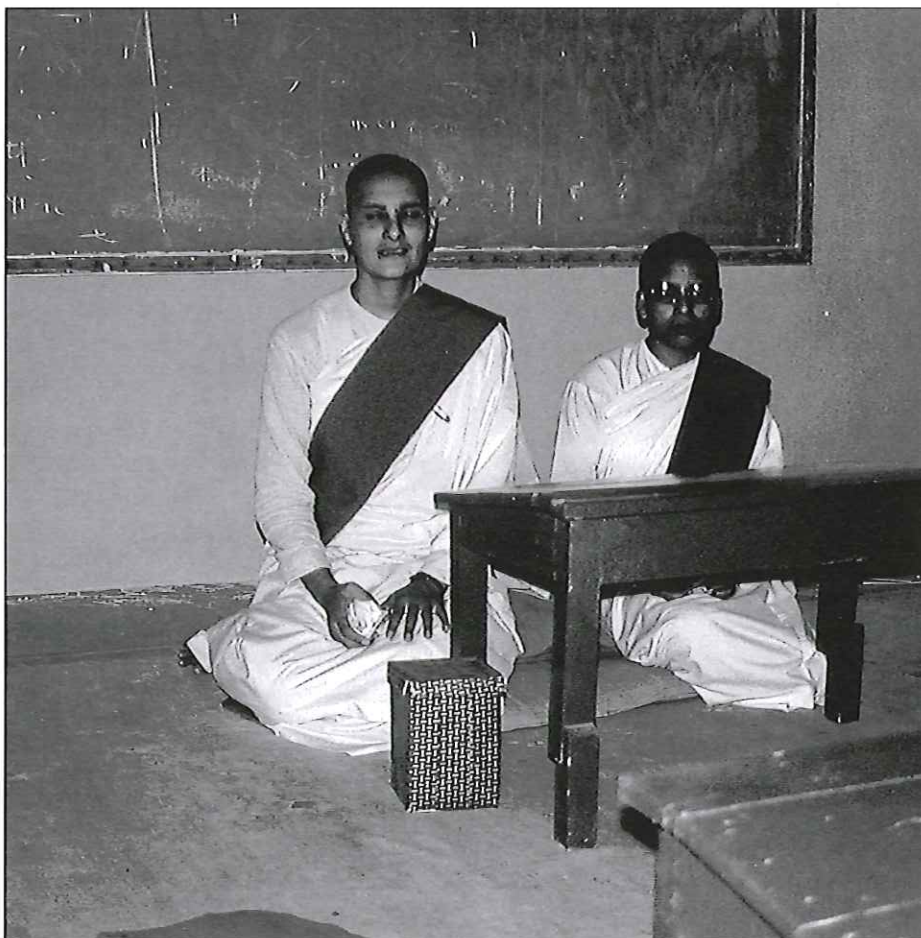

FOTO: KATARINA PLANK

Undervisning i pali av nepalesiska nunnor. Seriosa meditatörer som vill stamma länge på Dhamma Giri kan kombinera textstudier med meditationspraktik.

FORTS.

International Meditation Center i Rangoon 1954.

Temat religionsfrihet har varit ett nav i Goenkas lärargärning. Han hävdar med bestämdhet att han inte lär ut något annat än en teknik för att rena sinnet.

Detta görs med hjälp av moraliskt leverne och utvecklandet av koncentration av sinnet.

Insiktsmeditation, menar han, är något som kan praktiseras av alla, oavsett religionstillhörighet. Den syftar till att upptäcka, genom att i sig själv erfara, de orsakssammanhang som får oss att reagera som vi gör.

Genom sin betoning på praktik framför trostillhörighet har han lyckats locka såväl hinduer, muslimer, kristna, sikher som jainister till kurserna som hålls i Indien.

Meditativa pilgrimer

En bekräftelse på att Goenka har nått stor framgång som meditationslärare både i Indien och internationellt märktes inte minst tidigare i år när närmare 900 meditatörer från ett flertal länder (även en svensk fanns med) deltog i en pilgrimsresa till de mest betydelsefulla buddhistiska platserna i Indien och Nepal.

Pilgrimsresan sträckte sig över två veckor, och var samtidigt en pågående meditationskurs! En hel dag på tåget ägnades åt meditation, och gemensamma gruppmeditationer genomfördes på varje plats som besöktes: Lumbini (där Buddhan föddes), Bodhgaya (där han nådde upplysning), Sarnath (där han höll sin första predikan), Kushinagar (där han gick in i *parinibbana*, den slutgiltiga bortgången) samt Rajgiri, Sravasti, Vesali, Muzzafarpur och Nalanda.

Flera av resenärerna hade också följt med Goenka och hans hustru **Mataji** på en pilgrimsresa till Burma året innan, för att besöka betydelsefulla platser och landet som har bevarat meditationstekniken, vad Goenka anser är, "i sin renaste form".

Katarina Plank

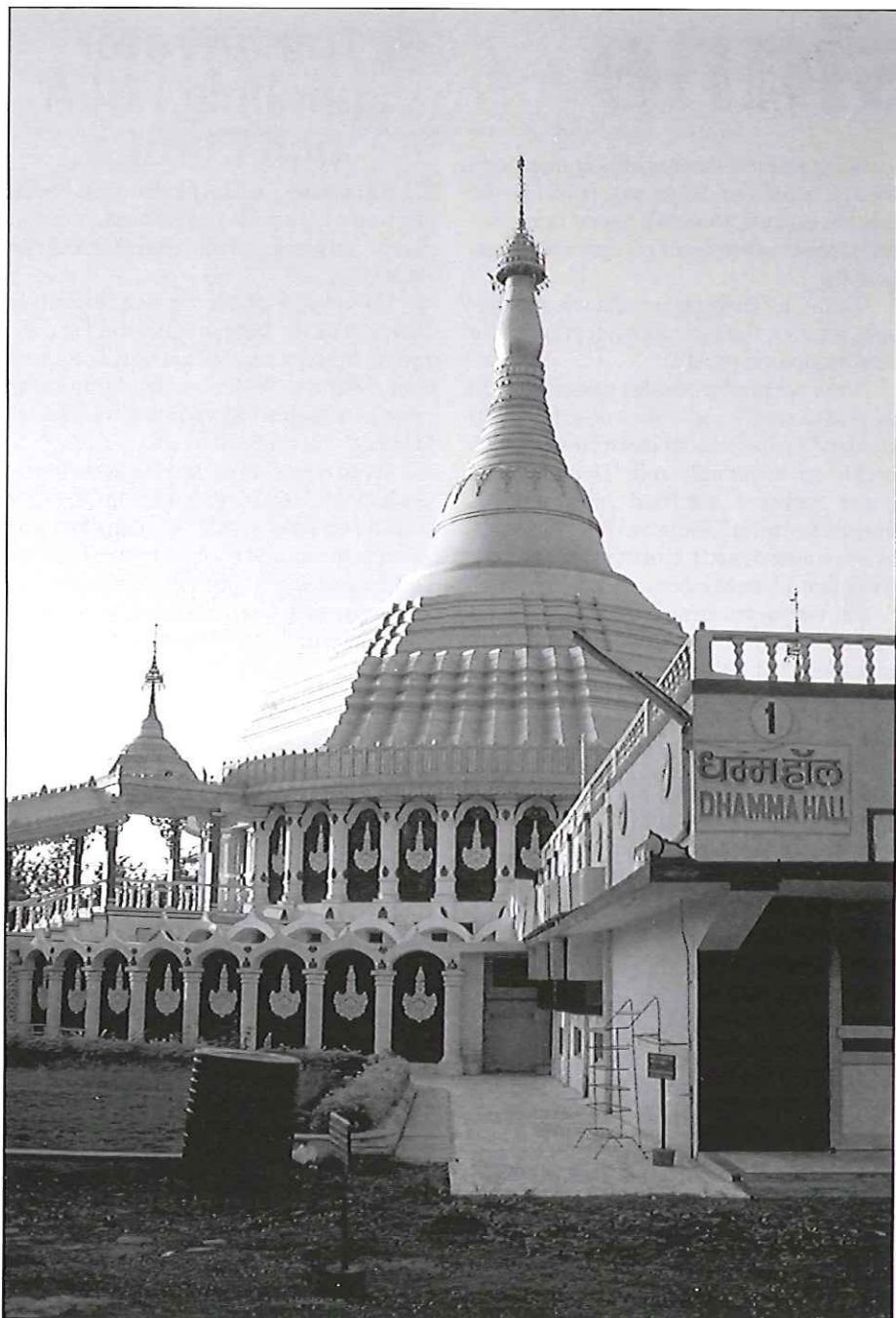

FOTO: KATARINA PLANK

Huvudcentrat Dhamma Giri lockar många stressade Mumbaibor med sin stillhet. Pagoden i burmesisk stil rymmer både en stor meditationshall och enskilda meditationceller.

Första svenska AT:n utsedd

□ I augusti i år utsågs den första svenska assisterande läraren till S N Goenka, **Marianne Eriksdotter**:

– Utnämningen har egentligen ingenting med mig som person att göra. Jag kommer bara att fungera som ett redskap för *dhamma* (Buddhans lära), säger hon.

Marianne Eriksdotter kom i kontakt med vipassana-meditation under en resa i Nya Zeeland i mitten av 1980-talet. Sedan dess har hon mediterat regelbundet. 1992 var hon med och organiserade den första vipassana-kursen, så som den lärs ut av S. N. Goenka i U Ba Khins tradition, på svensk mark.

På senare år har flera permanenta centra etablerats i Europa, bland annat i Tyskland, Belgien, Italien och

Spanien. Fler centra betyder fler kurser, vilket har fört med sig en brist på assisterande lärare.

I både Sverige och Danmark har planerade kurser ställts in under 2001 för att ingen assisterande lärare fanns tillgänglig. I hela Europa rör det sig om över ett 40-tal inställda kurser på grund av lärarbristen.

Att en svensk har blivit utnämnd till assisterande lärare för med sig flera positiva sa-

ker, menar Marianne Eriksdotter:

– Det här kommer att möjliggöra att fler kurser hålls regelbundet i Sverige, Norge, Danmark och Finland i framtiden. Dessutom underlättar det för personer som inte kan engelska flytande att gå en meditationskurs, eftersom de kan få instruktionerna och meditationsteorin förklarade för sig på sitt eget modersmål.

Katarina Plank

Förödmjukande globetrotterdiplomati

Kolkata 23 november 2001

De senaste tre månaderna har indisk inrikespolitik av naturliga skäl vävts samman med utvecklingen i och omkring Afghanistan, med Kashmir och terrorismen från andra sidan gränsen, och oundvikligen med Pakistan i brännpunkten. Alldeles bortsett från de lokala följderna har explosionerna i Afghanistan, som följde på den katastrofala utvecklingen efter 11 september i USA, givetvis fått implikationer också för andra länder. Den internationella politiska dominans över den på hemmaplan är uppenbar i det att premiärminister **Atal Behari Vajpayee** varit strikt upptagen med diplomatiska förhandlingar runtom i världen. Under dessa månader har han besökt tre världsmetropoler, förutom det rutinmässiga besöket i FN:s generalförsamling. Regeringen i New Delhi har å sin sida tagit emot såväl de brittiska och ryska premiärministrarna som USA:s försvarsminister.

Indiens primära syfte med alla dessa stormaktsmöten har varit att utpeka Pakistan som den främste gynnamen och beskyddaren av talibanerna, och att se till att stormakterna vidtar åtgärder för att stoppa Pakistans påstådda inblandning i terrorismen i Kashmir.

Maktbalansen tippar över

Även om vissa senfärdiga steg har tagits, såsom att olagligförklara några av jehadorganisationerna som verkar från Pakistan, och frysa deras bankkonton, har ingetdera haft någon avskräckande effekt mot nya terrordåd, och inte heller har Pakistan lidit någon stigma för att vara främjare och beskyddare av terrorister. I stället har general **Pervez Musharraf** i praktiken skapat sig en hedersposition i den anti-talibanska koalitionen, och belönats med stora finansiella förmåner och ett löfte om återupptagna militära leveranser. Något som i slutändan bara kan leda till maktbalansen tippar över gentemot Indien.

I all sin globetrotter-diplomati framträder Indien i ett mycket dåligt ljus – som en ynklig tiggare som låter sig förödmjukas av överlägsna herrar i hopp om några små löften. Landets sårade nationella stolthet kommenteras av flera tidningskommentatorer. I den respektabla finanztidningen *Business Standard* i Kolkata återspeglades de nationella känslorna i följande citat: "Denna regering har fått alla indier att känna sig som tiggare, och i flera avseenden utgör detta den lägsta punkt som indisk utrikespolitik nått. Borta är den själv tillit som förr brukade präglad den...och borta synes också den naturliga självrespekt som den drevs av."

En annan kommentar, från en utländsk

men välvilligt inställd observatör, löd: "Indien försöker skapa rubriker genom att gnälla om USA:s och Pakistans kärleksrelation och om terrorismen i Kashmir – uppförande sig som det bortskämda barnet när den elaka yngre brodern plötsligt fått beröm och belönats med mera glass".

"Sorgligt öde"

"Vilket sorgligt öde för världens största demokrati", uttrycker sig en annan kommentator. "Vi ser två trötta ansikten (premiärministern och försvarsministern) på TV med uttryckslösa miner".

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Indiens premiärminister och försvarsminister beskrivs som "trötta och kraftlösa" av besvikna indier som vill se ett mer kraftfullt agerande i förhållande till omvärlden.

Premiärminister Vajpayee har det inte lättare när det gäller att hantera de inrikes affärerna. När parlamentet öppnade sin vintersession den 19 november, ställdes regeringen inför en spärrelid från den samlade oppositionen på en rad områden.

Först angående förslaget att anta en drakonisk antiterroristlagstiftning (Prevention of Terrorism Ordinance, POTO), som be-tecknats som en klon av den ökända TADA-lagstiftningen som regeringen tidigare tvingats låta upphöra efter våldsam kritik mot att lagstiftningen missbrukats

Därefter angående att **George Fernandes** återinsattes som försvarsminister innan han blivit rentvårdad av den kommission som håller på att utreda korruptionshärvan kring Tehelka.com (se SYDASIEN 1/01). Fernandes tvingades lämna sin ministerpost på grund av misstänkt brottsligt beteende. Den dag jag skriver detta, har Fernandes just hindrats av en enad opposi-

tion från att hålla tal i ett rutinärendande i Lok Sabha. Talmannen, ur stånd att lugna ner de våldsamma oppositionspolitikerna, tvingades ajournera församlingen.

En tredje stark protestvåg mot regeringen kommer från en upplyst allmänhet mot de förnyade aggressiva aktionerna som RSS och Vishwa Hindu Parishad – BJP:s hindu-fundamentalistiska ryggrad – genomfört, såsom att bryta sig genom avspärrningarna till den omstridda tempel/moské-platsen i Ayodhya och genomföra böneceremonier framför den ditplacerade gudabilden av Rama. BJP:s ungdomsbrigad har också med våld tvingat sig in i landets mest vördade historiska plats, nämligen Taj Mahal. För en tid sedan gavs också vid möten organiserade av RSS och dess ungdomssektion uppmaningar till dess anhängare att gripa till vapen, att inte längre lita på regeringen och polisen utan ta saken i egna händer.

Dessutom har inför de stundande delstatsvalen i Uttar Pradesh, Uttaranchal och Gujarat, stater som nu alla regeras av BJP, daliternas (tidigare kallade oberörbara) växande alienation nått en kulmen i det väldiga möte som hölls i Delhi i början av november (och som **Jan Henningsson** berättar om på nästa uppslag) då mängder av daliter beslutade sig för att överge det hinduiska fadershuset och omvända sig till buddhismen.

Hinder mot dalitmanifestation

Ursprungligen var avsikten att en miljon daliter skulle konvertera under ceremonierna under bar himmel i den väldiga Ramlila-parken, men de planerna stjälpes av regeringens beslut i sista minuten att neka arrangörerna rätten att använda området. Myndigheterna såg också till att spärra av infartsvägarna till Delhi för att hindra daliter från att samlas i staden. Men trots förbudet och trakasserier från RSS-anhängares sida fylldes Ambedkar Bhavan av 10 000 daliter som övergick till buddhismen.

Alla dessa händelser sammanföll med Högsta domstolens direktiv till delstatsregeringen i Uttar Pradesh att återuppta den rättsprocess som man tidigare avsiktligt valt att ignorera, rörande åtalet mot tre regeringsmedlemmar för inblandning i ödeläggelsen av moskén Babri Masjid i Ayodhya 1992.

Bland dessa tre återfinns den framträdande inrikesministern **L K Advani** samt ministern för mänskliga resurser (HDR), **MM Joshi**.

Det finns klara indikationer på meningsskiljaktigheter och motsättningar in-

FORTS.

om den styrande koalitionen, Nationella Demokratiska Alliansen – NDA. Flera av allianspartierna känner obehag inför de drakoniska kränkningar av civila och mänskliga rättigheter som den föreslagna POTO-lagstiftningen medför. Vissa viktiga allierade till BJP, såsom Telugu Desam Party i Andhra Pradesh, och till och med Samata Party, lett av George Fernandes, har öppet kritiserat den hindu-fundamentalistiska rörelsens (*Sangh Parivar*) förnyade militanta aktioner likt stormningen av det provisoriska Ramatemplet i Ayodhya. Och RSS är självt splittrat kring hur effektivt det är att använda sig av Ayodhya-tempelfrågan som ett trumfkort i det kommande valet i Uttar Pradesh.

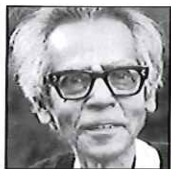
Alltmedan han försöker tackla alla dessa problem på såväl utrikespolitikens som inrikespolitikens områden företer premiärminister Vajpayee alltför tecken på det egna åldrandet. Som nämnts i mina tidigare krönikor har hans brukliga pauser mellan meningar och till och med ord när han talar blivit märkbart längre. I en parlamentssession nyligen missade han två gånger hela stycken när han läste innantill ur en rapport.

Otvetydlig återhämtning

The Statesman, en ledande engelskspråkig dagstidning som ges ut i Kolkata och som allmänt uppfattas som välvilligt inställd till BJP, förklarade också nyligen i en kritisk genomgång av BJP:s utveckling att den alternativa samhällsmodell man eftersträvat, med utgångspunkt i att man presenterat sig som ett annorlunda parti baserat på *hindutva*-tanken, misslyckats.

I andra änden av det politiska spekrat uppvisar kongresspartiet små men otvetydiga tecken på återhämtning. Partiet styr tio delstater i landet, och däribland huvudstadsregionen, och man har gjort bättre ifrån sig än på länge i fyllnadsväl som hållits nyligen. Och ännu viktigare har den infekterade frågan huruvida partiledaren **Sonia Gandhis** utländska ursprung ska sätta stopp för hennes ambition att erövrå landets politiska ledarroll mist en del av sin lockelse. Hon har dessutom lyckats etablera bättre jämviktsrelationer med **Mulayam Singh Yadavs** Samajvadi Party och med CPI(M):s bångstyriga allierade inom vänsterfronten.

Men i det ombytliga klimat som präglar indisk politik kan ingenting tas för givet!

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Tusentals daliter

I början av november konverterade omkring 10 000 daliter till buddhismen. Det skedde vid en uppmärksamman manifestation i New Delhi. Bytet av religion var en protest mot den hindunationalistiska regeringens oförmåga – eller ovilja – att ta itu med kastsystemets gissel.

Vi är utleda på att vara utsatta för de högkastiga hinduernas andliga och fysiska tortyr, säger **Ram Raj**, ordförande för *All India Confederation of Scheduled Castes/Scheduled Tribes Organisations*. "Det enda sättet att bli fri är att lämna. Buddhismen tror inte på kastväsendet, så den är en passande filosofi för oss daliter", tillägger Raj, som också är ordförande för Lord Buddha Club i New Delhi.

Dalitororganisationernas utspel har väckt stor oro och irritation (se Ajit Roys krönika) i det hinduiska etablissemanget. I Andhra Pradesh, Indiens folkrikaste delstat, har regeringschefen **Chandrababu Naidu** skyndsamt proklamerat en bred kampanj mot kastväsendets värsta avvisidor. (Naidu parti, Telugu Desam, ingår motvilligt i NDA, den regeringskoalition som leds av BJP, hindunationalisternas parti.)

Accepterar inte social ondska

Den 1 november, tre dagar före masskonverteringen, lanserade Naidu sålunda "en folkets rörelse för frihet från oberörbarhet och grymheter". I ett allmänt utrop åberopar man stora föregångare: "**Gandhi** och **Ambedkar** har lärt oss att alla människor är jämlika, att vi alla är bröder och systrar... Vi accepterar inte oberörbarhet eller annan social ondska i någon form".

I fokus för denna kampanj står tre missförhållanden vilka mer än andra symboliserar begreppet oberörbarhet: förbudet att gå in i hinduiska tempel, förbudet att dricka ur samma muggar som andra på offentliga serveringar och förbudet att använda allmänna vattenbrunnar. Dessa orättvisor ska nu upphävas. De föraktade kloakrensarnas situation ska förbättras och dolt barnarbete ska förbjudas. Dessutom har Naidu föreslagit att avskaffa alla släktnamn, som visar kasttillhörighet (såsom Naidu, Reddy, Iyer, m fl). För att föregå med gott exempel tänker regeringschefen själv hädanefter bara kalla sig Chandrababu...

Men tillhör inte den här kampen gårdagens barrikader? Lever kastsystemet verkligen kvar? Jo. Men till och med högutbildade personer i västvärlden tror ofta att be-

greppet kast avskaffades i samband med självständigheten 1947. Men trots att Indiens konstitution, (som anses ha författats av den legendariske dalitledaren Ambedkar själv), förbjuder att människor diskrimineras på grund av sin kasttillhörighet – eller brist på sådan – fortlever kastväsendet både i praktiken och som politisk-religiös ideologi.

Historikern **Aloka Parasher Sen** vid universitetet i Hyderabad, talar rentav om en sentida renässans för denna mångtusentåriga blandning av feodalism, skräväsens och apartheid.

Kastsystemet har ett Janus-ansikte. Framsidan vetter mot dem som haft lyckan att födas inom någon av de tre högsta kasterna – präster, krigare och köpmän – medan baksidan vetter mot dem som hamnat längst ner på skalan eller helt utanför: hantverkare, tjänstefolk och oberörbara. Den sistnämnda gruppen har många namn; Gandhi kallade dem *harijans*, ("Guds barn"), men själva föredrar de numera beteckningen dalit, ("kämpande förtryckta"). I praktiken innebär systemet att människor i de högre kasterna kan behandla de andra som slavar, våldta, bestjäla och misshandla dem utan rättslig påföljd.

Men hur kan en så uppenbart orättfärdig social institution leva vidare i modern tid, i ett sekulärt samhälle, i en demokratisk stat? Vilket obeaktat vakuum är det som kastväsendet tillåts att fylla? Det finns åtminstone två svar.

I det moderna Indien är den offentliga sektorn svagare än det civila samhället. I synnerhet på den obotligt konservativa landsbygden utgör kasten fortfarande för många det enda socio-ekonomiska skyddsnätet.

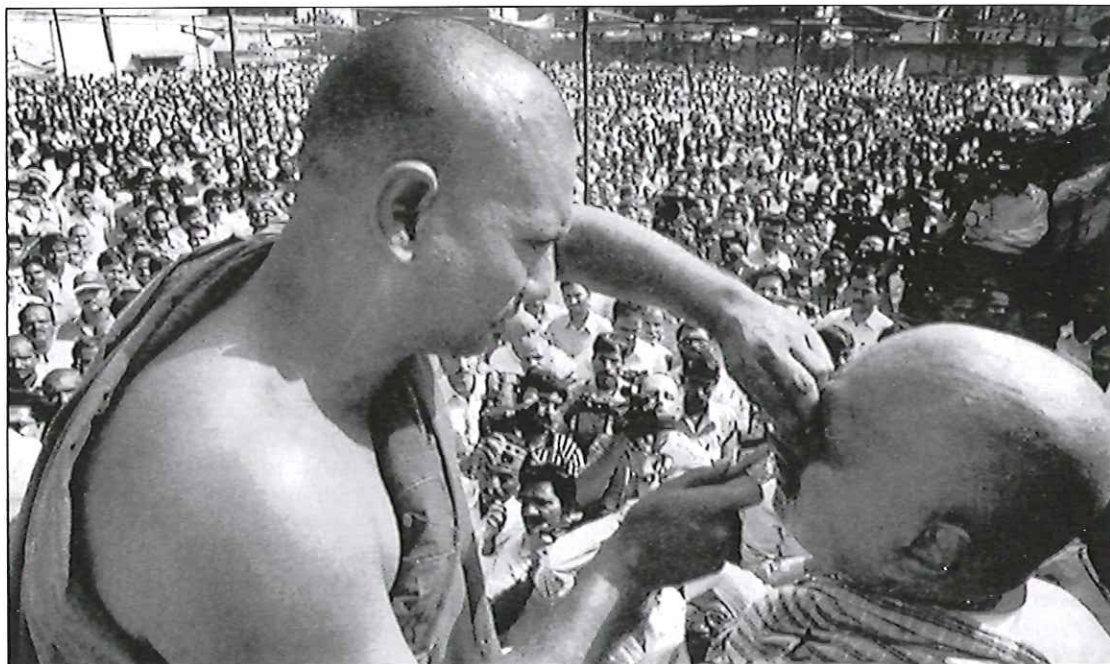
Men det sociala priset är högt: i delstaten Uttar Pradesh ville några ungdomar gifta sig över kastgränserna men mördades av manliga släktingar i september i år.

För den snabbt växande medelklassen i storstäderna fyller kasttillhörigheten funktionen av (nygammal) socio-kulturell identitet, ett slags ersättning för de rötter man förlorar, när man gradvis kapar banden med sin hemby. När jag samtalar med ingenjörer, läkare, poliser och lärare, dröjer det sällan längre än en kvart, innan de hunnit berätta om sin kastbakgrund, ungefär som jag själv gärna berättar om mitt värmänskliga ursprung för svenska landsmän på besök.

Inte ens Gandhi

Detta indiernas urgamla sätt att se på sig själva och varandra är så djupt rotat att det krävs gigantiska ansträngningar och de mest dramatiska utspel för att åstadkomma någon förändring. I ett försök till social re-

konverterade till buddhism

Ram Raj, ledare för daliternas paraplyorganisation All India Confederation of Scheduled Cast/Scheduled Tribes Organisations, får sitt huvud rakad under ceremonin i New Delhi.

form införde de brittiska kolonistörerna särskilda kvoter och statsbidrag för de mest utsatta grupperna, vilka man benämnde *Scheduled Castes* och *Scheduled Tribes* (de officiella termerna än i dag). Men enligt oräkneliga utredningar och forskningsrapporter har dessa centrala stödåtgärder varit i stort sett verkningslösa; i många fall tycks bidragssystemet istället ha minskat motivationen att gå till roten med det onda.

Inte ens Mahatma Gandhi – nyss enhälligt utsedd till "millenniets man" av indiska media – rådde på monstret, trots sina erfarenheter av apartheid i Sydafrika. Med sitt envetna fokus på nationell frigörelse från kolonialväldet valde Gandhi att inte ifrågasätta hinduismens sociala grundvalar utan nöjde sig med att i sin egen närmiljö medvetet riva skrankorna mellan "oberörbara" och "återfödda", det vill säga mellan lågkastiga och högkastiga hinduer.

Buddha visade vägen

I Indiens långa historia är det i stället **Gautama Buddha**, som svarar för den mest kända – och mest kännbara! – inhemska protesten mot kastväsendet; för många daliter framstår buddhismen därför som det mest genuina religiösa alternativet till prästerskapets hinduism. Den hittills mäktigaste manifestationen mot brahminernas reli-

gion kom i oktober 1956, då B R Ambedkar, född i en oberörbar familj, tillsammans med 200 000 andra daliter övergick till buddhismen vid en offentlig ceremoni i Nagpur i Maharashtra. Eftersom den klassiska buddhismen nästan helt utrotats från Indien, kom denna nya religionspolitiska väckelse bland daliter att kallas neo-buddhism.

Under långa rättsprocesser i Bombay lyckades stjärnadvokaten Ambedkar vinna några viktiga symboliska segrar för de mest förtryckta i Maharashtra, till exempel tillträde till tempel och dricksvattenbrunnar. Men efter Ambedkars död i december 1956 dröjde det länge, innan någon kunde ta upp kampen på samma kraftfulla sätt.

Medan den hindunationalistiska rörelsen sköt fart under 1980-talet, började det växande missnöjet bland daliterna ta sig nya former. Ett av de mest uppmärksammade exemplen gällde byn Meenakshipuram i Tamil Nadu, där 1 500 lågkastiga hinduer 1981 övergick till islam. Sådana "massomvändelser" har misstänkliggjorts av skeptiker, som ifrågasätter den andliga halten, den personliga övertygelsen hos proselyterna. Men man bör komma ihåg att en dalit som blir kristen eller muslim omedelbart förlorar de privilegier (socialbidrag, kvoterade utbildningsplatser etc) han

eller hon åtnjuter. Det är endast hinduer, buddhister, sikher och jainer som kan åberopa dessa rättigheter; anhängare av de "utländska" religionerna, det vill säga islam och kristendomen, anses ha förverkat sin rätt.

Den som ändå övergår till dessa religioner, får alltså betala ett mycket konkret, kännbart pris; ändå utgör daliter drygt tre fjärdedelar av Indiens 23 miljoner registrerade kristna.

Till bilden hör också, att många av Indiens sammanlagt omkring 250 miljoner daliter och stamfolk – även kallade *adivasis* – inte alls anser sig vara hinduer: "Varför skulle vi omfatta en religion, som definierar oss som orena, mindre värda än djur?", frågar man retoriskt. Myndigheterna betraktar dock alla medborgare såsom tillhöriga den hinduiska majoriteten, om de inte registrerats som medlemmar av någon erkänd religiös minoritet.

Ett språk som alla förstår

Under 1990-talet har invånare i flera dalitbyar (både i Nord- och Sydindien) hotat med att bli kristna eller muslimer, om inte hinduiska feodalherrar och jordägare slutar förtrycka dem. Därigenom har militanta hinduer provocerats till alltmer aggressiva rekonverteringskampanjer. Den vanligaste formen kallas *shuddhi*, en reningsritual som bland annat kan innebära att man tilldelas en högre kaststatus, bara man återgår till hinduismen. På senare tid har kampanjerna urartat till våld, främst mot katolska präster och ordenssystrar, och i några fall rentav mord.

Inte ens Gandhi rådde på monstret, trots sina erfarenheter av apartheid

FORTS.

Men trots hindunationalisternas ansträngningar har de splittrade dalitgrupperna samlat sig till ett alltmer organiserat motstånd. Ambedkars föredöme spelar därvid en stor roll.

I våras uttryckte Dalai Lama sitt gillande av långt framskridna planer på att låta tiotusentals lågkastiga hinduer övergå till buddhismen. Ceremonin var från början tänkt att äga rum den 14 oktober för att högtidligt hålla minnet av Ambedkars omvändelse.

Dalai Lama, som ju numera bor i Indien, var dock angelägen att undvika en religiös konfrontation: "Om några människor från det här landet vill följa Lära, så är det bra. Trots allt vill jag beskriva buddhismen och hinduismen som tvillingbröder och tvillingssystrar".

Reaktionerna från regeringshåll lät heller inte vänta på sig. Man tvingade arrangörerna att skjuta upp manifestationen tre veckor och Dalai Lama blev aldrig presiderande hedersgäst vid omvändelseceremonin.

Det finns motstridiga rykten om hurvida laman själv valde att avstå eller blev belagd med munkavle efter ett kontroversiellt uttalande i Kashmir-frågan nyligen.

Gospel for Asia stöder kampen

Den religionspolitiska temperaturen har stigit åtskilligt den senaste tiden. Bland annat sedan två kristna organisationer annonserade att en alternativ manifestation skulle komma att anordnas den 4 november alldeles i närheten av den buddhistiska

ceremonin. All India Christian Council och den Kerala-baserade organisationen Gospel for Asia hävdar att man å ena sidan stöder daliternas kamp mot kastsystemet, å andra sidan vill erbjuda dem ett religiöst alternativ till buddhismen.

Detta utspel har föranlett militanta hinduer, till exempel inom det Hinduiska världsrådet, VHP, att se en internationell konspiration.

Man beskyller nu kristna grupper för att i själva verket ligga bakom hela kampanjen: det är inte asiatiska buddhister utan rika, västerländska kristna som på detta sätt vill undergräva Indiens urgamla kultur och samhällsordning, hävdar man. Ram Raj och hans medarrangörer bestrider dock bestämt dessa påståenden.

Trycket bakom dalitkampanjen ökade i samband med FN:s rasismkonferens i Durban i augusti. BJP-regeringens strategi var att till varje pris undvika att kastfrågan kom upp på dagordningen, vilket man också lyckades med, tack vare USA:s och Israels benägna bistånd.

Men dalitorganisationerna i Indien hade vid det laget fått så mycket medial uppmärksamhet, så betydelsefulla diplomatiska inbrytningar och så högljutt stöd från NGO-världen, att kampmoralen i Indien inte bröts utan kraftigt stärktes. Vad många befarar är att denna nyvunna frimodighet skall bemötas icke blott med argument utan med religionspolitiskt våld. Med massomvändelsen i Delhi har ett nytt kapitel i kastsystemets historia inletts.

Jan Henningsson

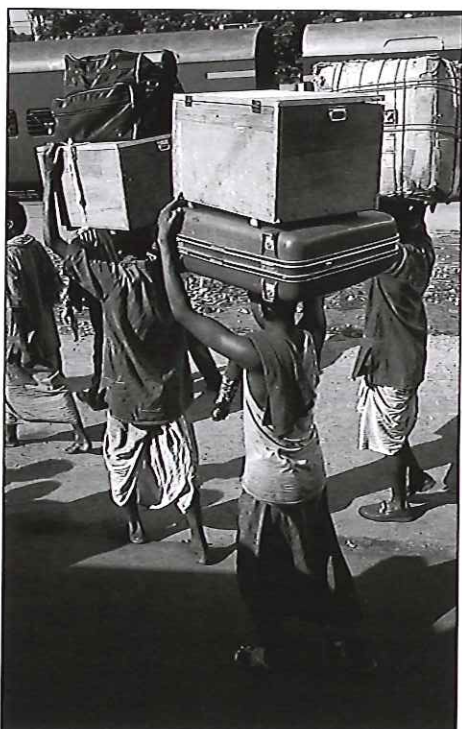

FOTO KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Kastindelningen är en tyngande barlast av feodalism, skråväsen och förtryck. Vissa hävdar att kastsystemet fått en renaissance, inte minst som socio-kulturell tillhörighet för den växande medelklassen som kapat banden med sin hembygd.

Liten seger för dammotståndare

De bybor som tvingas flytta på grund av den enorma Sardar Sardovardammen som byggs i Indiens västliga delstat Gujarat har vunnit stöd från delstatsregeringen i grannstaten Maharashtra i sin kamp för kompensation.

Mer än 2 000 drabbade bönder samlades i september i Mumbai, Maharashtras huvudstad, för att försöka få ett löfte från delstatsregeringen om att den ska ingripa mot dammen, vars främsta förespråkare är delstaterna Gujarat och Madhya Pradesh.

Höjdpunkten i aktionen var en hungerstrejk som leddes av den kända miljöaktivisten Medha Patkar. Hungerstrejken avblåstes först sedan delstatsregeringen i Maharashtra sagt att den skulle se till att man inte fortsätter med dammbygget förrän man har löst frågan om kompensation till de familjer som tvingas flytta. Delstatsregeringen har också gått med på att engagera Patkars rörelse Narmada Bachao Andolan (Rädda Narmada-rörelsen) för att garantera de berörda böndernas krav.

Eftersom delstatsregeringen har gått med på att den ska slå fast det totala antalet människor som tvingas lämna sin mark tillsammans med NBA, och att inte tillåta att Sardar Sardovardammen byggs ännu högre, har vi avblåst strejken, sa Patkar efter beskedet.

Fick föras till sjukhus

Flera av de bönder som deltog i hungerstrejken tillsammans med Patkar fördes till sjukhus i kritiskt tillstånd sedan protesten avslutats.

Patkar sade också att hon såg delstatsregeringens gest som blott ett steg framåt i den 16 år gamla kampen mot Sardar Sardovar och andra dammar längs Narmada-floden.

Sardar Sardovardammen är grundstenen i planerna för Narmadaflodens utbyggnad. Projektet är ett av världens största i sitt slag, och när det är färdigt kommer mer än 37 000 hektar skogs- och jordbruksmark att stå under vatten. Narmada-dalen ligger till största delen i Madhya Pradesh, men Sardar Sardovardammen byggs i Gujarat, som är den delstat som kommer att tjäna mest, i form av bättre vattenförsörjning, på projektet.

320 000 människor, huvudsakligen tillhörande olika stamfolk, kommer att tvingas lämna sina hem och sin mark.

Ranjit Devraj/IPS

”Hur stort blir förskottet?”

Pengar är den största drivkraften bakom indisk bokflod

Ett rekommenderat brev kom från södra Indien till den indiske bokförläggaren Tarun Tejpal, som var först med att publicera författaren Arundhati Roy världssuccé ”De små tingens gud”.

Brevskrivaren var en lärarinna från Kerala, samma delstat som Arundhati Roy och förklarade att hon hade skrivit en roman och undrade hur mycket Tarun Tejpal's förlag var villigt att betala henne i förskott. Hon förklarade att hon vill att hennes roman skulle nomineras till Bookerpriset och alla andra litterära pris som fanns tillgängliga. Hon vill ha allt detta nedskrivet i ett kontrakt. Endast då skulle hon skicka över manuset.

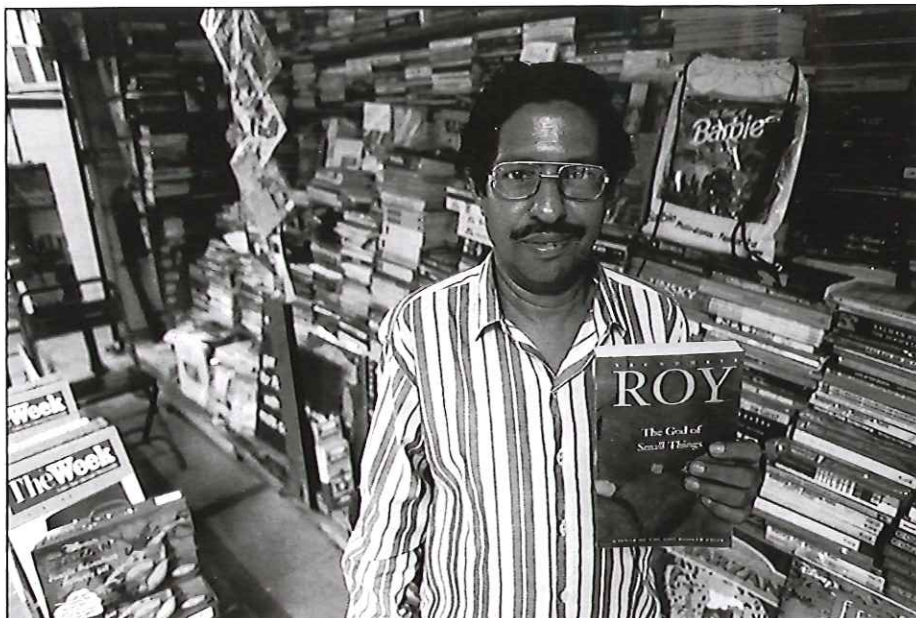
Tarun Tejpal svarade aldrig brevskrivaren. Hon var ännu en av dessa indier som fallit offer för den hysteri som verkar ha drabbat Indien efter Arundhati Roys enorma framgång med över fyra miljoner böcker sålda över hela världen. Varje vecka får Tarun Tejpal's bokförlag en flod av manus från indier vars litterära ambitioner väckts till liv av rykten om miljonbelopp i förskott.

Alla tycks vilja skriva en jordnära roman om hur det är att växa upp i Indien. Det är lärare, banktjänstemän, byråkrater, officerare och ingenjörer som drömmer om att deras manus ska göra dem rika. Arundhati Roys ekonomiska framgång och att hon skriver på engelska har gett dem blodad tand. Engelska är ett språk de behärskar efter att ha studerat på missionskolor och engelskspråkiga universitet. De hoppas att engelskan ska ge dem en biljett till rikedom och berömmelse.

– Kvalitén på manusen är dock mycket blandad. Det vore farsartat om det inte på samma gång var så tragiskt. För en tid sedan fick vi in ett handskrivet manus nedpräntat i en övningsbok för grundskolan. Det var troligtvis författarens enda exemplar och vi skickade tillbaka det, säger Tarun Tejpal.

Vän med Arundhati Roy

Tarun Tejpal och hans förlagskollega, fotografen **Sanjeev Saith**, jobbar heltid på nyhetsmagasinet *Outlook* i New Delhi. De var oförebberda på den anstormning som väntade dem då de för tre år sedan startade sitt bokförlag IndiaInk. Arundhati Roy är deras vän och hon hade ingen förläggare i Indien. Därför beslutade de sig för att starta ett förlag så att de kunde ge ut hennes

En piratbok av *de Små tingens gud* säljs på en gata i Mumbai.

FOTO: PÄR JANSSON

bok. De har även publicerat böcker av **Allan Sealy** och **Pankaj Mishra**, mannen som ”upptäckte” Arundhati Roy.

– Det är inte så att vi bara publicerar böcker av vänner. Vi ger bara ut vad vi tycker om, förklarar Tarun Tejpal.

Övertygad om priset

Första gången jag träffade Tarun Tejpal var 1997, några veckor efter att Arundhati Roys förskott för romanen *De små tingens gud* hade blivit känt. Romanen var ännu inte utgiven men Tejpal, som läst romanen i manusform, var redan övertygad om att den skulle vinna Bookerpriset.

När jag träffade honom på tidningsredaktionen två år senare hade hans förlag just publicerat Pankaj Mishras första roman *The Romancer*. Tejpal trodde även att denna roman skulle få Bookerpriset.

Pankaj Mishra bär till viss del ansvar för den indiska litterära våg som nu sveper över världen. Men han fick betala dyrt för sin entusiasm att låta världen få läsa *De små tingens Gud*. Endast 26 år gammal blev Mishra 1996 anställd på bokförlaget HarperCollins (India) som förlagsredaktör. Det första manus som hamnade på hans skrivbord var från en då helt okänd författare, utbildad arkitekt och filmskapare utan arbete.

Han blev förtrollad av manuskriptet, läste det över en natt, ringde till Arundhati Roy och förklarade för henne att han ansåg boken vara ett mästerverk. Han blev besatt av att marknadsföra boken och på eget initiativ sände han manuset till en brittisk

bokagent som även han blev förälskad i manuset. Denne flög till Indien och skrev kontrakt med författaren. Resten är, som det brukar heta, historia. Arundhati Roy fick en halv miljon pund i förskott, erövrade världen – och vann Bookerpriset.

Men Pankaj Mishras karriär fick ett abrupt slut. De flesta indiska bokförlag som skriver kontrakt med nya okända författare brukar kräva världs rättigheter för manuskripten (för mera kända författare kräver de bara indiska rättigheter).

Ytterst sällan försöker förlagen sälja boken utanför Indien, men hindrar effektivt författare att försöka hitta utländska förläggare eftersom de redan har världs rättigheterna.

Fick sparken

HarperCollins var inte glada över att Mishra i stället för att tillskansa förlaget världs rättigheterna – som effektivt hade dödat boken – hjälpte Arundhati Roy att hitta en utländsk agent. De gav honom sparken.

I förordet tackar Arundhati Roy Mishra för att han ”vinkade av den på dess färd ut i världen”. IndiaInk kräver bara indiska rättigheter för de författare de skriver kontrakt med.

Den indiska förlagsbranschens krav på världs rättigheter, och de stora förskott som indiska författare fått på senare tid, har gjort att allt fler indiska författare söker sig direkt till brittiska förlag. Enligt rykten ska

VÄND!

"Naipaul ger stöd åt hindutva"

Årets nobelpristagare i litteratur, den på Trinidad födde V S Naipaul, låter alltmer som en bitter äldre herre, en chauvinistisk hindu som vill att gamla föröretter ska återgäldas. Han riktar framför allt sin ilska mot islam.

Den muslimska invasionen av Indien på 1500-talet var en kulturell katastrof för Indien, mycket värre än det brittiska kolonialstyret, anser Naipaul.

I en intervju i det indiska nyhetsmagasinet *Outlook* i november 1999 – som Naipaul påstod var sista gången han lät sig intervjuas om Indien – sade han:

"I konst- och historieböcker beskrivs den muslimska invasionen som om man kom med en turistbuss och sedan återvände. Muslimernas egen bild av erövringen är den sanna. De talar om triumf, förstörelse av gudabilder och tempel, plundring, bortrövande av den lokala befolkningen som slavar, så billiga och många att de kunde säljas för några få rupier."

Problemet med sådana uttalanden är att Naipaul framstår som en anhängare av hindunationalism. Han har dessutom kallat den hindunationalistiska våg som svept över Indien för ett uppvaknande och en "nödvändig korrigering av historien... Det är en kreativ kraft och det kommer att bevisas att så är fallet."

Rushdie upprörd

Rivningen av Babrimoskén i Ayodhya 1992 av militanta hinduer var en av dessa justeringar som Naipaul har rättfärdigat och gjort **Salman Rushdie**, vars muslimska föräldrar utvandrade till England, upprörd. I romanen *Morens sista suck* väver han in Naipauls uttalande.

FORTS.

det för tillfället finns omkring 30 manus liggande hos olika förlag i England.

Men detta sug efter indiska författare kunde ha fått ett abrupt slut. Tarun Tejpal spårar den indiska vågen till ett visst datum år 1992 då **Anthony Cheeham** bildade ett nytt förlag, Orion, och köpte **Vikram Seths** opus *En passande ung man* för 250 000 pund. Hade romanen aldrig blivit en världssuccé hade kanske dörrarna till brittiska förlagshus fortfarande varit stängda för indiska författare. Och hade inte Pankaj Mishra vinkat av *De små tingens gud* på dess färd ut i världen hade vågen bara blivit ett lätt skvalpande mot stranden.

Arundhati Roy fick som sagt en halv miljon i förskott och Pankaj Mishra fick

"Moskén i Ayodhya raserades. Alfabet-soppisterna, "fanatikerna", eller alternativt "fromma befriare av den heliga platsen" (stryk efter behag) vällde över Babrimoskén från 1600-talet och raserade med sina bara händer, med sina tänder, med den vil-da obändiga kraft av det som Sir V. Naipaul gillande har kallat deras "uppvaknande till medvetenhet om historien". (sid 340)

Naipaul har mig veterligen aldrig kommenterat dessa rader eller i någon intervju nämnt Salman Rushdies författarskap överhuvud taget. Han lär ha sagt att han har slutat att läsa romaner, vilket kan vara en orsak till tystnaden. Kanske är det så att det är under Naipauls värdighet att gå in i en dispyt. Men när and-ra håller i bilan visar han öppet sin uppskattning.

"Pråligt kollage"

När **Pankaj Mishra**, mannen som lanserade **Arundhati Roy**, skrev en lång och dräpande analys av Salman Rushdies författarskap i *Outlook* i mars 1999 blev Naipaul skadeglad och ringde till tidningens kultur-redaktör för att gratulera till en utmärkt analys. Samma essä blev senare publicerad i *The New Statement* och *New York Review of Books*.

Pankaj Mishra skriver bland annat att Salman Rushdie efter *fatwan* mot honom har blivit fånge i kritikernas välvilja och att romanen *Marken under hennes fötter* är ett "pråligt kollage av kvällstidningsrubriker om de rikas och berömdas livsstil".

För att ytterligare förvirra det hela tycks Salman Rushdie tro att fientligheten honom och Naipaul emellan kan bero på den recension han gjorde av Naipauls bok *Ankomstens gåta*. Enligt Rushdie hade romanen ingen energi i berättelsen. Hans intryck av boken var att den saknade djup och inte hade någon mark under fötterna. Detta

lika mycket själv för sin bildningsroman *The Romancer*. Att författare först söker sig västerut med sina alster har fått till följd att många indiska förlag måste gå till utländska bokagenter och förlag för att köpa rätten att publicera indiska författare i hemlandet.

Hysteri kring förskotten

De stora förskotten har skapat hysteri i Indien. Få talar om de litterära kvalitéterna. Författaren **Ashok Banker** ville visa det absurda i att pengar – gärna i utländsk hårdvaluta – och hyllningar från kritiker med lite ljusare hy, är det som gör en bok stor i Indien.

I en krönika i den indiska tidningen *Mid-Day* skapade han därför författaren **Sudhir Salwi** som för sin 1 700 sidor

gav honom uppslag till romanen *Marken under hennes fötter*, som blev sågad av Mishra vilket gjorde Naipaul skadeglad...

Men för att återgå till V S Naipauls förhållande till islam. I en intervju i *Outlook* ett år tidigare förklarade Naipaul att de sår som han beskriver i sin bok *Indien: En sårad nation* kommer från det trauma som den muslimska invasionen innebar. Ett trauma som Indien ännu inte har återhämtat sig från, enligt Naipaul. Denna insikt gjorde att han i sin bok *Bortom tron: Islamiska utflykter bland de omvända folken* försöker analysera det han kallar "konverteringens neuros". Naipaul menar att islam i huvudsak och till sitt ursprung är en arabisk religion. Därför måste de muslimer som inte är araber anses vara konvertiter. Han menar att de folk som blivit omvända tvingas bryta med sitt förflutna, sin historia och blir kulturellt rotlösa.

Detta är exakt vad hindunationalisterna säger i Indien. En av ledarna för den nationalistiska rörelsen har sagt till mig att konvertering är skadligt, det är våld mot själen. Han menade att omvändelse är ett angrepp mot människans inre och gör henne kulturellt förvirrad. Eftersom konvertering anses vara våld mot själen har det gett vissa extrema grupper en självpåtagen moralisk rätt att fysiskt hämnas och attackera missionärer, präster, nunnor och att bränna ned kyrkor.

Moraliskt stöd åt propaganda

Jag påstår inte att Naipaul skulle stödja dessa våldsaktioner, men problemet är att hans uttalanden ger nationalisterna ett intellektuellt och moraliskt stöd som kan användas som propaganda.

Den kristne palestiniern och författaren **Edward Said** skrev en bit skarp recension av boken i den egyptiska tidningen *Al Ahram*,

tjocka roman *The Aspect of Patience* påstods ha fått 9,3 miljoner dollar. *The New York Times Book Review* och *The Times Literary Supplement*, skrev han, hade lyft boken till skyarna.

Ashok Banker blev nedringd av journalister och redaktörer som ville komma i kontakt med den nya litterära stjärnan. I en uppföljande krönika skrev Ashok Banker att de flesta journalister som ringde till honom verkade mer besvikna på att det inte fanns något förskott på 9,3 miljoner dollar än att romanen, och för den delen författaren, inte existerade. Han erkänner att hans lilla lögn var oetisk, men han ville bevisa att indier är fixerade vid pengar och att deras dåliga självförtroende gör att de inte kan uppskatta en roman om den inte har fått klartecken från väst.

som även publicerades i indiska tidningar. Han kallar Naipauls slutsatser "löjliga". Said undrar varför den så kallade konverteringens neuros bara skulle drabbe de som konverterar till islam. Även den europeiska befolkningen har konverterat – till kristendom.

Edward Said menar att Naipauls besatthet med islam har gjort att denne slutat tänka. Said går så långt som att kalla det för en "intellektuell katastrof":

"Det sorgliga är att Naipauls bok kommer att uppfattas som en betydande tolkning av en stor religion, och fler muslimer kommer att lida och bli förolämpade. Och gapen mellan dem och väst kommer att öka och fördjupas," skriver Edward Said.

Komma undan förödmjukelse

Det är förvånande att så många av Naipauls tankar sammanfaller med den hindunationalistiska rörelsen som genom partiet BJP nu har regeringsmakten. En förklaring kan vara att denna rörelse anses vara starkast bland de indier som bor utomlands. De har lyckats materiellt, men känner sig inte accepterade i sina nya hemländer, mycket beroende på kulturella skillnader och inte minst hudfärg.

Indier i USA hatar att bli tagna för mexikaner. Ett sätt att komma undan förödmjukelserna är att fly in i den egna kulturen och tala om hinduismens storhet, som de anser är den äldsta kulturen i världen. Det de inte har i USA och Europa försöker de rädda i Indien.

Naipaul har ett komplicerat förhållande till hinduismen, som han har kallat ett opium och en ointellektuell ritualiserad religion. Han är en del av den stora indiska diasporan, född som han är på den västindiska ön Trinidad av hinduiska föräldrar som emigrerade i början på 1900-talet. Han har levt större delen av sitt vuxna liv i England och kanske är det så att han på ålderns höst börjat känna sig vilsen i den västerländska kulturen, som han i allra högsta grad är en del av, och börjat letar efter sina rötter.

Pär Jansson

Han menar även att de internationella framgångarna har korrumpat de indiska romanförfattarna och gjort att de inte längre beskriver den indiska verkligheten, utan ger en romantiserad bild av landet som uppskattas i väst. Han menar att detta sug efter indiska författare är ett brittiskt fenomen som resten av världen följt efter.

– Denna vurm för indiska författare är missvisande. Orsaken till intresset är att engelsmännen har tröttnat på det engelska och blivit nostalgiska. Jag skulle vilja kalla britternas kärlek till romaner som handlar om Indien för post-raj-syndromet, säger Ashok Banker då jag träffade honom i hans lägenhet i Mumbai.

Tarun Tejpal tror dock inte att de indiska författarna skraddarsyr sina romaner för att passa den västerländska markna-

den. De är ärliga i sitt författarskap. Han menar att de indiska författarna har blivit uppmärksammade därför att de skriver bra och betydelsefulla romaner.

Måste vara kreativa

– De indiska författarna har flyttat fram gränserna för det engelska språket. Indiskt vardagsliv är komplext och för att förklara denna verklighet, som är okänd i det engelska språket, måste författarna vara kreativa. Det är vad Salman Rushdie varit, säger Tejpal.

Men Ashok Banker har rätt i att ytterst få indier köper romaner. Enligt förläggaren David Davidar på indiska Penguin Books behöver en bok sälja i endast 5 000 exemplar för att kallas en bästsäljare. Vanligtvis trycks den första upplagan av

"Nobelpriset gör mig lätt euforisk"

Jag blir lätt euforisk när jag får höra att V S Naipaul, en av mina absoluta favoritförfattare, tilldelats årets Nobelpris. Så bra, så roligt att fler nu kan ta till sig det han skrivit.

Naipaul har länge tillhört mina mest angelägna bekantskaper bland nu levande författare. För tjugo år sedan färdades jag genom Indien med hans *Ett land i mörker* i bagaget, en lika hänsynslös som ibland orättvis men också synnerligen läsvärd uppgörelse med det land där han har sina kulturella rötter.

Naipaul föddes ju på Trinidad av indiska föräldrar och växte upp i en hinduisk kultur. När han för första gången som vuxen for till Indien kunde han känna igen sig och träffa avlägsna släktingar, samtidigt som han markerade främlingskap och distans till den indiska verklighet han konfronterades med.

Frågor om kulturell tillhörighet ställs på sin spets i *Ankomstens gåta* (*The Enigma of Arrival*), publicerad på svenska 1987 i Rose-Marie Nielsens översättning). Naipaul berättar i romanform, men med starkt självbiografiska förtecken, om en författare som bor på den engelska landsbygden, inte långt från Stonehenge. Bokens huvudperson gör ensamma vandringar i landskapet, han läser landskapet utifrån de tecken han ser och tolkar dess kulturhistoria utifrån sin egen koloniala bakgrund.

Det här är en av de tre, fyra böcker alla kategorier som betytt mest för mig. V S Naipaul ställer sin egen västindiska och indiska kultur mot den koloniala brittiska. Samtidigt skildrar han ett

landskap och en kultur i omvandling och reflekterar över människans förhållande till naturen.

När Vidiadhar Surajprasad Naipaul var 18 år gammal fick han ett stipendium och kunde resa från hemstaden Port of Spain på Trinidad till Oxford för att studera, livligt understödd av fadern, en begåvad journalist med författarambitioner. Brevet mellan den unge Vidiadhar i Oxford, fadern på Trinidad och systemen (som samtidigt studerade i Indien) gavs i våras ut på engelska, *Between father and son. Family letters*.

Jag håller just på och läser den och fascineras både av den blivande författarens brådmogna hållning och av den fina och öppenhjärtiga tonen mellan familjemedlemmarna i dessa synnerligen läsvärda brev.

Vidsynta erfarenheter

Naipaul är därtill en av samtidens främsta journalister. I bokform har han återigen skildrat Indien i *Indien. Raseri och revolt* (1990) men också den islamska världen i *Bland de rättrogn* (1982) och den amerikanska extremhögerns förut-sättningar i *I Sydstaterna* (1990).

Som författare är han en lysande stilist. Hans tillhörighet finns i det engelska språk som få behärskar med samma mästarskap. Med sitt tredubbla kulturella arv förmedlar han vidsynta civilisatoriska erfarenheter utifrån en genuin antikolonial hållning, där han återkommande i både romaner och dokumentär prosa ger röst åt människor i de gamla kolonierna, fortfarande in på skinnets utsatta för den globala ekonomins orättvisor.

Sören Sommelius

en roman i högst 1 000-2 000 exemplar, i ett land med en befolkning på en miljard och där medelklassen består av ungefär 200 miljoner människor.

Men kanske Arundhati Roys bok har öppnat upp en helt ny marknad. IndiaInk har sålt 150 000 exemplar av *De små tingens gud*, trots att det cirkulerat 6-7 piratupplagor.

– De stora förskotten och uppmärksamheten har gjort att dagstidningar i Indien har börjat skriva om författare som aldrig förr. Arundhati Roy är i dag lika känd som filmstjärnor i Mumbais filmindustri. Medierna har lyckats att hitta en ny läsekrets: medelklassen, säger Tarun Tejpal.

Pär Jansson

Översättningar från malayalam, oriya, assamese, kannada...

Indiska biblioteket invigt

För fem år sedan skedde upp-takten till det ambitiösa svensk-indiska översättningsprojektet Indiska Biblioteket. Nu har projektet börjat ge resultat. I höstas invigdes Indiska Biblioteket i samband med Bok- och biblioteksmässan i Göteborg,

Översättningsprojektet startade i samband med att ett antal svenska författare på initiativ av Sida, Svenska Institutet och Sveriges författareförbund reste till Indien 1996 och där for runt och träffade ett stort antal indiska kolleger. SYDASIEN-medarbetarna Zac O' Yeah och Tomas Löfström var två av deltagarna i resan, och det utmynnade i ett litterärt samtal på ett hotellrum i Mumbai, publicerat i SYDASIEN 2/96.

Två år senare gjordes en motsvarande resa av indiska författare i Sverige, vilket Zac O'Yeah berättade om i SYDASIEN 4/97. Efter dessa två författarresor formaliserades ett samarbetsprojekt som gick ut på översätta ett tiotal litterära verk från olika indiska språk till svenska, och på motsvarande sätt översätta ett tiotal svenska böcker till indiska språk.

Detta översättningsprojekt har nu börjat ge resultat. Den 14 september 2001 invigdes Indiska Biblioteket under Bok- och biblioteksmässan i Göteborg, med ett högtidligt tal av indiske Stockholms-ambassadören, Chitra Narayanan (dotter till Indiens nuvarande president för övrigt).

Kärlek och kardemummakärnor

Samtidigt släpptes de första tre titlarna med översättningar – en novellsamling och två romaner. Novellsamlingen som ges ut av Ordfront förlag är betitlad *Kärlek, uppror och kardemummakärnor* och innehåller närmare 20 stycken läsvärda noveller av författare från alla delar av Indien. Här återfinns bland annat noveller av malayalam-författaren Vasudevan Nair, oriya-författaren Binapani Mohanty, punjabi-författaren Saadat Hasan Manto, assamese-författaren Indira Goswami och bengali-författaren Mahasweta Devi.

Översättningarna har gjorts av flera olika personer, och därefter har antologin ställts samman av de två huvudansvariga för Indiska Biblioteket, Tomas Löfström och Birgitta Wallin, den senare tillika redaktör för den eminenta litteraturtidningen *Karavan*. De båda svarar också för en informativ inledningstext.

Romanerna är dels Krishna Sobti's *Lyssna min dotter* (anmäld av Sören Sommelius i Monsun, SYDASIENs webb-bilaga), utgiven på Tranans förlag, och dels den legendariske kannada-författaren U R Ananda Murthys genombrottsroman *Samskara – rit för en död man* (även den utgiven av Ordfront). Boken som gavs ut i Indien redan 1965 och som filmatiserats flera gånger utgör en milstolpe i modern indisk litteratur, och Ananatha Murthy som under åren 1993–1997 var ordförande i Sahitya Akademi, Indiens motsvarighet till Svenska Akademien, är en synnerligen respekterad nestor inom den indiska författarkåren.

Likartad ljudbild

Ananda Murthy var, liksom Krishna Sobti, själv på plats i Göteborg och deltog i en lång rad seminarier tillsammans med den svenske översättaren Hans O Sjöström, som jämte den indiska översättaren Vanamala Viswanatha ansvarat för att ge svensk språkdräkt åt *Samskara – rit för en död man*. Och Murthy var översvallande positiv till översättningen. Trots att han inte förstod de svenska orden kände han igen sin egen kannada-text i form av en likartad ljudbild när Sjöström vid ett seminarium läste högt ur boken. Kannada är för övrigt det regionala språket i den sydindiska delstaten Karnataka, och talas av cirka 60 miljoner människor.

Romanen förtjänar all den berömmelse som den fått i Indien. Det är en skildring av det inkrökta och rituellt präglade livet i en *agrahara*, brahman-by, i Karnataka på 1930- eller 40-talet, och den uppståndelse och de förvecklingar som följer när den allt annat än fromme Naranappa avlider. Han är visserligen formellt brahman, och därmed måste de nödvändiga ceremonierna genomföras efter dödsfallet, men samtidigt har han fullständigt åsidosatt det levnads-sätt som en rättrogen brahman förväntas följa, genom att umgås med oberörbara och muslimer, äta kött och dricka sprit. Detta gör att ingen vill ta på sig uppgiften att utföra ritualerna, och de ortodoxa brahmanerna gör allt för att söka finna en utväg men utan att lyckas. Under tiden stiger likstanken över byn, och de tvingas leva på fastande mage, och boken innehåller en lång rad dråpliga episoder kring detta.

Inspirerad av Sjunde inseglet

Så småningom tas kroppen om hand, om än inte av brahmanerna själva, men berättelsen tar inte slut därmed. För ur denna byns krissituation utvecklas en annan historia,

nämigen om hur den mest lärda av agra-harans brahmaner, Praneshacharya, succes-sivt genomgår en personlig utveckling. I sällskap med en lågkastig skälm vid namn Putta, (som författaren lustigt nog inspirerats till av gycklaren Jof, spelad av Nils Poppe, i Ingmar Bergmans film *Sjunde inseglet!*), ett ofrivilligt resällskap under en vandring till tempelstaden Melige, kommer han slutligen till insikt om nödvändigheten av att bryta sig loss från traditionens bojar, inte genom att fly utan genom att ta ansvar för sitt handlande. Boken slutar med en optimistisk förväntan inför framtiden.

I ett översättningsprojekt som Indiska Biblioteket, där man medvetet satsat på att låta svenska och indiska översättare arbeta sida vid sida under ganska lång tid, bör kravet på exakthet ställas högt. Och målsättningen är också sådan. Genom att översättarna konsekvent arbetar två och två, en indisk och en svensk tillsammans, försöker man komma från problemet som översättningslitteratur ofta ställs inför, nämligen att översättaren saknar nödvändiga grundkunskaper om den främmande miljön och kulturen. I detta fall vill man dessutom ge en sannare översättning genom att i mesta möjliga mån överbrygga den mittemellan-översättning till engelska, som hittills varit nödvändig för att förmedla indisk icke-engelskspråkig litteratur till svenska.

Det har bland annat medfört att notaparaterna är omfattande, och man får en hel del kulturhistoria på köpet när man läser Indiska Bibliotekets verk. Vilket är alldeles förträffligt.

Missförstådd terminologi

Dessvärre har översättaren av *Samskara – rit för en död man*, Hans O Sjöström, missförstått en viktig del av det indiska kastsystemet, vilket är synd på en i övrigt utmärkt översättning. I ordförklaringarna anges att kastgruppen *shudras* är lika med vad som förr kallades oberörbara men att de i dag kallar sig själva för daliter. Och sedan använder sig Sjöström boken igenom av dessa olika termer, jämte den i Sverige tyvärr vanligt förekommande men felaktiga termen "kastlösa", synonymt för att beteckna samma personer.

Shudras, "tjänarkasten", är en av de fyra ursprungliga kategorierna i det så kallade *varna*-systemet (*brahmaner*, *khshatriyas* och *vaishyas* är de övriga), där man står lägst, under de övriga tre grupperna som tillsammans går under beteckningen "två gånger födda" alternativt "kasthinder". Men i det hierarkiska indiska kastsystemet

hamnar likväl shudras över de "oberörbara" kasterna (daliterna), då dessa senare inte alls ingår i det ursprungliga varna-systemet.

Shudras är alltså visserligen en eftersatt grupp, som numera ofta brukar betecknas som OBC's (Other backward castes), men de är inte det samma som daliter.

Jag kan heller inte tänka mig att Ananda Murthy svarar för denna grova sammanblandning. Jag an tar att han i sin originaltext brukar de specifika namn på kaster (*jatis*) som också de "oberörbara" är uppdelade i. Felet ligger därför i översättningen, och det är ju mindre lyckat när detta handlar om just ett projekt i god översättning. Kan man hoppas på en rättelse till en eventuell ny upplaga?

För övrigt är jag kritisk också mot att man använder termen "dalit" i *Samskara – rit för en död man*. Detta marathi-ord betyder visserligen "förtryckt" men har icke desto mindre en positiv underton knuten till sig, i stil med "en som visserligen är nedtryckt, men som vägrar finna sig i situationen". Det är av just den anledningen som forna dagars "oberörbara" i dag konsekvent kallar sig för daliter och vägrar acceptera termen "oberörbar" eller **Mahatma Gandhis** välvilliga "harijan" ("Guds barn"). Men därav följer att det känns underligt att använda denna av frihetskämpen **Am-bedkar** etablerade kamplystna term "dalit" i en bok som utspelas i en tid långt innan daliternas politiska mobilisering inleddes på 1970-talet. Även om "oberörbar" inte är en idealisk term, är det kanske trots allt det uttrycket man får använda när man beskriver den tidens samhälle.

Lars Eklund

Mer information om det Indiska biblioteket och om författarbesöken på bokmässan i Göteborg finns på SASNETs hemsida: www.sasnet.lu.se/indilibrary.html, där man också kan se vilka de svenska verken är som håller på att översättas till indiska språk. Det ges också tips om andra indiska titlar som – utanför Indiska Bibliotekets ram – översatts och getts ut på svenska förlag nu i höst. Det gäller bland annat essäer av **Arundhati Roy** och **Amartya Sen** samt nya romaner av **Jhumpa Lahiri** och **Vikram Seth**.

FOTO: TOMAS LÖFSTRÖM

Indiska Biblioteket invigdes i samband med Bok- och biblioteksmässan i Göteborg den 15 september. Indiens ambassadör Chitra Narayanan t v deltog i ceremonierna jämte författarna U R Anantha Murthy, Teji Grover och Krishna Sobti.

Karavan – på resa mellan kulturer

Tidskriften *Karavan*, vars undertitel är "Litterär tidskrift på resa mellan kulturer", är genom sin redaktör **Birgitta Wallin** djupt engagerad i det svensk-indiska översättningsprojektet.

Som sig bör släppte *Karavan* därför lagom till Indiska Bibliotekets invigning ett späckt temanummer om indisk litteratur, nr 3/2001.

Flera av författarna vars verk nu översatts presenteras här utförligare. **Tomas Löfström** skriver om **Ananda Murthy** – "En stäppvarg i brahminernas Indien", **Birgitta** själv om **Krishna Sobti** – "Hindilitteraturens grand old lady", och översättaren **Meta Ottosson** berättar om ett möte med den anglo-indiske författaren **Ruskin Bond**, representerad i Indiska Bibliotekets nya novellsamling.

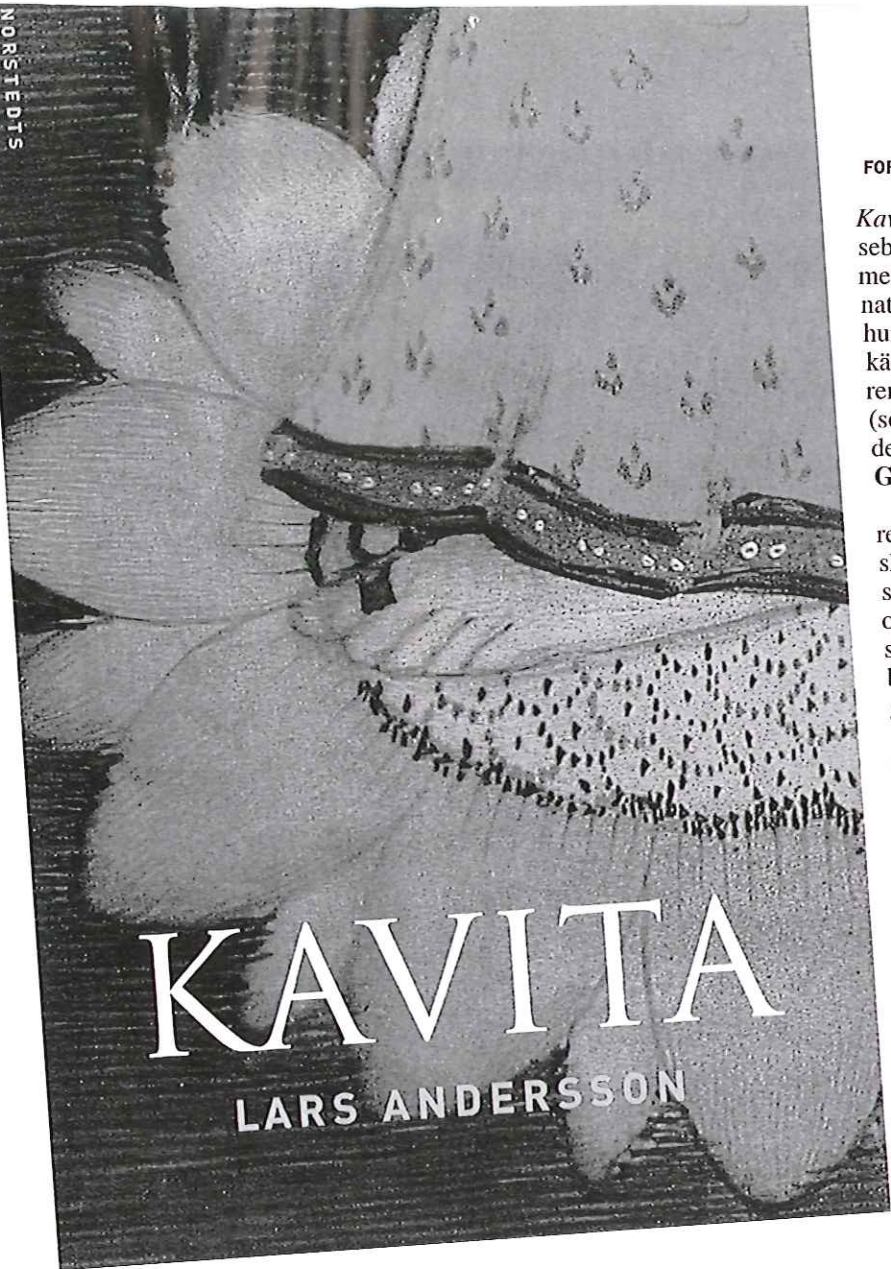
Därutöver återfinns en essä av den kejalitiska poeten **K Satchidanandan** som är sekreterare i Sahitya Akademi. Satchidanandanhan ger en kunnig sammanfattning av den indiska litteraturhistorien från äldsta tid fram tills i dag.

Han redogör för den språkliga mångfalden i landet och om den stora litteratur som skapats i Indien på alla dess folkspråk. Han avfärdar fullständigt gamla koloniala föreställningar om att endast engelskspråkig indisk litteratur har något värde – en idé som för ett par år sedan **Salman Rushdie** också gav uttryck för och som denne kritiserats starkt för i Indien.

Poeten **Lars Andersson** kom i våras på Norstedts förlag ut med en ny bok kallad

VÄNDI

KORSTEDTS

Lars Anderssons Kavita.

FORTS.

Kavita, en finkänslig reseberättelse från Kerala men samtidigt på ett annat plan en skildring av hur samband klarnar och kärleken mellan författaren och dennes älskade (som i verkligheten är den indiska poeten **Teji Grover**) stärks.

Detta i takt med att resan fortskrider, kunskaper om indisk kultur successivt tillägnas och olikheterna i de älskandes väsensskilda bakgrunder klagörs genom att kapitel om deras barndom och deras respektive fäder lagts in.

I *Karavan* skriver Lars Anderson också en reseberättelse från Indien, fast här om ett besök i Mysore, Bangalore och ruin-staden Hampi i Karnataka, under firandet av ljusets fest, Dashara.

Han berättar kunnigt om teologen **Ramanuja** och andra syndiska så kallade *bhakti-poeter* från 1100-talet, en indisk motsvarighet

till de provencalska trubadurerna i Frankrike.

Andersson har själv översatt till svenska ett par dikter av en av dessa poeter, den legendariska **Mahadeviyakka**.

Indiska barntidningar

Vidare skriver den indiska poeten och frilansskribenten **Anjum Hasan** (som bland annat publicerats i SYDASIEN) om indiska barntidningar och deras betydelse.

Författaren **Lisa Berg Ortman** berättar om gäckande minnen av ett bybesök i Haryana under en av sina tidiga resor till Indien.

Litteraturvetaren **Maria Wennerström Wohrne** skriver om den franske orientalistten **Abraham-Hyacinthe Anquetil-Duperron**, som reste runt i Sydindien i mitten av 1700-talet.

Slutligen presenteras en diktsvit, *Anteckningsbok*, av den keralitiska poeten **Meena Alexander**, som har översatts från engelska av **Jonas Ellerström**.

Karavan kan beställas via e-post: karavan@chello.se.

Lars Eklund

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skraddarsyr resor över hela världen

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

Indier i Nepal får inte medborgarskap

□ Nepal säger nej till en lag som skulle ge mer än tre miljoner indier i landet medborgarskap. Landets premiärminister **Sher Bahadur Deuba** tillkännagav i oktober att den nepalesiska regeringen har dragit tillbaka lagförslaget som lanserades tidigare i år. Beslutet har välkomnats av de flesta oppositionspartier, men de mer än tre miljoner människor i södra Nepal som har indiskt ursprung är kritiska.

Utän medborgarskap är det inte möjligt att köpa och sälja egendom, få statliga jobb eller delta i högre utbildning. Indierna i regionen Terai i södra Nepal har därför en mycket låg ställning i det fattiga landet.

Politiska partier som har sin hemvist i Terai – i första hand **Sadbhavana-partiet** – har länge utövat påtryckningar mot rege-

ringen för att indierna skall få medborgarskap. Den tidigare premiärministern **Girija Prasad Koirala** lade tidigare i år fram ett lagförslag om att ge den indiska befolkningen i Terai medborgarskap.

Förslaget gick igenom i parlamentets underhus, men i överhuset – där kommunisterna är i majoritet – mötte det stort motstånd. Koirala försökte då i stället att få kung **Birendra** att godkänna lagen.

Men kungen, som senare mördades av sin egen son, skickade vidare lagförslaget till högsta domstolen för att avgöra om det stred mot grundlagen. Högsta domstolen ansåg att lagförslaget var grundlagsstridigt och nu har alltså landets premiärminister sagt att det ska skrotas.

Suman Pradhan/IPS

BHUTAN

EU-bistånd till flyktingar i Nepal

□ EU beslutade i november skänka två miljoner euro, motsvarande cirka 18,7 miljoner kronor, till flyktingar från Bhutan i läger i Nepal. Pengarna ska framför allt gå till mat och distribueras via FN:s livsmedelsprogram (WFP) och Röda korset i Nepal.

Omkring 100 000 flyktingar bor i sju olika läger i Nepal under knappa förhållanden, medan regeringen i Katmandu fortsätter att behandla dem som bhutanesiska medborgare. Flyktingarna får därför inte köpa mark i Nepal eller bedriva affärsverksamhet inne i lägren.

INDIEN

Ett självmord begås var femte minut

□ Var femte minut tar en människa livet av sig i Indien, enligt en ny undersökning av den ickestatliga organisationen Sneha, som arbetar för att minska antalet självmord i Indien. Organisationens grundare, doktor **Lakshmi Vijayaku-**

mar, hävdar att en tredjedel av självmorden i landet sker i åldrarna 15-29 år och att fler unga kvinnor än män tar livet av sig, mestadel på grund av familjeproblem. IPS/QNA

NEPAL

Indier i Nepal får inte bli medborgare

□ Nepal säger nej till en lag som skulle ge mer än tre miljoner indier i landet medborgarskap. Beslutet kritiserar av indiska nepaleser som saknar medborgarskap. Nepals premiärminister **Sher Bahadur Deuba** tillkännagav nyligen att den nepalesiska regeringen har dragit tillbaka lagförslaget som lanserades tidigare i år.

Beslutet har välkomnats av de flesta oppositionspartier, men de mer än tre miljoner människor i södra Nepal som har indiskt ursprung är kritiska, för utan medborgarskap är det inte möjligt att köpa och sälja egendom, få statliga jobb eller delta i högre utbildning. Indierna i regionen Terai i södra Nepal har därför en mycket låg ställning i det fattiga landet. IPS

PAKISTAN

Talibanvänliga militärledare avgår

□ Två av de högsta befälhavarna inom underrättelsetjänsten och militären – chefen för underrättelsetjänsten **ISI**, **Mahmood Ahmad**, och arméns vice stabschef **Muzaffar Usmani** – avgick strax före USA:s attack mot Afghanistan.

De avgick sedan två lägre militärer utsetts till deras överordnade. Skälet är att president **Musharraf** vill göra sig av med talibanvänliga element inom militären och säkerhetstjänsten som varit starkt knutna till islamistiska grupper i Pakistan.

Mahmood Ahmad och **Muzaffar Usmani** var två av de tre kuppledare som gav makten till **Musharraf** sedan de störtat dåvarande premiärministern **Nawaz Sharif** i oktober 1999.

Samtidigt har **Musharraf** förlängt sin egen utnämning till arméchef på obestämd tid. Han utsågs av **Nawaz Sharif** den 7 oktober 1998 till arméchef på tre år, och skulle därför egentligen ha avgått nu i oktober. IPS

SRI LANKA

Krigströtta affärsmän i gatuprotest i Colombo

□ Tusentals affärsmän och kontorsarbetare i Sri Lankas huvudstad Colombo arrangerade i slutet av september en manifestation mot inbördeskriget. De ställde sig hand i hand på gator och torg i en symbolisk gest för fred. Manifestationen arrangerades av **SriLankaFirst**, en ny fredsorganisation skapad av affärsmän. En grupp på 500 personer ur **Sinhala Urumaya**, som är motståndare till fredsförhandlingar med landets tamilska rebeller, organiserade dock en protestmarsch som störde manifestationen. IPS

Rösträtt utomlands

□ Nära en miljon lankeser som arbetar utomlands kan äntligen få möjlighet att rösta i Sri Lankas val. Detta sedan **Människorättskommissionen** – efter att ha hört representanter för **MSC**, en organisation för lankesiska gästarbetare – rekommenderat regeringen att rösträtten bör gälla för alla medborgare, oavsett var de befinner sig i världen. IPS

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Taron, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

Avsändare:
SYDASIEN
Råbygatan 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Nytt hopp för Sri Lanka

Nyvalde premiärministern vill förhandla med Tigrarna

Batticaloa är en pittoresk liten stad, med mysig stadskärna och vänliga, nyfikna människor som inte ofta ser utländska besökare, annat än företrädare för Röda korset eller Läkare utan gränser. Och så förstås Father John, den amerikanske jesuitprästen som bott i staden sedan 1947.

På den lilla lagunen vid staden åkte jag våren 1999 en tur med en fiskare som vittjade sina hummertinor. Han hade ingen lyckad fångsten, men han tjänade hundra rupier på att ge en utländsk besökare ett minne för livet. Vattnet i lagunen är närmast kropps-tempererat, och det vimlar av maneter som inte bränns, och jag minns fortfarande den sköna bomullsmjuka känslan av att låta foten släpa i vattnet när båten gled fram.

Det ligger flera flyktingläger utanför Batticaloa. De flesta av människorna som bor där är tamiler som tvingats fly från sina hem sedan armén ryckt fram för att försöka bekämpa Tiger-gerillan. I ett flyktingläger nära Valaichennai berättade människorna hur de längtade efter fred. Många av dem hade bott där i fyra år, men livet de levde där i lägret var inget riktigt liv, berättade några män, de kunde ju inte bo där de hörde hemma.

Framtidstron var inte borta, men de var innerligt trötta på kriget. De bad för att någon skulle skapa fred. Den känslan har nog om möjligt vuxit sig än starkare sedan dess. Även i de södra delarna av ön är befolkningen krigstrött, men det blir mer påtagligt i de delar där kriget blivit en del av vardagen, där vi-

nande kulor och ljudet av artillerikrevader och den fasansfulla synen av medmänniskor som ligger blodiga och döda är en del av plågsamma mardrömmar varje natt.

Precis som vid presidentvalet 1994 handlade retoriken inför parlamentsvalet 2001 mycket om viljan att finna en lösning på det krig som drabbat Den välsignade ön under de två senaste decennierna. Under 2002 kommer svaret på frågan om nye premiärministern **Ranil Wickremesinghe** kan lyckas med det som många ser som omöjligt – att skapa fred på ön.

1994 vann **Chandrika Kumaratungas** People's Alliance-koalition valet på löften om att skapa fred. Då fick hon även många av tamilernas röster. I år vände tamilerna henne ryggen och enades bakom TNA, Tamil National Front, mycket tack vare att

partierna i alliansen tydligt uttalat stöd för Tigrarna. Den beryktade gerillan har inte utfört några våldsdåd under valrörelsen. Även under Martyrernas vecka i slutet av november höll sig Tigrarna lugna och ledaren **Prabhakaran** väjdade om fredssamtal.

Inga dubbla budskap

Vad tyder på att politikerna nu kan lyckas med det som föregångarna misslyckats kapitalt med? Ranil är inriktad på att förhandla med Tigrarna. Han har inte samma dubbla budskap – krig och fred – som Chandrika. UNP:s villighet att verkligen kommunicera med Tigrarna är tydlig och det är positivt för möjligheterna att lyckas med fredsbyggandet.

I en undersökning, som regeringens dagstidning *Daily News* publicerade dagarna före valet, ville 75 procent av de tillfrågade i undersökningen att förhandlingar skulle inledas med LTTE. Endast 21 procent tyckte att en fortsatt militär insats mot Tigrarna var att föredra. Wickreme-singhe och hans UNP har fått väljarnas förtroende och mandat att skapa fred. Hur samarbetet mellan presidenten och det nybildade parlamentet ska gå är en annan fråga.

Den norska medlingsgruppen vill ge landet den hjälp det så väl behöver genom att medla i konflikten. Det internationella samfundet måste tydligt stå bakom och stödja strävandena och insatserna för fred och försoning. Det kräver hängivenhet – inte vacklan. Att återuppta kriget ska inte få bli ett alternativ.

Johan Mikaelsson

Fotnot: Fullständigt valresultat finns på vår hemsida: www.sydasien.m.se/srilanka.html

FOTO: JOHAN MIKAELSSON

Skolpojkar spelar boll under en rast på en skolgård i staden Batticaloa på Sri Lankas östkust.